

ombudsman
veřejný ochránce práv

Výroční zpráva

Výroční zpráva

20

24

ombudsman
veřejný ochránce práv

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV	5	84
VÝBĚR Z DLOUHODOBÝCH TÉMAT	6	86
1 VYHODNOCENÍ LEGISLATIVNÍCH DOPORUČENÍ OCHRÁNCE ZA ROKY 2014–2023, VZTAHY S ÚSTAVNÍMI ORGÁNY A ČINNOST OCHRÁNCE	17	88
Úspěšnost legislativních doporučení ochránce navržených v letech 2014–2023	18	90
Ochránce a Parlament	24	
Ochránce a vláda	26	
Ochránce a Ústavní soud	34	
Statistika podnětů v roce 2024	37	
2 PŘIPRAVUJEME SE NA DĚTSKÉHO OMBUDSMANA	42	92
Měníme pravidla	46	96
Pomáháme	49	99
Mluvíme spolu	50	103
3 RODINA, ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁCE	52	104
Měníme pravidla	54	107
Pomáháme	57	110
Mluvíme spolu	59	112
4 SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	60	116
Měníme pravidla	62	118
Pomáháme	64	121
Mluvíme spolu	67	124
5 VEŘEJNÝ POŘÁDEK	68	130
Měníme pravidla	70	
Pomáháme	72	
Mluvíme spolu	74	
6 STAVEBNÍ ŘÁD A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	76	136
Měníme pravidla	78	141
Pomáháme	80	142
Mluvíme spolu	82	144
7 JUSTICE, MIGRACE, FINANCE	84	
Měníme pravidla		
Pomáháme		
Mluvíme spolu		
8 DOHLED NAD OMEZOVÁNÍM OSOBNÍ SVOBODY	92	
Měníme pravidla		
Pomáháme		
Mluvíme spolu		
9 ROVNÉ ZACHÁZENÍ A DISKRIMINACE	104	
Měníme pravidla		
Pomáháme		
Mluvíme spolu		
10 MONITOROVÁNÍ PRÁVLIDÍ S POSTIŽENÍM	116	
Měníme pravidla		
Pomáháme		
Mluvíme spolu		
11 ZAHRANIČNÍ VZTAHY	130	
12 MÉDIA A KOMUNIKACE	136	
13 KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV	140	
Rozpočet a jeho čerpání v roce 2024		
Personální situace v roce 2024		
Výroční zpráva o poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím		

Úvodní slovo veřejného ochránce práv

jsem rád, že jste otevřeli výroční zprávu, která shrnuje naše aktivity. V roce 2024 jsme se s kolegy zaměřili na několik klíčových oblastí. Pozornost jsme věnovali lidem, kteří žijí v ústavech. Sledujeme, jak probíhá proces tzv. deinstitucionalizace a proměna péče o lidi s postižením či děti v pro ně přirozenějším prostředí. S tím souvisí i naše snahy o zvýšení příspěvku na péči. Považujeme to za nezbytnou podmínu pro lepší integraci lidí závislých na péči druhých do společnosti. Zároveň se tak zlepšuje celková kvalita jejich života.

Dalším rokem jsme pokračovali v pomoci nezákonné sterilizovaným ženám. Již více než 15 let také bojujeme proti diskriminaci a snažíme se zajistit rovná práva pro všechny lidi, a to i potíráním systémové nespravedlnosti. Tím podporujeme rovnost ve společnosti. Zaměřili jsme se rovněž na fungování peněžité pomoci pro oběti trestných činů. Představujeme vám nejen tato, ale i další téma, která odvráží naše dlouhodobé priority.

Snažíme se zdokonalovat i vlastní činnosti. Ve svých výstupech se například zaměřujeme na přístupnost našich textů a dokumentů, aby byly snadno dostupné a srozumitelné pro všechny. V neposlední řadě se aktivně připravujeme na vznik národní instituce pro lidská práva (NHRI) a ochránce práv dětí (dětského ombudsmana), což bude další významný krok nejenom v historii Kanceláře veřejného ochránce práv, ale také v právním řádu České republiky.

Možná si kladete otázku, proč je zapotřebí rozšířit působení ombudsmana, když je Česká republika vnímána jako stát s pevným závazkem k ochraně lidských práv. Velmi širokou ochranu lidským právům poskytuje nezávislý soudní systém, který zajišťuje spravedlnost a zákonnost. Tento

systém však chrání individuální práva jedince. Důležitou součástí ochrany lidských práv je monitoring stavu lidských práv a řešení případů jejich porušování. Právě v této činnosti má Česká republika ještě mezery. Ombudsman se díky novým kompetencím stane nezávislým monitorem orgánem angažovaným v prevenci, vzdělávání a prosazování lidských práv. S novými poznatkami budeme seznamovat vládu a další instituce v zájmu zlepšování stavu lidských práv v České republice. NHRI je klíčová pro udržování standardů demokratického právního státu a ochranu základních práv.

Vedle veřejného ochránce práv vznikne i dětský ombudsman, který bude mít klíčovou roli v obhajobě a ochraně práv dětí. Ochránce práv dětí zajistí, aby byl hlas dětí slyšen ve všech oblastech jejich života. Jeho posláním bude přispívat k důstojnému a bezpečnému životu dětí.

Na tyto nové úkoly se připravujeme a těšíme.

Na závěr připojuji osobní poznámku. Tato zpráva, kterou předkládám, je moje poslední, neboť v příštím roce můj mandát veřejného ochránce práv končí. Děkuji všem za dlouhodobou spolupráci při plnění mých povinností jako zástupce veřejného ochránce práv a následně i ve funkci veřejného ochránce práv. Všem přeji úspěch a vše, co k tomu patří.

Stanislav Křeček, veřejný ochránce práv

6. března 2025

Výběr z dlouhodobých témat

Výroční zpráva nabízí informace rozdělené do kapitol podle působnosti ombudsmana a jednotlivých oblastí práva. Problémy našich stěžovatelů ani aktuální dění ve společnosti není možné včlenit jen do nějaké kapitoly či do určité právní kategorie. Situace, které jsou nám předkládány a které řešíme, zahrnují různé politické, sociální, lidské a právní aspekty. Důkladná analýza, interdisciplinární přístup a naše nasazení jsou klíčové pro nalezení vhodného řešení. Z tohoto důvodu zařazujeme informace o práci na dlouhodobých témaech. Při jejich zpracování propojujeme zásadní aktéry – politiky, odborníky, úředníky i zástupce občanské společnosti. Veřejnost seznamujeme se závěry našich šetření, sdílíme s nimi výsledky výzkumů a adresujeme jim naše doporučení. Zapojujeme také jednotlivce, kteřich se dané téma přímo dotýká.

PŘÍSPĚVEK NA PÉČI JE TŘEBA ZVÝŠIT

Lidé s postižením v České republice často nemají dostatek finančních prostředků k zajištění svých základních životních

Vývoj výše příspěvku na péči u dospělých

	od 1. 1. 2007	od 1. 1. 2022	od 1. 7. 2024
ve stupni I	2 000 Kč	jen 880 Kč	jen 880 Kč
ve stupni II	4 000 Kč	4 400 Kč	4 900 Kč
ve stupni III	8 000 Kč	12 800 Kč	14 800 Kč
ve stupni IV	11 000 Kč	19 200 Kč	23 000 Kč (v pobytové službě) 27 000 Kč (v domácí péči)

Ve stupni I nedošlo ke zvýšení příspěvku vůbec. Ve stupni II se zvýšil příspěvek dospělým o 500 Kč (na 4 900 Kč) a dětem o 800 Kč (na 7 400 Kč). Zvýšení ve stupni III a IV vítáme. Výši příspěvku ve stupních I a II je i nadále naprostě nedostatečná.

Proto je třeba novelizovat zákon o sociálních službách a přiměřeně navýšit příspěvek na péči ve stupních I a II, aby lidem s postižením umožňoval si zajistit potřebnou péči a podporu. Za důležité považujeme i to, aby stát zavedl valorizaci příspěvku na péči podle inflace (obdobně jako u důchodů).

V dlouhodobějším horizontu je třeba vést diskuzi o nastavení systému podpory lidí s postižením, který by dokázal lépe zohlednit jejich individuální situaci.

Tyto cíle vyplývají také z usnesení poradního orgánu ombudsmana pro oblast lidí s postižením ([usnesení z 9. 10. 2024, 16. zasedání](#)) a potřeb konkrétních lidí s postižením.

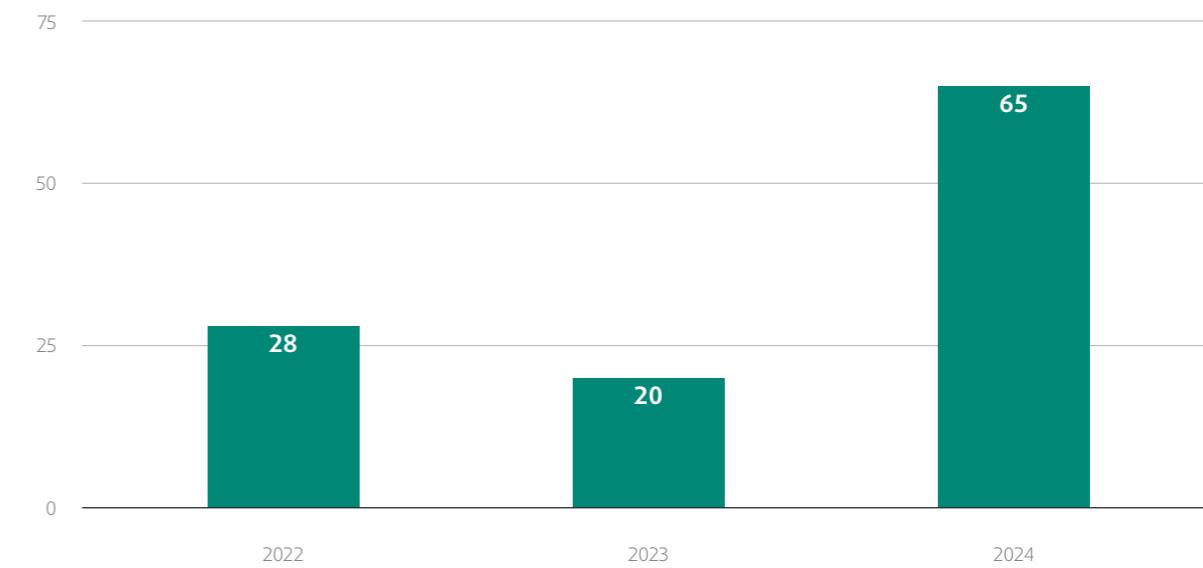
[Tisková zpráva z 29. 5. 2024](#)

[S naší stěžovatelkou jsme natočili rozhovor o tom, co pokryje či nepokryje příspěvek na péči](#)

POMÁHÁME ŽENÁM, KTERÉ USILUJÍ O ODŠKODNĚNÍ ZA PROTIPRÁVNÍ STERILIZACI

Od roku 2022 se mohly ženy, které byly obětmi protiprávní sterilizace, domáhat přiznání odškodnění. Žádost mohly podat do konce roku 2024. To se odrazilo ve zvýšeném

Počet podnětů

počtu podnětů, telefonátů i osobních jednání.

V našich šetřeních jsme zjistili, že:

- Ministerstvo zdravotnictví nezvládá vyřizovat žádosti v zákonné lhůtě. Jejich vyřízení někdy trvá déle než rok. Řada žadatelek tak stále čeká na odškodnění.
- Ministerstvo také často nerespektovalo judikaturu správných soudů. Pokud se žadatelky, kterým ministerstvo žádost zamítlo, obrátily na soudy, byly úspěšné v 85 % případů. Nepřípustný zásah do základních práv poškozených žen se tak v mnoha případech namísto nápravy ještě prohloubil.

Ministerstvo jsme opakovaně žádali, aby jeho pracovníci byli při jednání s žadatelkami vstřícnější a srozumitelnější. Je poučovali o jejich právech a možnostech. Když s námi ministerstvo přestalo komunikovat, obrátili jsme se na vládu. Ministerstvo díky tomu přislíbilo, že se žadatelkám co nejdříve omluví za prodlení a informuje je o předpokládaném termínu rozhodnutí.

V roce 2025 budeme pokračovat v šetřeních podnětů žen, které se na nás obracejí. Také budeme sledovat osud dvou návrhů na změnu odškodňovacího zákona (pozměňovací návrh č. 5684 k sněmovním tiskům [775](#) a [872](#)), které mají za cíl prodloužit lhůtu pro podávání žádostí o odškodnění o dva roky.

Tématem neoprávněných sterilizací jsme se zabývali i ve [105. díle podcastu](#) Na kávu s ombudsmanem.

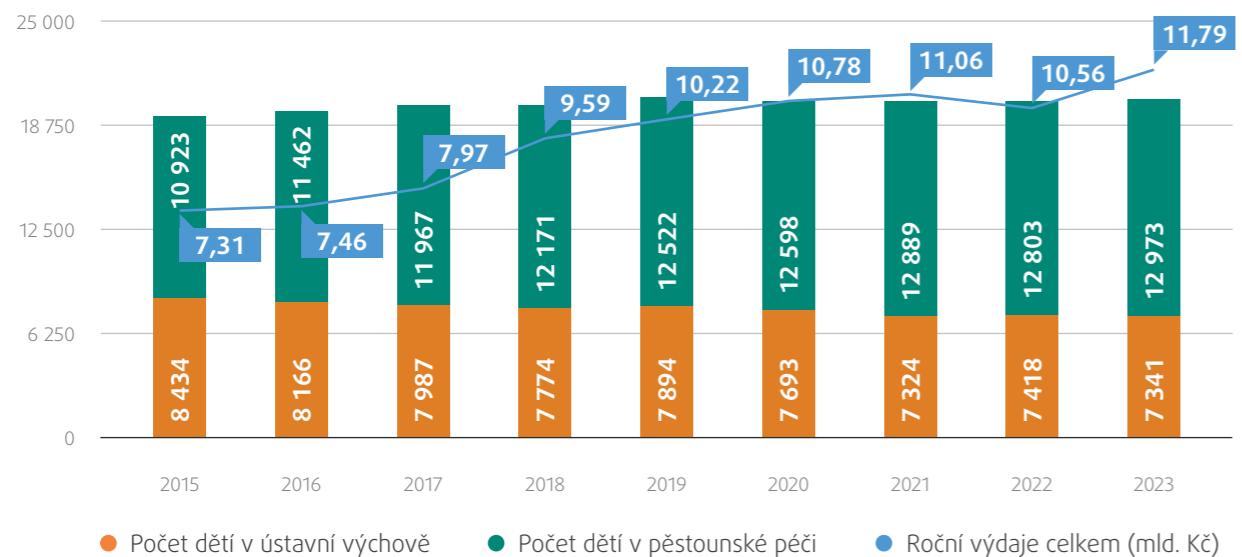
[Tisková zpráva z 2. 10. 2024](#)

POTŘEBNÉ ZMĚNY ÚSTAVNÍ A OCHRANNÉ VÝCHOVY

Počet dětí umístěných do dětských domovů nebo jiných zařízení je stále vysoký a nijak výrazně neleská.

Každé dítě v zařízení by mělo dostat péči odpovídající jeho potřebám.

Počet dětí v ústavní a pěstounské péči a související výdaje

Pozn.: Počty dětí jsou uvedeny za MPSV a MZ k 31. 12., za MŠMT k 31. 10. daného roku. Roční výdaje tvoří součet výdajů na pěstounskou péči, na provoz ústavních zařízení pro péči o děti a mládež a na příspěvek k zajištění výkonu agendy sociálně-právní ochrany dětí.

Zdroj: [Nejvyšší kontrolní úřad](#)

Tyto děti mají nejrůznější potřeby a problémy, se kterými se potýkají. Bohužel jim v některých případech stát nezvládá pomoci. Chybí mu lidé, nastavení metod práce s traumaty, agresí a další nástroje a někdy i potřebná odbornost. Systém také svazuje zastaralá právní úprava.

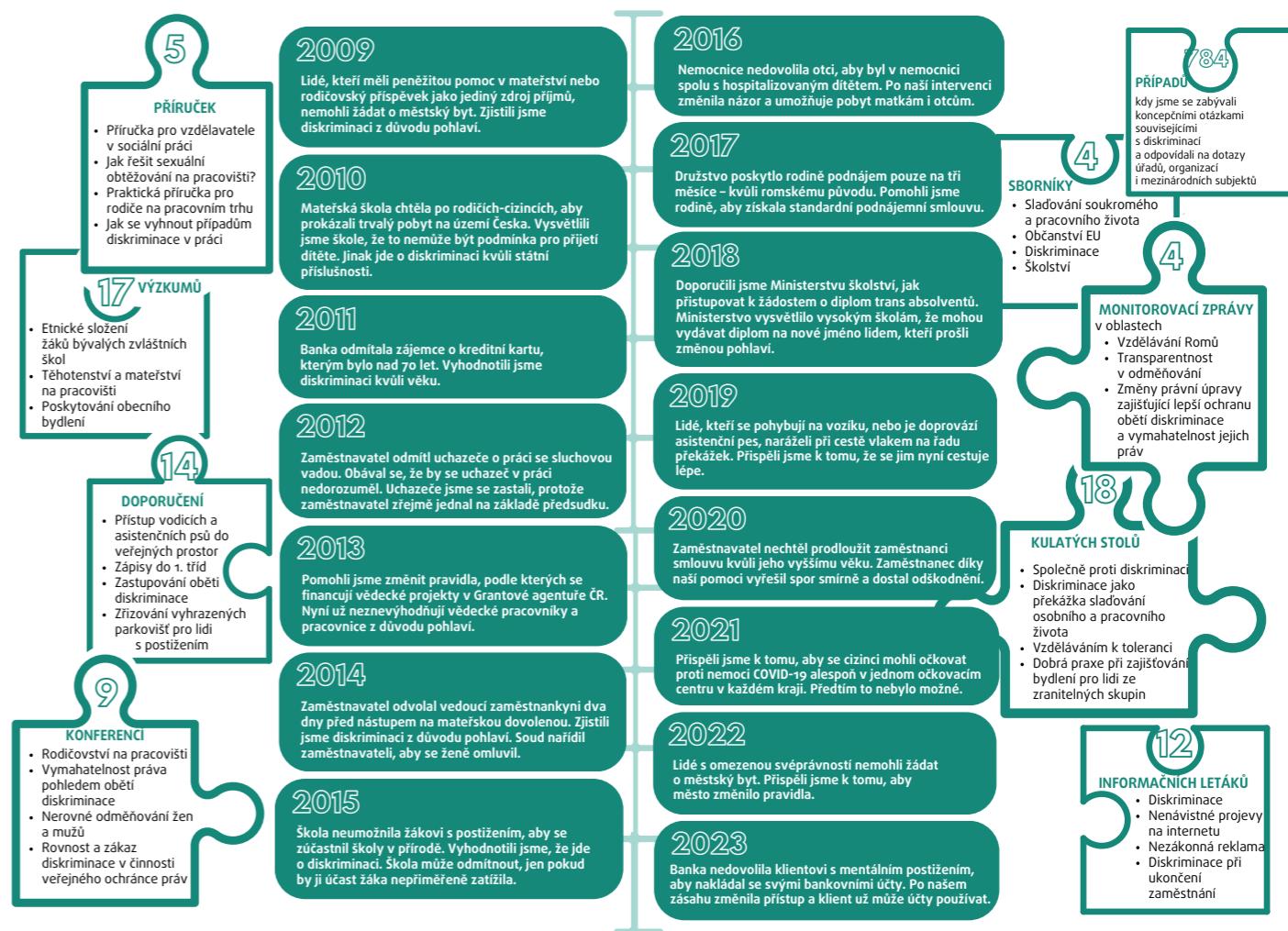
Nejvíce tento stav ovlivňuje děti se specifickými potřebami (mají třeba problémy se závislostmi nebo agresí). Kritizovali jsme, že v zařízeních nemohou pracovat zdravotníci. Pro pomoc dětem se závislostními problémy musí zařízení zajistit odbornou pomoc zvenčí. Aby jim zajistili péči, musí obejmít zákon s cílem zaměstnat adiktologa nebo využít své pedagogické pracovníky. Také jsme upozornili na to, že práce s agresí dětí není vůbec právně nebo metodicky upravena. Pracovníci zařízení si nejsou jistí, jak správně postupovat v situacích, kdy jsou děti nebezpečné sobě nebo okolí. Také jim chybí vzdělání v oblastech deeskalacích technik, nenásilného řešení krizových situací nebo pravidel použití sily. Kvůli tomu hrozí nepřiměřený zásah nebo naopak podcenění rizika.

Protože si současná situace žádá zásadní změny, vyzvali jsme Ministerstvo školství, aby zmapovalo potřeby dětí. Mělo by nastavit takový systém péče, který zajistí pou-

Přehled naší činnosti naleznete níže v infografice a také v letáku „[15 let bojujeme proti diskriminaci](#)“. Aktuální statistiku podnětů za rok 2024 naleznete na str. [105-106](#).

Evropská unie letos sjednotila pravidla pro fungování orgánů pro rovné zacházení ve všech členských státech (směrnice [2024/1499/EU](#) a [2024/1500/EU](#)). Cílem je stanovit minimální rozsah pomoci, který by orgány pro rovné

zacházení měly poskytovat obětem diskriminace. Česká republika bude muset nyní svůj právní rád přizpůsobit těmto pravidlům, a to nejpozději do června 2026. Obětem diskriminace by se poté u nás mohla nabízet rychlejší a účinnější pomoc (např. v formou mediace, hájením jejich práv u soudu). Konkrétní podoba pomoci bude ještě záležet na rozhodnutí zákonodárce ([tisková zpráva z 21. 6. 2024](#)).

CHCEME VÍCE PENĚZ PRO OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ A JIM POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE

Jedním z úkolů státu je poskytovat pomoc obětem trestných činů, a to jak peněžitou, tak odbornou (zejména psychologickou a právní).

V našem šetření (sp. zn. [4418/2021/VOP](#)) jsme shrnuli poznatky o poskytování peněžitě pomoci obětem trestných činů a navrhli jsme [opatření k nápravě](#). Propojili jsme přitom Ministerstvo spravedlnosti s neziskovými organizacemi, advokáty a dalšími subjekty, které obětem pomáhají.

Tato spolupráce pokračuje. Řadu nedostatků, které šetření v praxi ministerstva odhalilo, se podařilo vyřešit. Nově má peněžitou pomoc na starost specializované oddělení. Jeho zaměstnanci budou proškoleni pro specifickou práci a komunikaci s oběti trestných činů. Ministerstvo také ustanovilo odborný panel k problematice obětí, kterého se účastníme. Společně s odborníky z praxe chceme v rámci panelu prosadit další potřebné změny.

Do návrhu [novely zákona o obětech](#) se nám podařilo prosadit navýšení částek peněžité pomoci. [Nově](#) se tyto částky budou odvijet od růstu průměrné mzdy.

V praxi se již využívají naše přehlednejší formuláře žádosti o peněžitou pomoc pro [oběti](#) a [pozůstatlé po obětech trestného činu](#).

JIŽ 15 LET V ČESKÉ REPUBLICE PLATÍ ANTIDISKRIMINAČNÍ ZÁKON

Již 15 let v České republice prosazujeme rovné zacházení a chráníme před diskriminací jako orgán pro rovné zacházení. Své zkušenosti a závěry jsme představili na [konference v Senátu](#) „15 let antidiskriminačního zákona“ ([tisková zpráva z 26. 9. 2024](#)).

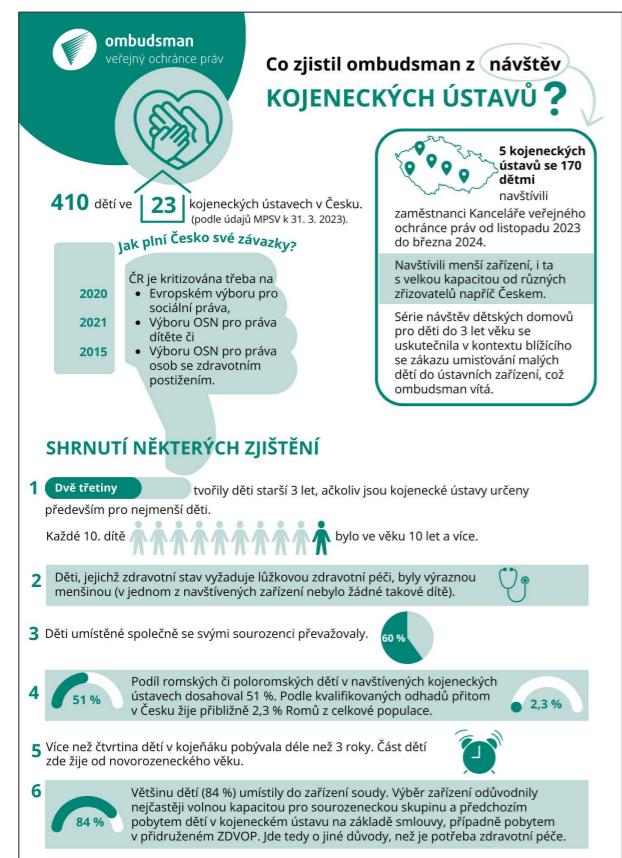
Pro oběti je zcela klíčová a nezastupitelná pomoc, kterou jim poskytují neziskové organizace ([Práva oběti stručně](#)). Z velké části jen díky nim naplňuje náš stát závazky plynoucí ze [směrnice o právech obětí](#). Chceme proto nově zaměřit pozornost na to, jak je stát finančně podporuje a jak hospodaří s nemalými příjmy z [odeklonů v trestním řízení](#) a [majetkových trestních sankcí](#). Ty totiž mají být použity právě i na pomoc obětem.

Tématu se věnujeme dlouhodobě a pravidelně informujeme veřejnost:

- [Tisková zpráva z 22. 2. 2024](#)
- [Tisková zpráva z 20. 12. 2023](#)
- [Tisková zpráva z 22. 2. 2022](#)
- [Shrnutí a doporučení ze zprávy o šetření](#)

ZÁKAZ UMISŤOVÁNÍ MALÝCH DĚTÍ DO ÚSTAVŮ – DĚTI PATŘÍ DO RODINY

Česká republika udělala velmi důležitý krok v péči o malé děti (do 4 let věku). Od 1. 1. 2025 zakazuje jejich umisťování do ústavních zařízení. V této souvislosti došlo i ke zrušení dětských domovů pro děti do 3 let věku (tzv. kojeneckých ústavů) k 31. 12. 2024.

Děti, zejména ty malé, nemají žít v ústavních zařízeních. Ústavní péče může u dětí trvale narušit jejich citový vývoj a schopnost navazovat sociální vazby. Proto nenaplňuje nejlepší zájem dítěte. Za předchozí praxi Českou republiku opakovaně kritizovaly mezinárodní orgány, například Evropský výbor pro sociální práva nebo Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením.

V roce 2024 jsme se intenzivně zabývali připraveností systému na změny a zajištění péče o malé děti. V první fázi jsme navštívili pět z celkového počtu 23 kojeneckých ústavů. Podle zákona měla tato zařízení pečovat o děti do 3 let věku, které mají zdravotní problém. Zjistili jsme však, že:

- Většina dětí v zařízeních (dvě třetiny) byla starší 3 let. Každé desáté dítě bylo dokonce starší 10 let.
- Mnoho dětí zde bylo ze sociálních důvodů, ne kvůli potřebě lůžkové zdravotní péče.

Navíc neměla většina navštěvených zařízení jasný plán, co s nimi bude po zrušení kojeneckých ústavů. Ještě závažnější však je, že nebylo jasné, jak bude zajištěna péče o umístěné děti.

Proto jsme v další fázi žádali, aby se situace těchto dětí urychlil a vyřešila. Zřizovatelům kojeneckých ústavů jsme doporučili, aby je přeměnili na jiný typ zařízení, který by odpovídal potřebám cílové skupiny a poptávce v regionu. Další zjištění a doporučení jsme zveřejnili v sou-

hrnné zprávě z návštěv (sp. zn. [36/2024/OZP](#)) a připravili jsme stručné shrnutí „[Co zjistil ombudsman z návštěv kojeneckých ústavů](#)“. O připravenosti systému jsme jednali s Úřadem vlády, se zástupci ministerstev a krajů.

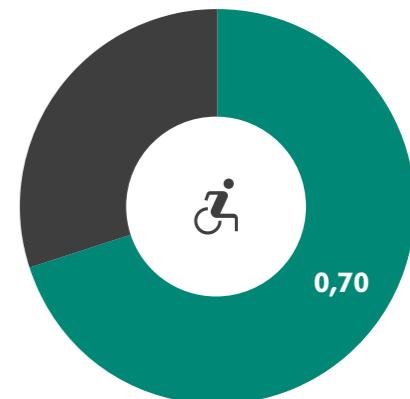
Dalším důležitým milníkem v péči o malé děti bude 1. 1. 2028. Od tohoto data bude platit zákaz umisťování dětí do 7 let věku. I z toho důvodu je třeba činit další kroky k deinstitutionalizaci péče o malé děti. Za nejdůležitější považujeme, aby:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí předložilo návrh zákona, který přinese komplexní reformu péče o ohrožené děti.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí a krajské úřady nadále usilovaly o zvyšování počtu pěstounů a poskytovaly jim podporu.
- Kraje za podpory ministerstev posilovaly síť preventivních a podpůrných služeb pro rodiny tak, aby všechny děti, včetně dětí s postižením, mohly zůstat doma.

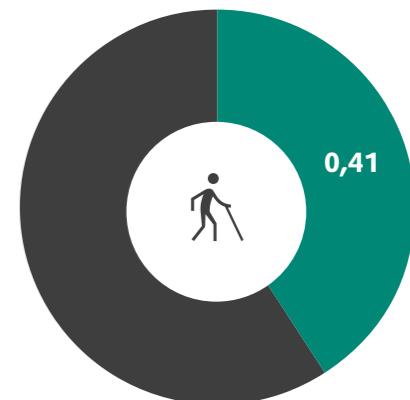
Další vývoj bedlivě sledujeme.

- [Video „Proč je potřeba zrušit kojenecké ústavy?“](#)
- [Video „5 důvodů, proč je potřeba zrušit kojenecké ústavy?“](#)
- [Video „Proč samotný zákaz umisťování dětí do kojeneckých ústavů nestačí?“](#)

Průměrné skóre přístupnosti všech budov lidem s tělesným postižením

Průměrné skóre přístupnosti všech budov lidem se zrakovým postižením

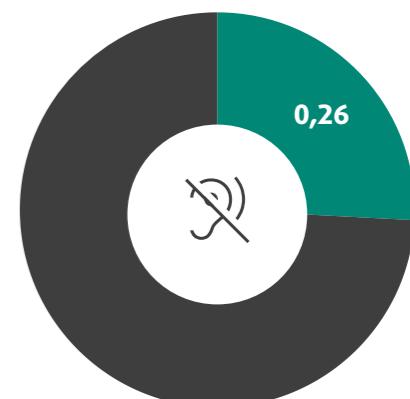
PRACUJEME NA TOM, ABYCHOM BYLI (NEJEN MY) PŘÍSTUPNĚJŠÍ

Přístupnost znamená snadnou dostupnost pro všechny lidé, kteří to potřebují. Těží z ní lidé s postižením, kočárkem, zlomenou nohou nebo třeba kufrem. Přístupné jsou nejen bezbariérové vchody do budovy, ale i srozumitelné informace nebo možnost využít nabízené služby a zboží.

Na jaře 2024 jsme zahájili pětiletý projekt, v rámci kterého usilujeme o to, aby naše Kancelář a další veřejné instituce byly přístupnější a aby se o tomto tématu dozvědělo co nejvíce lidí.

Ve [výzkumu k přístupnosti veřejných budov](#) jsme zjistili, že jsou pro lidi s postižením spíš nepřístupné (nejhůře pro lidi se sluchovým postižením, pak pro lidi se zrakovým postižením a nejlépe jsou na tom vůči lidem s tělesným postižením). Proto vydáme praktickou příručku přístupnosti pro veřejné instituce, aby jim pomohla se zlepšit.

Průměrné skóre přístupnosti všech budov lidem se sluchovým postižením

Sami chceme jít příkladem. Snažíme se o to, aby naše budova byla bezbariérová a aby námi pořádané akce byly uzpůsobené lidem s nejrůznějšími potřebami. Chceme mít také přístupný web a písemné výstupy. Usilujeme o to, abychom byli přístupní i jako zaměstnavatel.

Dalším velkým tématem je to, jak stavební úřady dohlíží na přístupnost staveb. Ve [výzkumu k bezbariérovosti staveb](#) jsme zjistili, že většina stavebních úřadů sice posuzovala stavební záměry z hlediska přístupnosti, ale v naprosté většině případů vyhověla žádostem investorů a povolila jim úlevy z požadavků na přístupnost.

Přístupnosti staveb se věnuje také nová technická norma ČSN 73 4001 Přístupnost a bezbariérové užívání. Budeme sledovat její uplatňování a jednat o zjištěných nedostatcích s Ministerstvem pro místní rozvoj, Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a organizacemi působícími v oblasti přístupnosti.

CO JE TO DEINSTITUCIONALIZACE A JE NA NI ČESKÁ REPUBLIKA PŘIPRAVENA? ZVEŘEJNILI JSME K TÉMATU VÝZKUMNOU ZPRÁVU

Deinstitucionalizace je proces, ve kterém dochází k transformaci institucionální (ústavní) péče o lidi s postižením v péči komunitní. Cílem je zkvalitnit život lidem s postižením a umožnit jim žít život srovnatelný s životem jejich vrstevníků. Během deinstitucionalizace dochází k cílenému rušení ústavů a rozvoji komunitních služeb. Výsledná struktura a provoz sociálních služeb jsou primárně orientovány na potřeby klientů a jejich sociální začleňování, klienti nejsou vystavováni institucionalizaci.

Deinstitucionalizace je cesta k postupnému naplňování článku 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (Úmluva). Ten zakotuje důležité právo lidí s postižením, včetně dětí a starších lidí, na nezávislý způsob života a zapojení do společnosti. Povinností České republiky je postupně proměnit systém poskytování sociálních, zdravotních i dalších služeb tak, aby lidé s postižením měli možnost žít tam, kde si zvolí, aniž by byli nuceni žít ve specifickém prostředí (instituci, ústavu). A aby se mohli plně zapojit do vzdělávání, výdělečné činnosti, občanského, sportovního či kulturního života na rovnoprávném základě s ostatními.

Deinstitucionalizace vyžaduje především rušení a přeměnu ústavů, ale také rozvoj podpůrných služeb v komunitě a rozvoj a uzpůsobení běžných služeb pro veřejnost všem

bez rozdílu. Nedílnou součástí je též zajištění dostupnosti bydlení, podpora při jeho získání či udržení a přiměřené sociální zabezpečení pro všechny lidi s postižením. Včetně těch, kteří opouští ústavy.

Podle našich zjištění neprobíhá deinstitucionalizace v České republice dosud významně rychle a kvalitně. Proto dlouhodobě vyzýváme, aby stát vyuvinul větší úsilí k naplňování práva lidí s postižením na nezávislý způsob života a zapojení do společnosti.

Z našeho výzkumu vyplynulo, že stát ani kraje dosud nepovažují deinstitucionalizaci za naléhavý úkol, který je nutné splnit. Ve strategických plánech státu i krajů často chybí jasná představa, jak postupně uzavírat velká ústavní zařízení. Stát navíc nesbírá data, která by umožnila systematicky sledovat pokrok v této oblasti. Kraje k deinstitucionalizaci přistupují různě, jejich tempo i způsob řešení se značně liší.

Situaci nepomáhá, že stát sám nejdé příkladem. Pět zařízení sociálních služeb přímo řízených ministerstvem nebylo dosud transformováno, přestože jde o velká zařízení ústavního typu.

Ve výzkumné zprávě jsme popsali hlavní překážky, které brání pokroku v deinstitucionalizaci. Patří mezi ně předsudky a obavy veřejnosti z lidí využívajících sociální služby, zejména těch s mentálním postižením nebo duševním onemocněním. Problémem jsou také postoje vedení a zaměstnanců zařízení, která mají být transformována. Další komplikace zahrnují nedostatek dostupného bydlení, vhodných budov a pozemků, stejně jako nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Překážky navíc vyplývají i z nastavení a financování celého systému sociálních služeb.

Sledování postupu deinstitucionalizace, tedy rušení ústavů, rozvoje podpůrných služeb a předcházení institucionalizaci lidí s postižením, je naší dlouhodobou prioritou, proto v této oblasti plánujeme i pro rok 2025 řadu dalších aktivit.

Ombudsman již potřetí převzal záštitu nad Nocí důstojnosti. Tato akce v Praze, Brně i dalších městech připomíná smrt Doroty Š., která zemřela udušením rukou pracovníka ústavu, ve kterém žila. Noc důstojnosti upomíná na osudy dalších lidí, kteří v ústavech nadále žijí, aby se na jejich životy, práva a potřeby nezapomínalo.

V návaznosti na svůj výzkum připravujeme doporučení o plánování deinstitucionalizace, které nastíní, jak by měly plány deinstitucionalizace na národní i krajské úrovni vypadat, aby splňovaly požadavky kladené Úmluvou.

Nezbytnou součástí plánování deinstitucionalizace je zapojování lidí s postižením a organizací je zastupujících do tvorby zákonů, strategií a politik, které se jich týkají. Participace lidí s postižením je však i dle našeho výzkumu často spíše formální, nahodilá a neúčinná. Proto ve spolupráci s Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně připravujeme doporučení k participaci lidí s postižením.

V souladu s usnesením poradního orgánu ombudsmana pro práva lidí s postižením se zabýváme i situací lidí s postižením v hlavním městě Praze, které zřizuje zařízení pobytových sociálních služeb mimo své území.

Mezi naše další aktivity v oblasti deinstitucionalizace bude v roce 2025 patřit strategické plánování. Monitorujeme naplňování stávajícího Akčního plánu pro deinstitucionalizaci i přípravy navazujícího akčního plánu pro období po roce 2025. V nadcházejícím roce končí planost dalších dvou zásadních strategických dokumentů, a to Národní strategie pro rozvoj sociálních služeb a Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením. Budeme sledovat jejich vyhodnocení i přípravu plánů nových. Využijeme k tomu své členství v Radě vlády pro osoby se zdravotním postižením i Platformě pro deinstitucionalizaci při Ministerstvu práce a sociálních věcí.

[Výzkumná zpráva – Deinstitucionalizace a transformace sociálních služeb – přístup krajů a Ministerstva práce a sociálních věcí ve strategických dokumentech](#)

PODPORUJEME VZNIK DĚTSKÉHO OMBUDSMANA A NÁRODNÍ LIDSKOPRÁVNÍ INSTITUCE

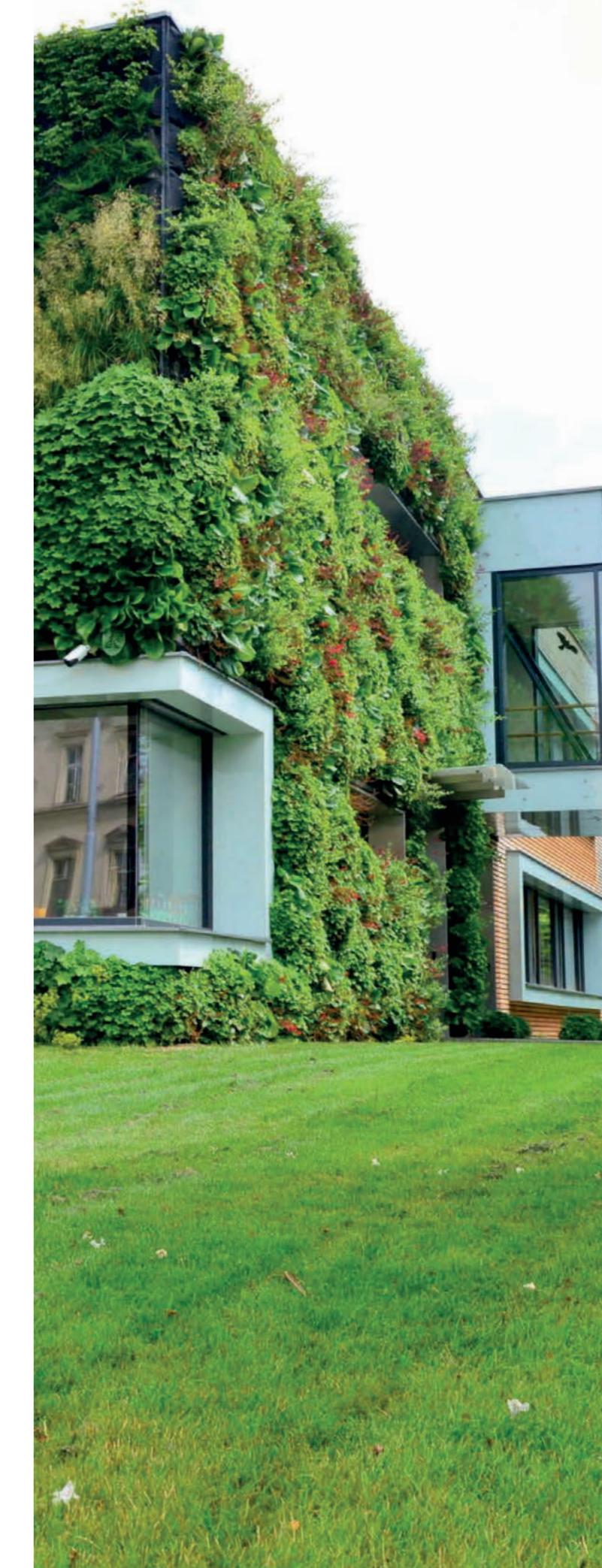
Česká republika je jednou z posledních evropských zemí, která nemá dětského ombudsmana ani národní lidskoprávní instituci (NHRI). To se od 1. 7. 2025 změní.

Vláda v dubnu navrhla zákon, který by obě instituce zřídil při naší Kanceláři (usnesení z 10. 4. 2024 č. [225/2024](#)). Na přípravách vládního zákona jsme se intenzivně podíleli. Vznik obou institucí velmi podporujeme, protože povedou k vyšší ochraně lidských práv v České republice.

Poslanecká sněmovna věnovala návrhu poměrně velkou pozornost. Skupina poslankyně (koaličních i opozičních) ve spolupráci s [ministrem pro legislativu](#) uspořádala v červnu 2024 kulatý stůl na téma „[Proč potřebujeme dětského ombudsmana?](#)“ S návrhem zákona (9. období, sněmovní tisk č. [688](#)) vyslovila Poslanecká sněmovna souhlas v lednu 2025. V únoru schválil návrh zákona Senát (15. období, tisk č. [56](#)). V březnu podepsal zákon i prezident republiky.

Česká republika tak konečně splní svůj závazek z Úmluvy o právech dítěte a vedle toho získá národní lidskoprávní instituci, která se bude zabývat lidskými právy všech lidí. Zahraniční zkušenosti ukazují, že obě instituce mohou být velmi vhodným doplněním mechanismu na ochranu lidských práv.

Při projednávání návrhu zákona vláda bohužel nedořešila důležitou otázku: personální a rozpočtové posílení naší

Kanceláře. To bude nezbytné k tomu, abychom mohli zajišťovat nově svěřené úkoly.

Připravit Kancelář na výkon nových a rozsáhlých úkolů bude vyžadovat určitý čas a nebude úplně snadné. Čekají nás patrně nejrozsáhlejší změny v dosavadní 25leté historii naší instituce. Z toho důvodu jsme s přípravnými pracemi započali již v roce 2024. Mapujeme rozsah nových úkolů, zkoumáme praxi obdobných zahraničních institucí, připravujeme návrh na rozdělení agend mezi ombudsmana a dětského ombudsmana, hledáme nevhodnější organizační a technické zajištění nových úkolů. Dále jsme připravili internetovou stránku [Proč děti potřebují dětského ombudsmana?](#) a shrnuli jsme [Co je to národní lidskoprávní instituce a proč ji v Česku potřebujeme?](#)

Za pomoc dětí a mladých dospělých jsme také vytipovali téma, kterým by se měli dětský ombudsman a NHRI v budoucnu věnovat. Za nejdůležitější problém naší společnosti označili stav duševního zdraví. Dále upozornili na problémy v systému vzdělávání, nedostupnost bydlení a problémy s pracovním uplatněním. Těmto tématům budeme v budoucnu věnovat pozornost.

CHCEME, ABY ÚŘADY PSALY SROZUMITELNĚ

Úřední texty, které lidé nepochopí kvůli jejich nejasnosti či složitosti, nemohou naplnit svůj účel. Proto je důležité, aby byly úřady srozumitelné. Svá sdělení musí přizpůsobit potřebám konkrétních čtenářů včetně úplných laiků. To chceme po úřadech a dbáme na to sami.

Srozumitelné psaní je dovednost jako každá jiná. Vyžaduje znalosti a praxi. Proto pomáháme s výukou budoucích úředníků v Olomouci v předmětu Psaní úředních textů. S úřady probíráme jejich dokumenty a pomáháme je měnit. Ve spolupráci s Vězeňskou službou České republiky jsme například připravili [poučení obviněných při přijetí do vazby](#). To se již ve věznících osvědčilo. Proto jsme obdobně upravili i poučení odsouzených, které se začne používat v roce 2025. S Generální inspekcí bezpečnostních sborů jsme připravili srozumitelnou [verzi informací pro oběti trestného činu a dotčené blízké osoby](#).

Připomínkovali jsme změny služebního předpisu k provádění služebního hodnocení státních zaměstnanců. Srozumitelné úřední psaní je nyní výslově jedním z ukazatelů [kritérií pro hodnocení úředníků](#).

Naše zkušenosť ukazuje, že zavádění srozumitelného psaní do praxe je dlouhodobý proces. Těší nás, že mnohé úřady poskytují svým zaměstnancům podporu. Ve srozumitelném psaní se školí úředníci České správy sociálního zabezpečení, Finanční správy nebo též Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí a další.

V budoucnu chceme úřady seznámit s naší vlastní metodou rozvoje srozumitelného psaní a tzv. standardem srozumitelnosti. Jde o pomůcku pro hodnocení srozumitelnosti textů, kterou ve své praxi právě testujeme. Vychází ze zásad v naší příručce [Jak psát srozumitelné úřední texty](#).

Na srozumitelnost dbáme i při vyřizování podnětů, kde jsme na důležitost a přínosnost srozumitelného psaní upozornili úřady, např. ve [zprávě ochránce sp. zn. 2853/2024/VOP](#) viz str. [70](#). Nebo v případu [sp. zn. 6421/2023/VOP](#).

K tématu srozumitelnosti jsme též natočili [podcast č. 120](#).

ŘEŠÍME VÝZVY POBYTU LIDÍ Z UKRAJINY A CESTU K JEJICH SNAZŠÍ INTEGRACI

Už od roku 2022 se Česká republika stává domovem pro stovky tisíc lidí prchajících před ruskou invazí na Ukrajinu. Lidé z Ukrajiny v Evropě získají [dočasnou ochranu](#), která jim zajišťuje základní práva a ochranu, ale také přináší řadu výzev, zejména v oblasti integrace do české společnosti. V průběhu roku jsme se intenzivně věnovali potřebám těchto lidí a hájili jejich práva.

Nejpalčivější problémy lidí z Ukrajiny spočívají zejména v nejistotě ohledně dočasného pobytu, zajištění bydlení, dávkové podpoře, přístupu ke zdravotní péči, vzdělání dětí a začlenění na trh práce. Proto jsme upozornili na nedostatek [vhodného bydlení, vyloučení lidí z českého dávkového systému](#), pracovní vykořisťování a problémy s [přijímáním ukrajinských dětí do škol](#). Usilovali jsme o změny zákonů, které by usnadnily integraci držitelů dočasné ochrany. Spojili jsme síly s dalšími organizacemi, abychom mohli poskytovat co nejvíce pomoc. To vše jsme prezentovali na pracovních skupinách, kulatých stolech, seminářích či konferencích. Uspořádali jsme i několik školení, kde jsme se intenzivně věnovali jednotlivým tématům. Díky našemu úsilí se zvýšilo povědomí veřejnosti o těchto problémech.

Rádi bychom ocenili školy, které proaktivně přijímaly ukrajinské děti a vytvářely pro ně přátelské prostředí, což výrazně přispělo k jejich integraci. Díky intenzivní a úspěšné práci mobilního desegregačního týmu Ministerstva školství se postupně daří snižovat počet segregovaných tříd složených výhradně z ukrajinských dětí. Současně chceme vyzdvihnout úsilí mnoha neziskových organizací. Jejich nasazení je obdivuhodné a zásadně přispívá ke zlepšení života lidí z Ukrajiny.

V roce 2025 budeme nadále sledovat vývoj situace, zejména v oblasti pobytu, vzdělávání dětí, bydlení, dávek, duševního zdraví a pracovního vykořisťování. Plánujeme také pokračovat v diskusích s úřady a podporovat opatření, která dále usnadní integraci lidí z Ukrajiny.

[Zpráva o šetření ochránce sp. zn. 2375/2024/VOP](#)

[Zpráva o šetření ochránce sp. zn. 892/2024/VOP](#)

LIDÉ BY MĚLI BÝT VÍCE ZAPOJOVÁNI DO ROZHODOVÁNÍ O VĚCECH, KTERÉ SE JICH TÝKAJÍ

Chceme, aby politici, úřady, soudy více zapojovali lidí s postižením, děti, ale také ostatní do rozhodování, plánování a aktivit, které se jich týkají. Tímto pravidlem (čl. 4 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením) se sami také řídíme, a proto do naší činnosti průběžně zapojujeme lidí s osobní zkušeností. Na monitorování práv lidí s postižením spolupracujeme s [poradním orgánem ombudsmana](#) a několika skupinami sebeobhájců. Společně s námi připomínkují návrhy zákonů, nejrůznější strategické dokumenty, spolupracují na výzkumech a přinášejí podněty o systémových nedostatkách. Zídili jsme také vlastní pracovní skupinu lidí s duševním onemocněním.

Nezapomínáme ani na děti. Pravidelně pro ně pořádáme exkurze, ale hlavně přímo od nich zjišťujeme, co je trápí, v čem jim můžeme pomoci. Podněty dětí jsme zohlednili také při přípravě na zřízení dětského ombudsmana.

Aktuálně připravujeme doporučení, které bude shrnovat, co je to participace, proč je důležitá a jak vytvořit odpovídající a důstojné podmínky pro zapojení nejvíce zranitelných skupin, jako jsou právě lidé s postižením.

Jsme rádi, že v tom nejsme sami. Téma participace začínají vnímat jako stále důležitější i další instituce. Jako příklad lze uvést Ministerstvo spravedlnosti, které připravilo Akční plán České republiky [Partnerství pro otevřené vládnutí na období let 2025 až 2026: sp. zn. 42960/2024/S](#)

Workshop k psaní srozumitelných úředních textů na Noci práva

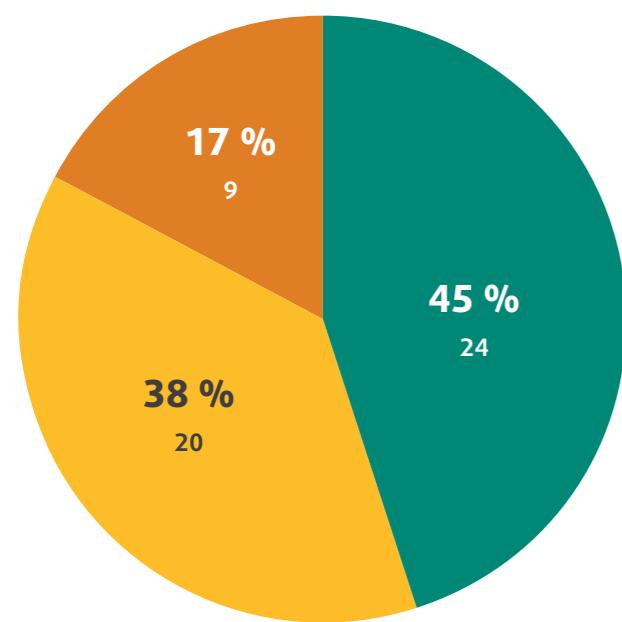
1

PARLAMENT
ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANEC
SNĚMOVNA

Vyhodnocení legislativních doporučení ochránce za roky 2014–2023, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

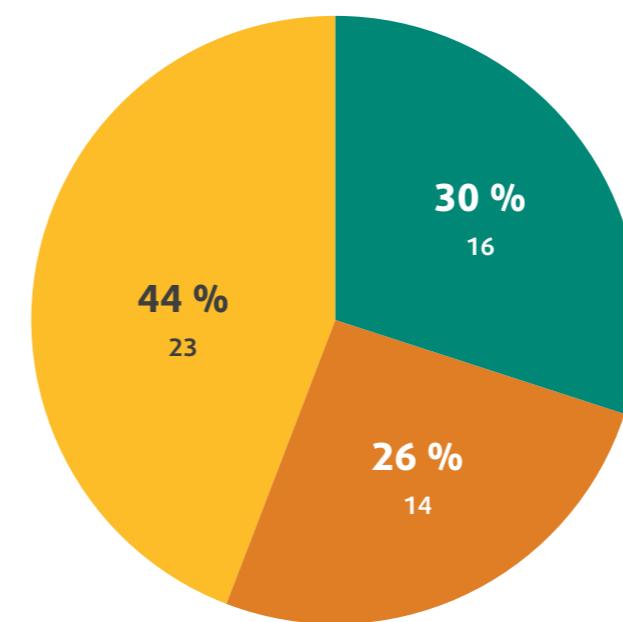
Ochránci zevšeobecňuje problémy a poznatky získané svou činností a upozorňuje na potřebné změny právní úpravy. Možná řešení navrhuje Poslanecké sněmovně formou legislativních doporučení. Ta obsahuje kapitola Výběr dlouhodobých témat. Statistickou úspěšnost legislativních doporučení navržených ochráncem z let 2014–2023 vyhodnocujeme na následujících stránkách.

Úspěšnost legislativních doporučení ochránce navržených v letech 2014–2023

Počet a podíl doporučení ochránce, na základě kterých došlo/nedošlo ke změně právní úpravy v letech 2014–2023

- Změna
- Změna „na cestě“
- Beze změny

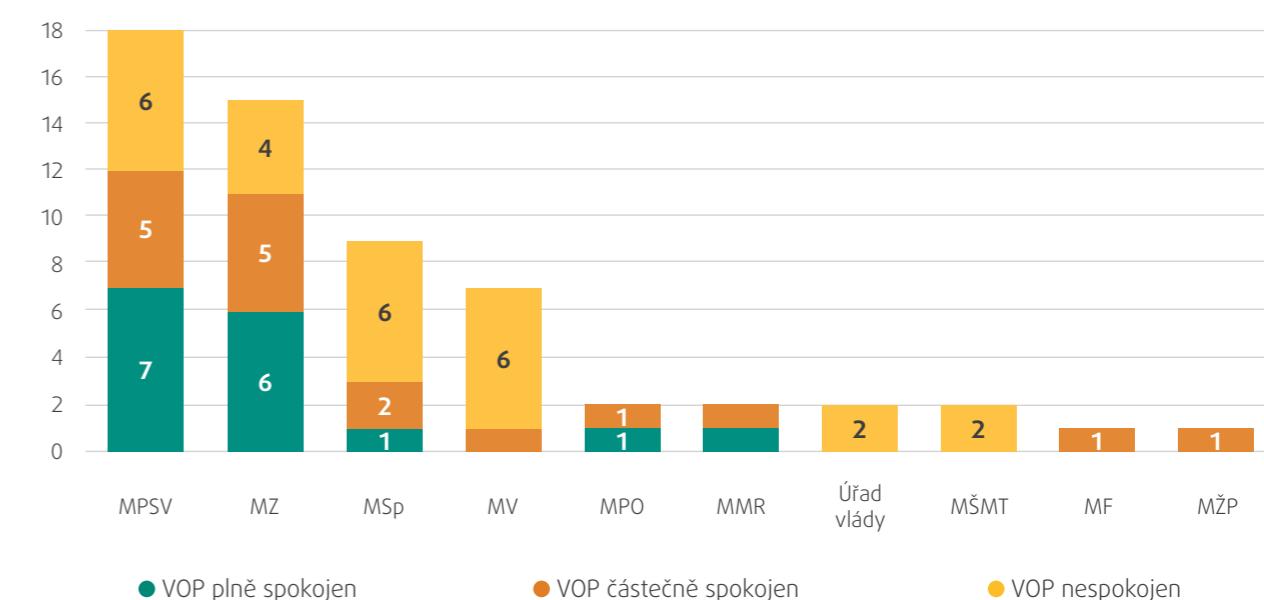

Počet a podíl doporučení ochránce dle míry spokojenosti ochránce s výsledkem (včetně změn „na cestě“) v letech 2014–2023

- VOP plně spokojen
- VOP částečně spokojen
- VOP nespokojen

Pozn. VOP = veřejný ochránce práv

Počet doporučení ochránce dle ministerstev a míry spokojenosti s výsledkem (včetně změn „na cestě“) v letech 2014–2023

Pozn.: Celkový součet doporučení je vyšší než v Grafu 2, protože některá doporučení jsou přiřazena k více gescím zároveň.

TAB. 1: SEZNAM DOPORUČENÍ OCHRÁNCE, NA ZÁKLADĚ KTERÝCH DOŠLO/ NEDOŠLO KE ZMĚNĚ PRÁVNÍ ÚPRAVY V LETECH 2014–2023

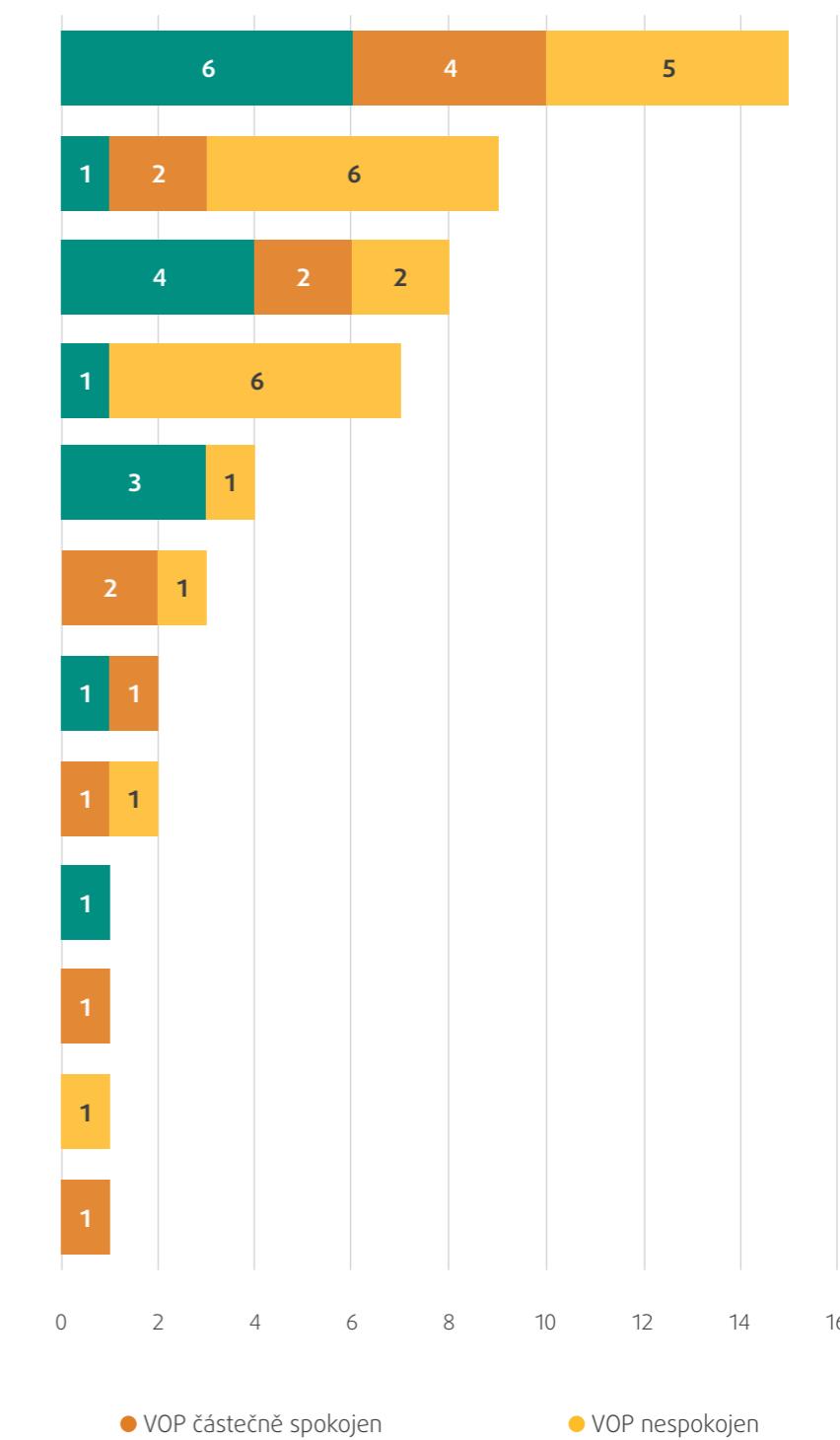
Došlo ke změně	Nedošlo ke změně	Neukončeno – změna „na cestě“	Vyhodnocení
Sociální detence	Zákon o opatrovnictví	Vymáhání nákladů za výkon ochranného léčení u cizinců bez zdravotního pojištění	Vyřizování stížností na poskytovatele zdravotních služeb
Veřejné zdravotní pojištění osob, které podstupují ústavní ochranné léčení	Zakotvení odvozené diskriminace do antidiskriminačního zákona	Mlčenlivost zdravotnických pracovníků a špatné zacházení	Zdravotní pojištění cizinců
Rodičovský příspěvek – souhlas druhého rodiče a volba způsobu čerpání dávek	Úprava postupu při zjišťování místně obvyklých nákladů na bydlení pro dávky pomoci v hmotné nouzi	Možnost pacienta podat stížnost na zdravotní péči poskytovanou v zařízeních sociálních služeb	Změna právní úpravy havárie na vodách
Spor vlastníka a uživatele domu „o anténu“	Minimální vyměřovací základ pojistného na veřejné zdravotní pojištění u zaměstnanců	Zajištění důvěrnosti při poskytování zdravotních služeb vězňům a osobám zbaveným svobody policií	Zvýšení příspěvku na péči a jeho pravidelná valorizace
Zastupování dítěte pěstounem v řízení o dávkách pro osoby se zdravotním postižením	Zkrácení doby pojištění potřebné pro vznik nároku na (řádný) starobní důchod	Nezávislý stížnostní mechanismus v sociálních službách	Milostivé léto pro pojistné na veřejné zdravotní pojištění
Renta versus zvyšující se minimální mzda	Povinný zápis do zvláštní školní matriky	Zásah do důstojnosti osob při poskytování zdravotních služeb jako přestupek	Nedostatečná právní úprava výkonu ochranného léčení
Osvobození od daně z nabytí nemovitých věcí i pro bytové jednotky v rodinných domech	Zastavení výplaty sirotčího důchodu při jeho zjevném zneužívání	Úprava podmínek zkoušek z českého jazyka pro žáky a žákyně s odlišným mateřským jazykem	Zrušení subjektivní lhůty pro zahájení přezkumného řízení (§ 96 odst. 1 správního řádu)
Řízení o úhradě některých zdravotních služeb z veřejného zdravotního pojištění	Dálkové (korespondenční) nahlížení do správního spisu	Zásah do důstojnosti osob při poskytování sociálních služeb jako přestupek	Sterilizace jako podmínka úřední změny pohlaví trans lidí
Výše odměny pěstouna na přechodnou dobu pečujícího o dítě ve II.–IV. stupni závislosti	Poučení o právu podat proti správnímu rozhodnutí žalobu k soudu	Realizace dozorové působnosti státního zastupitelství i v dalších detenčních zařízeních	Přijetí nového zákona o umělém přerušení těhotenství
Zveřejňování rozhodnutí soudů ve veřejně přístupné databázi	Změna v poskytování přímřezeného zadostiučinění v penězích za nemajetkovou újmu způsobenou diskriminací		Nový zákon o ústavní výchově dětí
Poplatek za podání podnětu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k zahájení řízení o přezkoumání úkonů zadavatele z moci úřední	Platová a mzdrová transparency jako předpoklad pro spravedlivé odměňování		Neoprávněné použití omezovacího prostředku při poskytování zdravotních služeb jako přestupek
Deinstitucionalizace péče o malé děti	Snížení soudního poplatku za odvolání ve věcech diskriminace		Personální a materiálně-technický standard pro pobytové sociální služby
Posílení ochrany spotřebitele v oblasti dodávek energií	Změna ústavního ochranného léčení na zabezpečovací detenci		Přesun důkazního břemene ve sporech o diskriminaci
Nepřiznání nebo odnětí příspěvku na bydlení z důvodu nedoložení ročního vyúčtování služeb	Zajištění přístupu ke kompenzačním pomůckám pro všechny osoby se závažnou poruchou pohyblivosti		Dopady odkladného účinku správní žaloby u peněžitých plnění
Vymáhání justičních pohledávek	Práva osob se zdravotním postižením využívajících doprovodu psa se speciálním výcvikem		

TAB. 2: SEZNAM DOPORUČENÍ OCHRÁNCE DLE MÍRY SPOKOJENOSTI OCHRÁNCE S VÝSLEDKEM (VČETNĚ ZMĚN „NA CESTĚ“) V LETECH 2014–2023

VOP plně spokojen	VOP částečně spokojen	VOP nespokojen
Sociální detence	Spor vlastníka a uživatele domu „o anténu“	Zákon o opatrovnictví
Úprava postupu při zjišťování místně obvyklých nákladů na bydlení pro dávky pomoci v hmotné nouzi	Renta versus zvyšující se minimální mzda	Zakotvení odvozené diskriminace do antidiskriminačního zákona
Veřejné zdravotní pojištění osob, které podstupují ústavní ochranné léčení	Osvobození od daně z nabytí nemovitých věcí i pro bytové jednotky v rodinných domech	Minimální vyměřovací základ pojistného na veřejné zdravotní pojištění u zaměstnanců
Rodičovský příspěvek – souhlas druhého rodiče a volba způsobu čerpání dávek	Řízení o úhradě některých zdravotních služeb z veřejného zdravotního pojištění	Snížení soudního poplatku za odvolání ve věcech diskriminace
Zastupování dítěte pěstounem v řízení o dávkách pro osoby se zdravotním postižením	Výše odměny pěstouna na přechodnou dobu pečujícího o dítě ve II.–IV. stupni závislosti	Povinný zápis do zvláštní matriky
Poplatek za podání podnětu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k zahájení řízení o přezkoumání úkonů zadavatele z moci úřední	Zveřejňování rozhodnutí soudů ve veřejně přístupné databázi	Dálkové (korespondenční) nahlížení do správního spisu

Posílení ochrany spotřebitele v oblasti dodávek energií	Deinstitucionalizace péče o malé děti	Poučení o právu podat proti správnímu rozhodnutí žalobu k soudu
Nepřiznání nebo odňtí příspěvku na bydlení z důvodu nedoložení ročního vyúčtování služeb	Zásah do důstojnosti osob při poskytování zdravotních služeb jako přestupek	Změna v poskytování přiměřeného zadostiučinění v penězích za nemajetkovou újmu způsobenou diskriminací
Vymáhání justičních pohledávek	Změna právní úpravy havárie na vodách	Platová a mzdová transparente jako předpoklad pro spravedlivé odměňování
Vymáhání nákladů za výkon ochranného léčení u cizinců bez zdravotního pojištění	Zvýšení příspěvku na péči a jeho pravidelná valorizace	Úprava podmínek zkoušek z českého jazyka pro žáky a žákyně s odlišným mateřským jazykem
Vyřizování stížností na poskytovatele zdravotních služeb	Zastavení výplaty sirotčího důchodu při jeho zjevném zneužívání	Změna ústavního ochranného léčení na zabezpečovací detenci
Mlčenlivost zdravotnických pracovníků a špatné zacházení	Milostivé léto pro pojistné na veřejné zdravotní pojištění	Zajištění přístupu ke kompenzačním pomůckám pro všechny osoby se závažnou poruchou pohyblivosti
Zajištění důvěrnosti při poskytování zdravotních služeb vězňům a osobám zbaveným svobody policií	Realizace dozorové působnosti státního zastupitelství i v dalších detenčních zařízeních	Práva osob se zdravotním postižením využívajících doprovodu psa se speciálním výcvikem
Nezávislý stížnostní mechanismus v sociálních službách	Zdravotní pojištění cizinců	Zrušení subjektivní lhůty pro zahájení přezkumného řízení (§ 96 odst. 1 správního řádu)
Možnost pacienta podat stížnost na zdravotní péči poskytovanou v zařízeních sociálních služeb		Neoprávněné použití omezovacího prostředku při poskytování zdravotních služeb jako přestupek
Zásah do důstojnosti osob při poskytování sociálních služeb jako přestupek		Nedostatečná právní úprava výkonu ochranného léčení
		Zkrácení doby pojištění potřebné pro vznik nároku na (řádný) starobní důchod
		Personální a materiálně-technický standard pro pobytové sociální služby
		Přijetí nového zákona o umělému přerušení těhotenství
		Přesun důkazního břemene ve sporech o diskriminaci
		Sterilizace jako podmínka úřední změny pohlaví trans lidí
		Nový zákon o ústavní výchově dětí
		Odkladný účinek správní žaloby o peněžitých plnění

Počty doporučení ochránce dle jednotlivých oblastí života v letech 2014–2023

Pozn.: Celkový součet doporučení je vyšší než v Grafu 2, protože dvě doporučení jsou zařazena do dvou oblastí života zároveň.

Ochránce a Parlament

POSLANECKÁ SNĚMOVNA

Poslanecká sněmovna v 9. volebním období (pozn. ke dni redakcí uzávěrky této zprávy) neprojednala Výroční zprávu o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2023 (sněmovní tisk 665).

Veřejný ochránce práv využil svého oprávnění a požádal o udělení slova při druhém čtení sněmovního tisku č. 688 – novela zákona o veřejném ochránci. Dne 13. 9. 2024 vystoupil na 112. schůzi Poslanecké sněmovny. Upozornil na několik praktických bodů, které se k zřízení dětského ombudsmana a rozšíření kompetencí ochránce jako národní lidskoprávní instituce (NHRI) vztahují.

Ochránce s Poslaneckou sněmovnou dále spolupracoval především prostřednictvím Petičního výboru a jednotlivých poslanců.

PETIČNÍ VÝBOR

Petiční výbor projednal Výroční zprávu za rok 2023. Vzal ji na vědomí a v [usnesení č. 186](#) z 7. května 2024 doporučil Poslanecké sněmovně Parlamentu, aby jí též vzala na vědomí a zároveň upozornil vládu na význam a potřebu řešit nedostatky zjištěné ombudsmanem včetně zohlednění jeho legislativních doporučení.

Petiční výbor dále projednal čtvrtletní zprávy o činnosti ochránce za 3. a 4. čtvrtletí roku 2023 a také za 1. a 2. čtvrtletí roku 2024. Ke zprávám jsou připojeny též zprávy o věcech, v nichž ochránce nedosáhl nápravy ani po vyčerpání zákonem předvídaných postupů.

Ochránce se dvakrát účastnil jednání výboru, když projednával vládní návrh zákona, kterým se mění zákon o veřejném ochránci práv (zřízení dětského ombudsmana a rozšíření pravomocí o NHRI).

Petiční výbor také projednal návrh státního závěrečného účtu pro Kancelář veřejného ochránce práv za rok 2023. Dále se též zabýval návrhem státního rozpočtu pro Kancelář veřejného ochránce práv na rok 2025.

ROZPOČTOVÝ VÝBOR

Rozpočtový výbor projednal celkové příjmy a celkové výdaje státního rozpočtu České republiky na rok 2023, které souvisejí s činností Kanceláře veřejného ochránce práv.

V květnu a červnu Rozpočtový výbor projednal návrh celkových výdajů rozpočtu Kanceláře veřejného ochránce práv na rok 2024.

Rozpočtový výbor na žádost Kanceláře veřejného ochránce práv třikrát povolil rozpočtové opatření, které například souvisejelo s přesunem prostředků ze státního rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj do rozpočtu Kanceláře veřejného ochránce práv za účelem zajištění kybernetické bezpečnosti.

VÝBOR PRO SOCIÁLNÍ POLITIKU

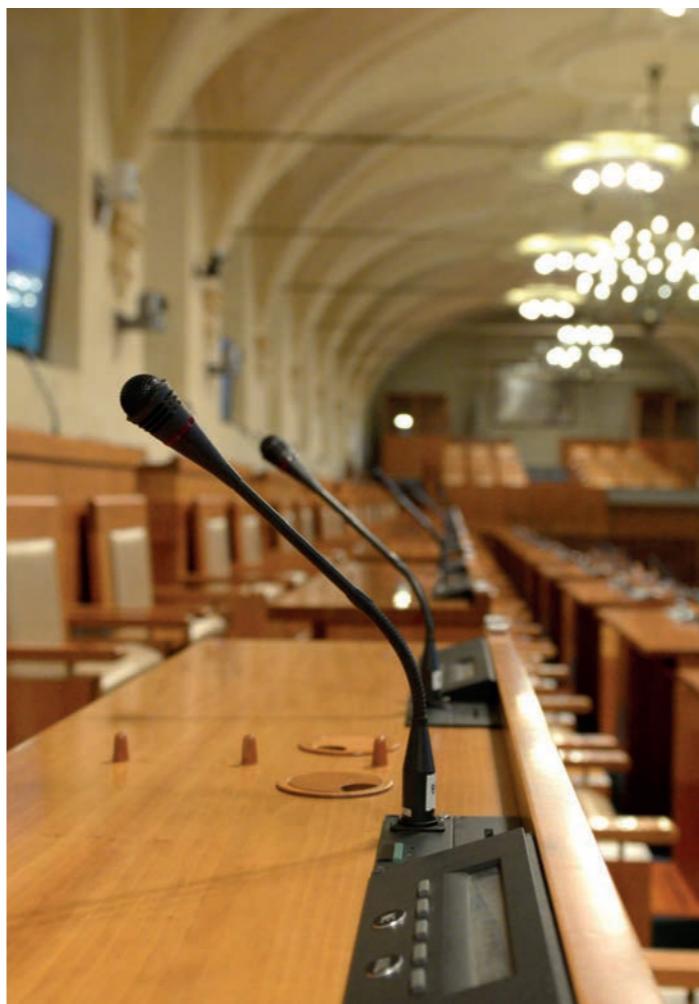
Ochránce se účastnil dvou jednání výboru, když projednával vládní návrh zákona, kterým se mění zákon o veřejném ochránci práv (zřízení dětského ombudsmana a rozšíření pravomocí o NHRI).

SENÁT

Senát projednal výroční zprávu o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2023 (senátní tisk č. 246) dne 19. června 2024 a vzal ji na vědomí.

Podrobněji činnost veřejného ochránce práv sledují ústavně-právní výbor a výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice, které také pravidelně projednávají výroční zprávy ochránce.

KOMUNIKACE S JEDNOTLIVÝMI POSLANCI A SENÁTORY

Ochránce oceňuje, že poslanci a senátoři využívají svého oprávnění předávat mu podněty jednotlivých osob (které se na ně obracejí), případně se aktivně zajímají o reálný dopad právního rádu na společnost. Ochránce vítá možnost seznámit zájemce se svými zjištěními a závěry ze všech oblastí své působnosti.

Ochránce se také zapojuje do odborných seminářů a setkání, které jsou na půdě Parlamentu pořádány. Ochránce například vystoupil na kulatém stole poslankyně sedmi parlamentních stran, který se zabýval vznikem dětského ombudsmana, viz str. [51](#) a str. [13](#) a následně.

Ochránce a vláda

Veřejný ochránce práv vyrozumívá vládu, pokud ministerstvo nepřijme dostatečná opatření k napravě konkrétního pochybení nebo obecné nezákonné správní praxe. Může také vládě doporučit přijetí, změnu nebo zrušení zákona, případně nařízení nebo usnesení vlády. V roce 2024 ochránce vládu vyrozuměl čtyřikrát. Dva případy se týkaly nezákonné praxe Ministerstva práce a sociálních věcí, jeden Ministerstva spravedlnosti a jeden Ministerstva zdravotnictví. Ombudsman dále umožnil výjezdní zasedání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny.

VÝJEZDNÍ ZASEDÁNÍ RADY VLÁDY PRO ZÁLEŽITOSTI ROMSKÉ MENŠINY

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny mimořádně zasedala v Brně u ombudsmana. Členům rady jsme představili naši práci a aktivity v oblasti rovného zacházení. Občanské členy rady vlády jsme také informovali o působnosti ombudsmana a skladbě podnětů, v nichž lidé namítali diskriminaci na základě etnické příslušnosti. Hlavním bodem však bylo téma odškodnění za protiprávní sterilizace.

[Tisková zpráva z 4. 12. 2024](#)

VYROZUMĚNÍ OCHRÁNCE VLÁDĚ

NEDOSTATEČNÝ ZDRAVOTNÍ POSUDEK VEDL K ODMÍTNUTÍ ZVÝŠENÍ PŘÍSPĚVKU NA PĚČI

Stěžovatel se na ochránce obrátil kvůli nezvýšení příspěvku na péči z I. na II. stupeň. Má za to, že samostatně nezvládá více základních životních potřeb, než mu posudkoví lékaři uznali jako nezvládané.

Ochránce se v rámci šetření zabýval postupem Úřadu práce ČR a Ministerstva práce a sociálních věcí v řízení o zvýšení příspěvku na péči. Zamítnutí zvýšení příspěvku opřely o závěry posudkových lékařů.

Ochránce v rámci šetření dospěl k závěrům, že Úřad práce ČR a Ministerstvo práce a sociálních věcí při svém rozhodování vycházely z posudku o zdravotním stavu, který nebyl dostatečný, a to z těchto důvodů:

- Posudek obsahoval protichůdná tvrzení.
- Posudkoví lékaři se v něm nezabývali některými podstatnými skutečnostmi (například duševním onemocněním stěžovatele, přestože mu byla diagnostikována bipolární afektivní porucha a těžký postpsychotický defekt).
- Posudkoví lékaři se nevypořádali s informacemi uvedenými v předložené lékařské dokumentaci stěžovatele nebo v záznamu o sociálním šetření v jeho domácnosti. Z nich vyplývá, že stěžovatel vyžaduje u oblékání a hygienu dohled a kontrolu jiné osoby.
- Posudkoví lékaři přesto dospěli k závěru, že stěžovatel zvládá dvě základní životní potřeby (oblékání

a obuvání, tělesná hygiena) bez pomoci jiné osoby. Své závěry nevysvětlili.

Posudek o zdravotním stavu je stěžejním podkladem pro rozhodování o žádosti. Z toho důvodu má být jednoznačný, úplný a přesvědčivý. To v daném případě splněno nebylo. Ochránce proto požádal ministra, aby zrušil rozhodnutí ministerstva v přezkumném řízení. Ten žádostí nevyhověl. Považoval za dostatečné, že případ stěžovatele projednal jeho rozkladová komise. Ta však neshledala žádné pochybení. S postupem ministra ochránce nesouhlasil. Ochránce je přesvědčený o tom, že je posudek zatížen podstatnými vadami, které mají vliv na zákonnost rozhodnutí. Dostatečnou nápravu mohlo přinést pouze zrušení rozhodnutí ministerstva.

Protože ochránce vyčerpal všechny zákonem dané možnosti, jak ministerstvo přímět k napravě, rozhodl se využít svého oprávnění a informoval vládu.

Vláda vzala dne 26. 6. 2024 materiál na vědomí.

[Sankční zpráva ochránce: sp. zn. 4/2024/SZD](#)

SYSTÉMOVÉ NEDOSTATKY, NEZÁKONNÁ SPRÁVNÍ PRAXE, NEČINNOST A NERESPEKTOVÁNÍ JUDIKATURY SPRÁVNÍCH SOUDŮ PŘI VÝKONU AGENDY ODŠKODŇOVÁNÍ PROTIPRÁVNÍCH STERILIZACÍ

Na problém protiprávních sterilizací v České republice vůbec poprvé poukázal první veřejný ochránce práv

JUDr. Otakar Motejl, který se tématem intenzivně zabýval v letech 2004 až 2005. Na základě svých zjištění doporučil v prosinci 2005 vládě České republiky přjmout právní úpravu odškodnění osob, které byly obětí protiprávní sterilizace. Od 1. 1. 2022 byl účinný zákon o odškodnění protiprávních sterilizací, který po mnoha letech otevřel prostor pro odškodnění osob protiprávně sterilizovaných v minulosti. Oprávněné osoby mohly podávat žádosti od 1. 1. 2022 do 1. 1. 2025.

O přiznání nároku na odškodnění rozhoduje Ministerstvo zdravotnictví (ministerstvo) ve správním řízení. Ministerstvo musí o žádosti rozhodnout nejdéle do 60 dnů ode dne podání. Tato lhůta neběží po dobu, kdy ministerstvo čeká na vyžádanou zdravotnickou dokumentaci, nanejvýš ale 15 dnů. Proti rozhodnutí ministerstva lze podat rozklad. Ministr zdravotnictví (ministr) je povinen vydat rozhodnutí o rozkluď bez zbytečného odkladu, nanejvýš do 30 dnů od zahájení řízení o rozkluď. Ve zvlášť složitých případech může rozhodnout až do 60 dnů.

Žadatelky, které neuspěly u ministerstva a ministra s žádostí o odškodnění, se na ochránce začaly obracet s prosbou o posouzení jejich případů. Na základě přijatých podnětů ochránce zahájil šetření.

Při šetření podnětů ochránce narážel na omezenou komunikaci ze strany ministerstva i ministra. Bez jejich součinnosti nemohl v šetření pokročit dál tak, aby bylo dosaženo naplnění zákona o odškodnění protiprávních sterilizací. Všechny šetřené případy spojuje skutečnost, že ochránce od ministra neobdržel žádné vyjádření, spisovou dokumentaci nebo informaci o přijatých opatřeních k napravě, o které ochránce ve svých zprávách žádal.

Problémy ze strany ministra a ministerstva ochránce shledal v těchto oblastech:

- Ministerstvo a ministr dlouhodobě nevyřizují žádosti o odškodnění ve lhůtách podle zákona

o odškodnění protiprávních sterilizací. Ve zprávách o šetření, v nichž ochránce vytkl průtahy ve vyřízení žádostí, současně navrhul, aby se ministerstvo co nejdříve stěžovalatelkám individuálně omluvilo za prodlení při vyřizování jejich žádostí o odškodnění a informovalo je o předpokládaném termínu vydání rozhodnutí. Ministr na tato doporučení nereagoval a ani nekontaktoval stěžovatelky.

Ministerstvo a ministr rozhodují o žádostech o odškodnění v rozporu se zákonem a judikaturou správních soudů. Ochránce se při šetření podnětu setkal s tím, že ministerstvo i ministr rozhodli o žádosti o odškodnění v některých případech v rozporu se zákonem i judikaturou správních soudů. Odmítnuté žadatelky se poté obrátily se správní žalobou na Městský soud v Praze, který (ke dni 17. 9. 2024) vydal 17 rozsudků. Minimálně v 15 z nich zrušil rozhodnutí ministra o zamítnutí rozkladu a současně i předcházející nezákoná rozhodnutí ministerstva o zamítnutí žádostí o odškodnění. Ministerstvo se v několika případech bránilo kasační stížností u Nejvyššího správního soudu. Ten zatím dvěma kasačním stížnostem ministerstva nevyhověl a zamítl je. Soudy tak daly jasné za pravdu žadatelkám. Rozho-

dování správních soudů zásadním způsobem doplňuje zákonnou právní úpravu. Ministerstvo a ministr by jejich rozhodnutí proto měli respektovat v celé své činnosti, nejen v konkrétním souzeném případě. Podle zjištění ochránce tak nepostupují. Automaticky např. zamítají žádosti o odškodnění, ke kterým se nepodařilo zajistit zdravotnickou dokumentaci, protože byla již skartována nebo zničena (např. přírodní živly). V rozporu s judikaturou považují zdravotnickou dokumentaci za stejně důkaz k prokázání protiprávnosti sterilizace. Ministerstvo také v rozporu se zákonem automaticky zastavuje řízení o nové žádosti s odůvodněním, že nepřináší žádné nové skutečnosti, aniž by ji rádne znova posoudilo, a ministr jeho usnesení potvrzuje.

Zobecnění nejzávažnějších pochybení:

- Ministerstvo a ministr nereagují na výzvy ochránce k součinnosti podle § 15 odst. 2, § 18 odst. 1 a § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv.
- Ministerstvo a ministr dlouhodobě nevyřizují žádosti o odškodnění ve lhůtách podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací. Mezi nevyřízenými žádostmi

o odškodnění jsou i žádosti podané v dubnu roku 2023.

- Ministerstvo a ministr rozhodují o žádostech o odškodnění v některých případech v rozporu se zákonem o odškodnění protiprávních sterilizací a judikaturou správních soudů.

Cíl a smysl zákona o odškodnění protiprávních sterilizací není naplněn toliko možností požádat o odškodnění za nezákoně provedenou sterilizaci, ale až samotnou individuální aplikací zákona na jednotlivé případy. Byl to právě stát, kdo v minulosti selhal, a odškodnění musí představovat efektivní prostředek nápravy. Ministerstvo a ministr musí v řízeních o odškodnění postupovat tak, aby se nepřípustný zásah státu do základních lidských práv napravil, a nikoliv více prohluboval.

Protože aplikace zákona o odškodnění protiprávních sterilizací, svěřená ministerstvu, nepostupuje dle očekávání, musel ochránce o mých zjištěních vyrozumět vládu a požadovat, aby ministru zdravotnictví uložila zajistit nápravu.

Za účelem zajištění řádné správní praxe a odstranění nečinnosti ochránce navrhl vládě, aby uložila ministru:

- Odpověďt na výzvy ochránce a reagovat tak na vydaná závěrečná stanoviska s návrhem opatření k nápravě (§ 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv) nejpozději do 31. 10. 2024.
- Odpověďt na výzvy ochránce a reagovat tak na vydané zprávy o šetření (§ 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv) do 30. 11. 2024.
- Odpověďt na výzvy ochránce (§ 15 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv) nejpozději do 31. 12. 2024.
- Zajistit, aby ministerstvo rozhodlo v co nejkratší době o žádostech o odškodnění podaných do konce roku 2023.
- Zajistit, aby ministerstvo dodržovalo zákonné lhůty k vydání rozhodnutí o nároku žadatelek.
- Rozhodovat o rozkladech proti rozhodnutí ministerstva v zákoných lhůtách.
- Zajistit, aby ministerstvo rozhodovalo v souladu se zákonem a judikaturou Městského soudu v Praze a Nejvyššího správního soudu.
- Rozhodovat o rozkladech v souladu se zákonem a judikaturou Městského soudu v Praze a Nejvyššího správního soudu.
- Zajistit personální posílení odboru právního Ministerstva zdravotnictví, který agendu odškodňování protiprávních sterilizací vyřizuje, aby se situace

s prodleními při rozhodování o žádostech zlepšila a žadatelky a žadatelé obdrželi rozhodnutí ve lhůtách podle zákona o odškodnění.

Vláda za přítomnosti ochránce materiál projednala na schůzi dne 6. 11. 2024. Zprávu vzala na vědomí. Z jednání vlády vzešla dohoda mezi ochráncem a ministrem zdravotnictví. Dohodli se na setkání a napravení situace při vyřizování žádostí nezákoně sterilizovaných žen. Ochránce vývoj a situaci nadále sleduje.

■ [Sankční zpráva ochránce: sp. zn. 9/2024/SZD](#)

NETRANSPIRANTNOST A NEPŘEZKOUMATELNOST POSTUPU MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI PŘI VÝKONU DOHLEDU NAD ZNALCI

Ochránce se zabýval postupem Ministerstva spravedlnosti při výkonu dohledu nad znalci. Stěžovatel poukázal na pochybení znalkyně při zpracování znaleckého posudku v oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. Ministerstvo bylo nejprve nečinné. Následně zahájilo přestupkové řízení se znalkyní, které však posléze zastavilo.

Postup ministerstva ochránce prošel řízení a **dospěl k závěru, že ministerstvo v přestupkovém řízení nijak neověřilo pravdivost tvrzení stěžovatele či znalkyně, nevedlo řádné dokazování a nepostavilo skutkový stav najisto.**

Ministerstvo nevzalo v potaz tvrzení stěžovatele, že:

- Znalkyně učinila mimořádně závažný závěr, že pobyt stěžovatele na svobodě je nebezpečný, aniž by ho nějak zdůvodnila.
- Znalkyně určila stěžovateli diagnózu odlišnou od diagnózy stanovené ošetřující psychiatričkou, která má stěžovatele již několik let ve své péči, aniž by stanovení odlišné diagnózy jakkoliv odůvodnila.
- Znalkyně se nevypořádala ani se závěry aktuálního vyšetření ošetřující psychiatričky.
- Znalkyně uvedla ve znaleckém posudku řadu dalších nepodložených tvrzení (že je stěžovatel jako pacient nebezpečný sám sobě, že odmítal depotní léčbu, že jedná agresivně a podobně).

Ministerstvo v odůvodnění usnesení, kterým zastavilo přestupkové řízení, pouze konstatovalo, že znalkyně nepostupovala transparentně, neboť v posudku nepopsala myšlenkové úvahy, kterými se řídila. Ty znalkyně podle ministerstva dodatečně objasnila ve svém vyjádření v přestupkovém řízení. V něm však znalkyně uvádí tvrzení,

která jsou v přímém rozporu s tvrzeními stěžovatele a jím doloženými podklady.

Ministerstvo se s těmito rozporami v odůvodnění svého rozhodnutí nijak nevypořádalo, a **zatížilo tak své vlastní rozhodnutí netransparentností a nepřekoumatelností**.

Ministerstvo v odůvodnění usnesení o zastavení přestupkového řízení dále uvedlo, že překoumatelnost znaleckých posudků v odvětví psychiatrie je obecně nízká, protože stále neexistují obecně uznávané postupy a standardy daného odvětví. Předmětný znalecký posudek tak nevybočuje ze současné praxe. Za dané situace nelze proto jednání znalkyně označit za společensky škodlivé.

To, že nejsou stále ustanoveny obecně závazné postupy a standardy odvětví psychiatrie, jde na vrub ministerstva. S existencí těchto postupů a standardů počítá zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech již od nabytí své účinnosti (k 1. lednu 2021). Standardy dosud nejsou vypracovány. **Nečinností ministerstva však nelze omlouvat postupy znalců, které jsou v rozporu se zákonem.** Nelze pominout, že znalecké posudky (zvlášť v odvětví psychiatrie) mohou razantním způsobem zasáhnout do života jednotlivce.

Ochránce dále upozornil, že v daném případě nemohly být chybějící standardy rozhodujícím kritériem pro posouzení činnosti znalkyně. Ta měla povinnost podat znalecký posudek úplný, překoumatelný a především pravdivý. Znaci měli vždy, i podle dřívější právní úpravy, povinnost vypořádat se se všemi relevantními podklady a vysvětlit, proč dospěli k jiným závěrům, než které plynou z některých shromázděných podkladů.

Usnesení o zastavení přestupkového řízení ministerstva považoval ochránce za nezákonné, protože ministerstvo

nevyšlo z řádně zjištěného skutkového stavu a řádně svůj postup nezdůvodnilo. Ochránce proto požádal ministra, aby zahájil přezkumné řízení a posoudil, zda bylo toto rozhodnutí vydáno v souladu s právními předpisy.

Ministr nejprve ochránce vyrozuměl, že činí kroky k zahájení přezkumného řízení. Následně však ochránce vyrozuměl, že z důvodu prodlení při předávání spisu z odboru soudních znalců a tlumočníků odboru dohledu a kárné agendy došlo k uplynutí subjektivní dvouměsíční lhůty pro zahájení přezkumu.

Vzhledem k tomu, že **ministerstvo kvůli vlastním prodlevám nepřijalo opatření k nápravě, obrátil se ochránce na vládu**.

Vláda vzala dne 6. 11. 2024 materiál na vědomí.

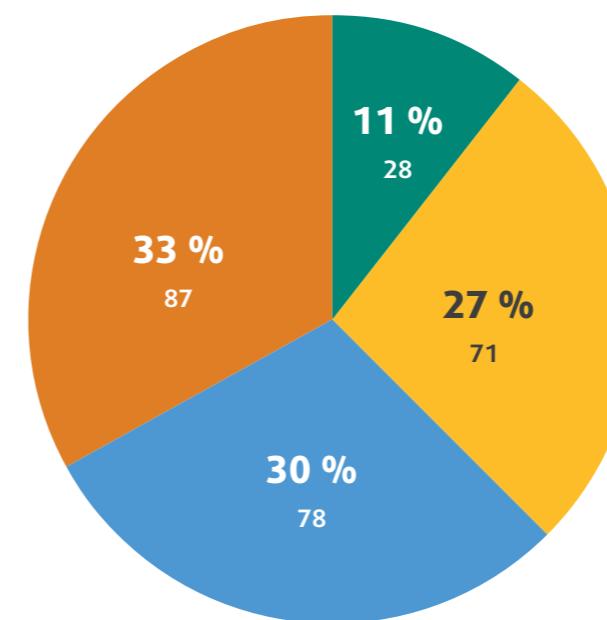
[Sankční zpráva ochránce: sp. zn. 10/2024/SZD](#)

PŘIPOMÍNKY OCHRÁNCE VLÁDĚ

V roce 2024 vznesl veřejný ochránce práv 264 připomínky k 38 materiálům (z toho 32 právních předpisů). Alespoň částečně akceptována byla necelá polovina vypořádaných připomínek (41 %). Významně vzrostl počet připomínek, ve kterých zůstal rozpor, na přibližně třetinu z celkového počtu (v posledních deseti letech představoval podíl neakceptovaných připomínek nejvíce 23 % v roce 2023, v předchozích letech nikdy nepřesáhl pětinu). Počet vzesazených připomínek meziročně významně vzrostl (ze 189 na 264, tedy téměř o dvě pětiny). Stejně tak jde o nejvyšší počet vzesazených připomínek za posledních deset let (nejvíce se roku 2024 blíží rok 2014, kdy ochránce vznesl 229 připomínek).

Do dalšího přehledu jsou zařazeny pouze zásadní připomínky, s nimiž se předkladatelé již vypořádali. Neobsahuje několik dosud nevypořádaných připomínek uplatněných ke dvěma návrhům zákonů: zákon o ochraně veřejného zdraví a nařízení o bezpečnosti práce na staveništích (celkem 4 připomínky).

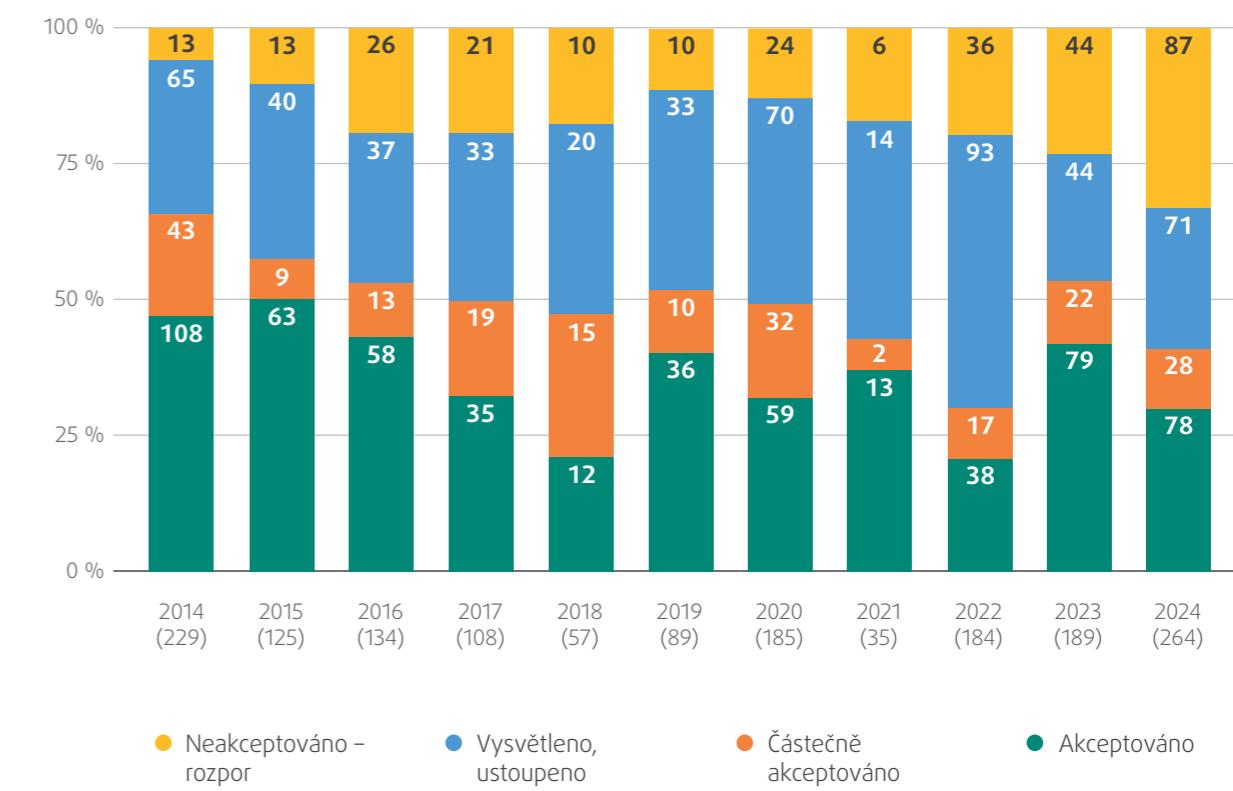

Nejvíce vypořádaných připomínek, celkem 49, se týkalo zákona o důvěře státní sociální pomoci. K tomuto návrhu bylo také vzeseno nejvíce neakceptovaných připomínek, celkem 19.

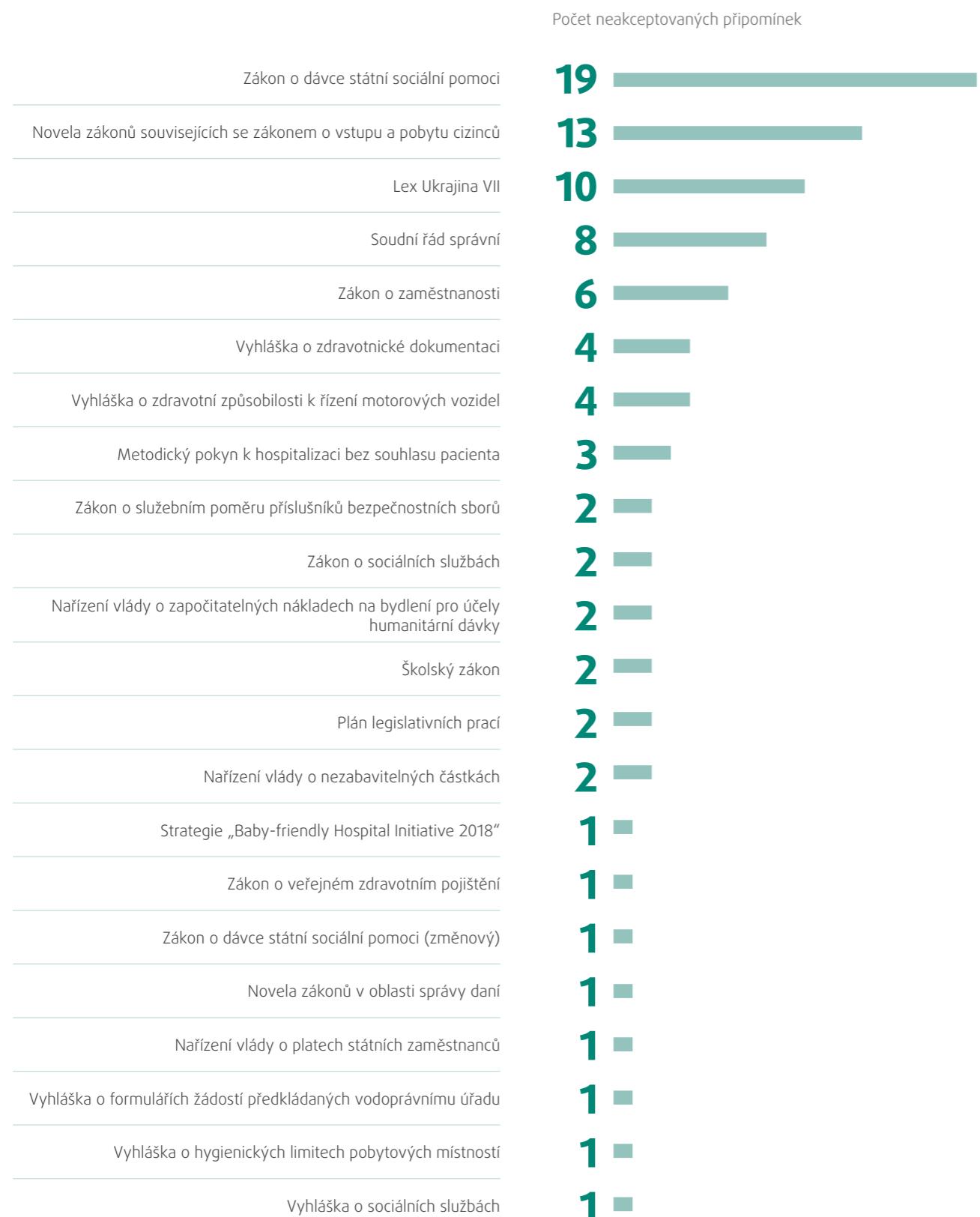
Vypořádání připomínek v připomíkových řízeních v roce 2024

- Akceptováno
- Částečně akceptováno
- Neakceptováno – rozpor
- Vysvětleno – ustoupeno

Vypořádání připomínek v připomíkových řízeních – meziroční srovnání (2014 až 2024)

Seznam připomínkových řízení za rok 2024, ve kterých nebylo připomínkám ochránce vyhověno

Ochránce a Ústavní soud

ŘÍZENÍ O ZRUŠENÍ ZÁKONŮ A JINÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Od 1. ledna 2013 může veřejný ochránce práv vstoupit do řízení o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení jako vedlejší účastník. V roce 2024 ochránce **vstoupil do dvou řízení** z dvaceti tří. Ústavní soud dále rozhodl o dříve podaných návrzích.

NEZAPOČTENÍ MATEŘSKÉ A RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ DO ROZHODNÉ DOBY PRO ZVÝŠENÍ PLATOVÉHO KOEFICIENTU SOUDCŮ

Ochránce se dlouhodobě zabývá rovností v odměňování. Kromě připomínkování právních předpisů a sledování prací na novelách souvisejících s provedením směrnice o transparentnosti v odměňování Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/970 z 10. května 2023 do vnitrostátního práva, ochránce vstoupil do řízení před Ústavním soudem, které se týkalo rovnosti v odměňování soudců a soudky.

Obvodní soud pro Prahu 10 navrhl Ústavnímu soudu zrušit § 31 odst. 5 zákona č. 236/1995 Sb. upravující odměňování soudců. Konkrétně namítl, že napadené ustanovení zakládá diskriminaci z důvodu věku a rodičovství, a proto je v rozporu s ústavním pořádkem.

Ochránce vstoupil do řízení jako vedlejší účastník. Věc se úzce týkala diskriminačních pravidel v odměňování z důvodu pohlaví a věku, což jsou otázky, se kterými se ochránce v podnětech pravidelně setkává. Proto ochránce

Ústavnímu soudu poskytl své poznatky z oblasti odměňování.

Napadené ustanovení specificky dopadá na skupinu soudců a soudkyň vymezenou současně věkem, rodičovstvím (resp. zejména mateřstvím) a pohlavím, protože jen v této kombinaci důvodů může nastat znevýhodnění oproti ostatním skupinám soudců. Jednotlivé důvody každý zvlášť totiž v posuzované věci ještě ke znevýhodnění nevedou (např. pouze věk či pouze rodičovství). Ustanovení se na soudce a soudkyně vztahuje tehdy, pokud se jim v určitém věkovém intervalu (věk) narodí dítě (rodičovství), kvůli kterému čerpá mateřskou a rodičovskou dovolenou (pohlaví). Pro tento jev se v teorii ustálilo označení průsečíková diskriminace.

Ochránce ve vyjádření navrhl, aby Ústavní soud napadené ustanovení zrušil. Ústavní soud se s vyjádřením ztotožnil. Nález Ústavního soudu také konstatuje, že zákonodárci měli již při úpravě zákona o platu soudců pamatoval na započtení mateřské dovolené do praxe také u žen. Stát bude mít povinnost soudkyním doplatit finanční částku zpětně. Dojde tak k narovnání podmínek pro soudkyně a soudce, aby mohli plnit svou profesní roli za zcela rovných a stejných podmínek.

Pozn.: K 1. 1. 2024 bylo v České republice 3055 soudců, z toho 1812 žen, přičemž mateřskou dovolenou čerpaly výlučně ženy – šlo o 94 soudkyň.

■ [Vyhádky k Ústavnímu soudu: sp. zn. 8/2024/SZD](#)

■ [Tisková zpráva z 27. 11. 2024](#)

■ [Tisková zpráva Ústavního soudu z 27. 11. 2024](#)

■ [Nález pléna Ústavního soudu: Pl. ÚS 16/24](#)

ÚSTAVNÍ SOUD POTVRDIL NÁZOR OCHRÁNCE, ŽE VÝKON VEŘEJNÉHO OPATROVNICTVÍ JE VÝKONEM PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI

Problematikou opatrovnictví dospělých osob se od roku 2006, kdy v rámci nové působnosti v oblasti ochrany osob omezených na svobodě, začal zabývat JUDr. Otakar Motejl, který začal provádět první systematické návštěvy v tehdejších ústavech sociální péče. V nich odhalil závažné systémové nedostatky při výkonu opatrovnictví zranitelných lidí. Podobné závěry jeho nástupci vydodili i při následných návštěvách dalších zařízení. Ochránce považuje vyřešení otázky povahy veřejného opatrovnictví pro další fungování tohoto právního institutu za důležitou. Ochránce se totiž v minulosti vymezil proti usnesení Nejvyššího správního soudu (NSS), který v roce 2021 dovodil, že obce nevykonávají veřejné opatrovnictví v přenesené působnosti. Ombudsman navrhl, aby toto rozhodnutí NSS nebylo zverejněno ve sbírce. Argumentoval, že se NSS odchylil od ustálené judikatury i praxe veřejného opatrovnictví a fakticky popřel pravomoc ochránce dále šetřit stížnosti na veřejné opatrovnictví. NSS však přes jeho výhrady rozhodnutí ve sbírce uveřejnil.

Ochránce se později prostřednictvím tzv. amicus curiae připojil k ústavní stížnosti a požádal Ústavní soud, ať rozhodnutí zruší jako protiústavní. K jeho návrhu se připojilo také Ministerstvo vnitra a Ministerstvo spravedlnosti, které se ztotožnilo s argumentací ochránce. Ústavní soud stěžovali i ochránci následně vyhověl. Rozhodnutí je významné pro ochranu práv lidí, kteří mají veřejného opatrovníka (tj. obec). Mimo jiné totiž říká, že stát je za tuto formu podpory odpovědný a ochránce může kontrolovat, jestli veřejní opatrovníci svoji činnost vykonávají v souladu se zákonem.

■ [Vyhádky ochránce jako přítele soudu:
sp. zn. 27/2024 / OZP](#)

■ [Tisková zpráva ochránce z 27. září 2024](#)

■ [Nález Ústavního soudu z 19. 9. 2024:
sp. zn. III. ÚS 1951/21](#)

ÚSTAVNÍ SOUD TAKÉ ROZHODL O DVOU NÁVRZÍCH, KTERÉ OCHRÁNCE PODAL V UPLYNULÝCH LETECH

PŘESTUPKY VS. SRÁŽKY ZE SOCIÁLNÍCH DÁVEK SPOLEČNĚ POSUZOVANÝCH OSOB ZA NEZAPLACENÉ POKUTY V PŘESTUPKOVÉM ŘÍZENÍ

Skupina senátorů napadla u Ústavního soudu novelu zákona o pomoci v hmotné nouzi, která zavedla možnost srážet nezaplacené pokuty za vybrané přestupky z dávek pomocí v hmotné nouzi. Ochránce vstoupil do řízení a souhlasil s jejím zrušením.

Ochránce namítl, že změna je protiústavní, protože umožňuje dospělým osobám v domácnosti srážet pokuty z příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení bez jakéhokoli omezení. Zabavení dávek určených na výživu a bydlení v plné výši by ale znamenalo úplné popření práva na pomoc v hmotné nouzi, což je nepřípustné.

Ústavní soud návrhu vyhověl. Dospěl k závěru, že za spáchaný přestupek nemůže být snížením dávky „potrestána“ osoba odlišná od jeho pachatele (jiný člen domácnosti). Dávky pomoci v hmotné nouzi náležejí dohromady všem členům domácnosti, a proto takové potrestání hrozilo. Ústavní soud také potvrdil, že srážení pokut z dávek bez omezení není přípustné.

■ [Vyhádky ochránce jako vedlejšího účastníka:
sp. zn. 29/2021/SZD](#)

■ [Nález Ústavního soudu z 31. 7. 2024:
sp. zn. Pl. ÚS 39/21](#)

OCHRANA NOČNÍHO KLIDU

Ochránce již v roce 2023 podal návrh na zrušení obecně závazné vyhlášky obce Příšť, která upravovala výjimky z doby nočního klidu, a to zejména v době letních měsíců. Vyhláška dle ochránce sice splnila všechny formální požadavky na podobu obecně závazné vyhlášky a jednotlivé výjimky z nočního klidu stanovila pro konkrétní akce nebo události. Výjimky však stanovila celkově pro 32 dní, což ochránce nepovažuje za výjimky z pravidla, tedy úpravu, která má charakter výjimečnosti a ojedinělosti.

S tímto názorem se plénem Ústavního soudu neztožnilo a návrh dne 15. května 2024 zamítlo. Při posuzování výjimek z doby nočního klidu Ústavní soud neshledal, že by obec postupovala v rozporu se zákonem či dosavadní roz hodovací praxí Ústavního soudu. Při posuzování výjimek

z doby nočního klidu je dle Ústavního soudu třeba nahlížet na stanovení výjimek nejen optikou celkového množství akcí v rámci roku, měsíce či týdne, ale i jejich rozložení v průběhu roku či měsíce, které je často dáno povahou věci, tedy vazbou na konkrétní svátky či tradice v kombinaci s podmínkami, resp. možnostmi, které nabízejí letní měsíce či doba víkendů. Koncentrace výjimek do období léta je přirozeným důsledkem vhodných podmínek pro venkovní akce právě v letních měsících. Referenčním rámcem pro posouzení splnění podmínky výjimečnosti však nemůže být pouze období letního času, či pouze období víkendů, neboť nic takového zákonodárce nepředvídal.

Návrh ochránce na zrušení vyhlášky:
[sp. zn. 16/2023 SZD](#)

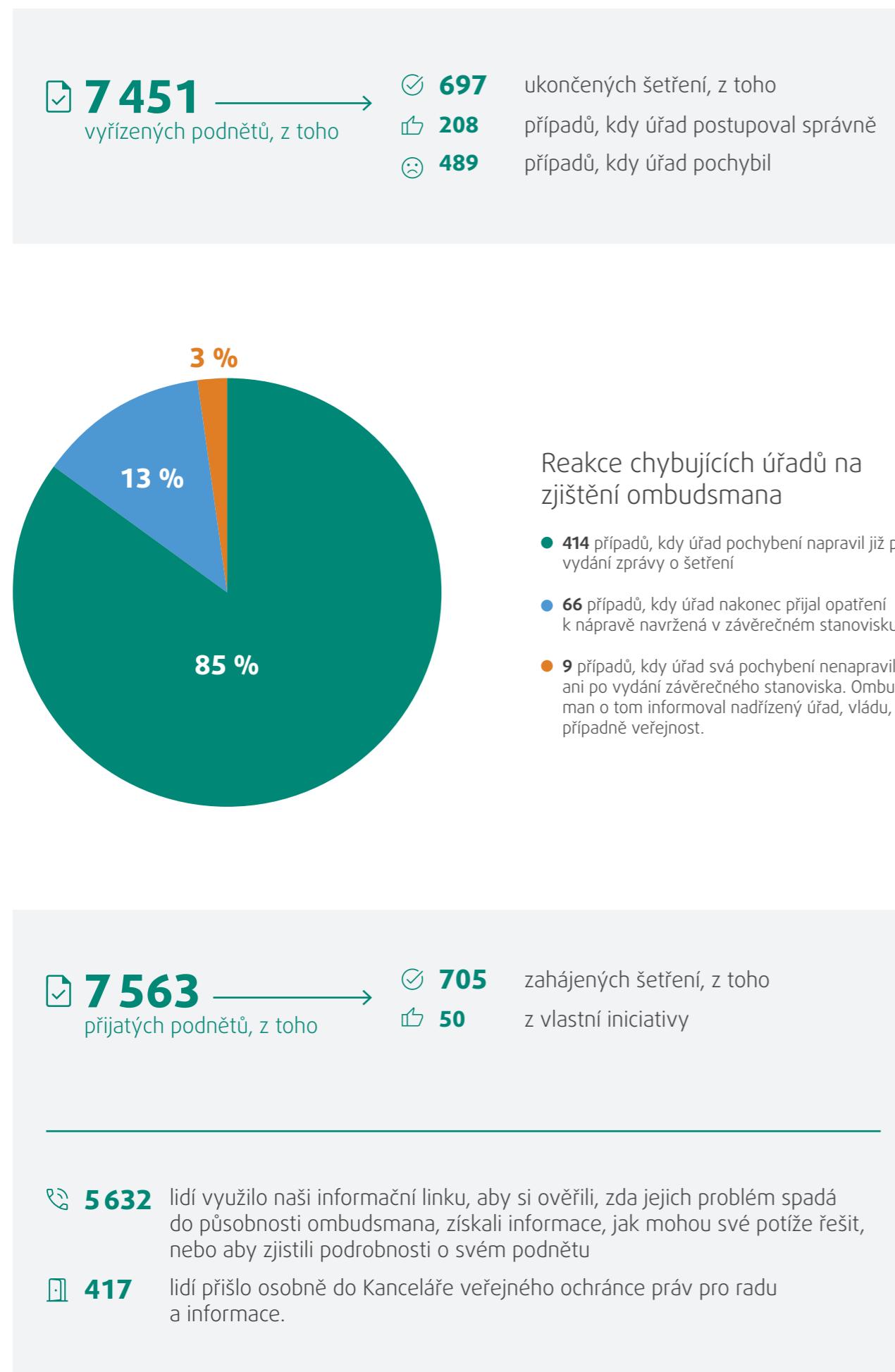
Nález Ústavního soudu z 15. 5. 2024:
[sp. zn. Pl. US 44/23](#)

Statistika podnětů v roce 2024

Ochrana lidí před protiprávním jednáním či nečinností úřadů stála u samotného zrodu instituce ombudsmana. Pomoc s řešením konkrétních problémů stěžovatelů se vždy přirozeně propojovala s dalšími aktivitami ombudsmana, jako je připomínkování právních předpisů nebo jednání o jejich změně ve chvíli, kdy i díky nárustu počtu individuálních stížností v určité oblasti ombudsman odhalí systémové příčiny problému.

S postupným rozšiřováním působnosti ombudsmana o takzvané lidskoprávní agendy – ochranu práv lidí omezených na osobní svobodě (viz str. [92](#) a násł.), monitorování práv lidí s postižením (viz str. [116](#) a násł.) a ochranu před diskriminací (viz str. [104](#) a násł.) – stále roste celkový objem ombudsmanské práce. Velká část z ní ale zvláště v lidskoprávních agendách z individuálních podnětů nevychází. V tomto kontextu je proto nutné vnímat i základní statistické údaje týkající se podnětů: následující údaje přinášejí užitečný vhled do práce ombudsmana v daném roce. Jde ale pouze o výseč z celé řady dalších aktivit popsaných v ostatních kapitolách výroční zprávy, jejichž shrnutí se podobně jednoduše do tabulek nevezde.

V 97 % úřady po zásahu ombudsmana svou chybu napravily. Pouze v devíti případech (odpovídají 3 %) úřady v roce 2024 chybu neuznaly a ombudsman musel přistoupit k sankci, tedy informovat nadřízený úřad, vládu, případně veřejnost. Vysoký podíl úspěšných šetření opět dokazuje, že úřady odborný názor ombudsmana respektují a v naprosté většině případů svá pochybení v souladu s jeho závěry napraví. V každém z téměř šesti a půl tisíce uzavřených případů, kdy ombudsman nevedl šetření, jsme stěžovatelům vysvětlili jejich možnosti a poradili jim, jak by mohli své problémy dále řešit.

Přijaté podněty mimo působnost – členění podle oblastí

Podíl přijatých podnětů spadajících do působnosti ombudsmana zůstal v roce 2024 stejný jako v roce 2023, tedy 73 % z celkového počtu. Mezi podněty mimo tuto působnost dominovaly případy související s civilním právem.

oblast	rok 2022	rok 2023	rok 2024
Ostatní obory mimo působnost veřejného ochránce práv	293	291	286
Trestněprávní věci	233	209	253
Samostatná působnost územně samosprávných celků	134	131	118
Konkurz a insolvence	39	24	11
Soudní rozhodování ve věcech cizinců	5	4	1
Civilněprávní věci	1500	1295	1341
Celkový počet přijatých podnětů mimo působnost ombudsmana	2204	1954	2 010

Přijaté podněty v působnosti – členění dle oblastí

oblast	rok 2022	rok 2023	rok 2024
Pozemkové právo a restituce	113	84	85
Správa na úseku zdravotnictví	279	274	339
Sociální zabezpečení	1449	1489	1329
Stavby a regionální rozvoj	503	462	502
Daně, poplatky a cla	201	226	240
Ochrana životního prostředí	164	184	180
Ochrana práv dětí, mládeže a rodiny	444	403	417
Armáda, policie a vězeňství	521	389	420
Věci cizinců	294	291	524
Vnitřní správa	65	86	59
Státní správa soudnictví	240	236	266
Doprava a spoje	169	185	194

1. Vyhodnocení legislativních doporučení ochránce za roky 2014–2023, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

oblast	rok 2022	rok 2023	rok 2024
Přestupy	183	209	208
Správa zaměstnanosti a práce	158	177	174
Samospráva, územní členění a právo na informace	70	80	80
Ostatní nezařazené obory v působnosti VOP	218	178	180
Správa státního zastupitelství	26	8	2
Diskriminace-práce a zaměstnání	53	83	112
Diskriminace-zdravotní péče	10	6	18
Diskriminace-zboží a služby	75	80	91
Diskriminace-bydlení	28	33	48
Diskriminace-členství v profesních komorách a odborech	1	1	0
Diskriminace-sociální oblast	5	0	1
Diskriminace-vzdělávání	34	24	63
Diskriminace- ostatní	20	23	21
Celkový počet přijatých podnětů v působnosti ombudsmana	5323*	5211	5553

Struktura podnětů z hlediska působnosti ombudsmana v letech 2020–2024

rok	podněty v působnosti		podněty mimo působnost		celkový počet podnětů
	počet	podíl	počet	podíl	
2020	5415	68,32 %	2511	31,68 %	7926
2021	5626	70,43 %	2362	29,57 %	7988
2022*	5323	70,72 %	2204	29,28 %	7527
2023	5211	72,73 %	1954	27,27 %	7165
2024	5553	73,42 %	2010	26,58 %	7563
s očkovací vyhláškou					
2022	15738	87,72 %	2204	12,28 %	

* Pro snadnější porovnání uvádíme počet po odečtení 10 415 podnětů týkajících se očkovací vyhlášky. Při započítání podnětů týkajících se očkovací vyhlášky bylo 87,72 % podnětů přijatých v roce 2022 v působnosti ombudsmana.

ROZDĚLENÍ AGEND MEZI OMBUDSMANA A JEHO ZÁSTUPCE

Ombudsman JUDr. Stanislav Křeček využil své zákonné možnosti a v části výkonu své působnosti pověřil svého zástupce JUDr. Vítu Alexandra Schorma. Jedná se o tyto agendy:

- Ochrana dětí, mládeže a rodiny
  - Činnost orgánů OSPOD, ústavní výchova, dávky pěstounské péče
  - Věci cizinců
  - Pobyt cizinců, azylové řízení a integrace azylantů, rozhodnutí o správném vyhoštění, rozhodnutí o zajištění, konzulární služba aj.
  - Státní správa soudnictví
  - Průťahy v soudním řízení, nevhodné chování soudních osob, Probační a mediační služba aj.
  - Správa státního zastupitelství
  - Správa státního zastupitelství, nevhodné chování a porušení etiky
  - Ochrana práv osob se zdravotním postižením
  - Přístupnost, rovnost před zákonem, ochrana před mučením a násilím, nezávislý způsob života a zapojení do společnosti a další
- Ostatní agendy vykonává ombudsman JUDr. Stanislav Křeček.

2

Připravujeme se na dětského ombudsmana

Česká republika bude mít dětského ombudsmana viz str. [13](#). Tato nová instituce vznikne při naší Kanceláři. Dětský ombudsman přispěje k posílení ochrany práv dětí. Jeho činnost bude velmi široká. Kromě řešení individuálních stížností bude mít na starosti zastupování u soudů, osvětu a vzdělávání či mapování systémových problémů a navrhování změn. To se neobejde bez intenzivní komunikace se samotnými dětmi, jejichž hlas bude dětský ombudsman reprezentovat. K dobrému fungování dětského ombudsmana jistě přispějí naše dosavadní znalosti a zkušenosti. Uvedené úkoly si však žádají vznik multioborového týmu a jeho odpovídající financování a personální zajištění.

CO BY MĚL DĚLAT DĚTSKÝ OMBUDSMAN?

1	Měl by naslouchat mladé generaci a její názory zprostředkovávat dalším institucím. K tomu bude mít poradní orgán složený ze zástupců dětí.
2	Měl by monitorovat naplnění práv dětí, provádět výzkumy a svými doporučeními upozorňovat zejména státní orgány na oblasti, v nichž dochází k nerespektování či porušování práv dětí.
3	Měl by dětem rychle, účinně a srozumitelně poradit, jak postupovat při řešení jejich problémů.
4	Měl by prošetřovat stížnosti dětí a jejich blízkých na úřady a další vybrané instituce, pokud zasáhly do práv dětí nebo byly v jejich věci nečinné.
5	Měl by dohlížet na dodržování práv dětí v zařízeních (např. v dětských domovech, diagnostických a výchovných ústavech, psychiatrických nemocnicích apod.).
6	Měl by chránit děti před diskriminací.
7	Měl by připomínkovat právní předpisy a další dokumenty týkající se práv dětí.
8	Měl by vzdělávat a šířit osvětu o právech dětí.
9	Měl by podat návrh na zahájení vybraných soudních řízení v případě ohrožení práv dítěte.

MĚL BY TOHO DĚLAT JEŠTĚ MNOHEM VÍCE...

Pro naši činnost je důležité vědět, jaké oblasti života společnost vnímá jako problematické. Na to odpověděl náš výzkum veřejného mínění. Ve vztahu k dětem a mladistvým se jedná o tyto oblasti:

„Stav duševního zdraví dětí a mladých lidí“ V otevřených odpovědích uvádějí nejčastěji nárůst psychických potíží/depresí, nedostupnost psychologické péče, malou podporu v rodinách, závislost na sociálních sítích, problémy s vlastní identitou, sebevražedné sklonky, stres a nezájem společnosti o psychické potíže mladých.

„Systém vzdělávání“ Systém vzdělávání mladí lidé nejčastěji považují za zastaralý. Mladí lidé uvádějí, že se musí učit učivo, které je nevyužitelné (a tudiž zbytečné) a neaktuální. Myslí si, že jsou často učivem zahlceni. Často by uvítali větší digitalizaci vzdělávání. Řadě mladých lidí také nevyhovuje přístup vyučujících, který považují za rigidní a „preferující staré postupy“.

„Bydlení“ Jak již bylo uvedeno výše, bydlení je celospolečenský problém. Mladí lidé jsou ve svých vyjádřeních struční a jasní. Převážně konstatují, že bydlení je drahé, nájmy v bytech vysoké, bytů je málo a jsou nedostupné, tudiž vlastní bydlení si nemohou dovolit.

„Pracovní uplatnění mladých lidí“ S pracovním uplatněním je spojena především obava ze vstupu do nové životní etapy a z vysokých požadavků zaměstnavatelů na praxi uchazeče o práci. Řada mladých je přesvědčena, že zaměstnavateli absolventy zaměstnávat nechtejí. S tím je spojena obava z nedostatku pracovních míst. Pro ty, kteří pracují při studiu, je často komplikované kombinovat studium a práci. Mladí lidé často čelí dilematu, zda upřednostnit práci nebo studium, protože mezi nimi jen obtížně nachází rovnováhu. Část mladých lidí také uvádí, že problémem v jejich pracovním uplatnění jsou nízké mzdy.

„Prostředí českých škol“ Řada mladých lidí považuje české školy za zastaralé (budovy i vybavení), nemoderní a neodpovídající době. S tím se pojí i jejich názor, že školství je podfinancované. Řadě mladých vadí i „zastaralé metody výuky“ a přístup učitelů, což kritizovali již v oblasti systému vzdělávání (viz výše). Mladí lidé mají výhrady i k atmosféře, která na školách panuje. Uvádějí problémy ve vztazích a případy šikany, které atmosféru ve školách ničí.

31 exkurzí pro školní kolektivy

DĚTSKÉ PODNĚTY PODROBNĚ

99 → **18**

Celkem přijatých podnětů dětí to je o...

79 v působnosti

30 z rodiněprávní oblasti (činnost OSPOD i mimopůsobnost)

13 stížnosti na poměry v zařízení pro děti

17 z oblasti školství (v i mimo působnost)

15 jsme zahájili šetření

Měníme pravidla

ODLOŽENÁ MATURITNÍ SLOHOVÁ PRÁCE MŮže ZNEPŘÍJEMNIT NÁSTUP NA VYSOKOU ŠKOLU

Maturita se může neplánovaně protáhnout i kvůli krátkodobé nemoci. Maturovat sice lze v náhradním termínu, ten je většinou až v dalším zkušebním období, typicky na podzim.

Pokud žák před maturitou onemocní, měl by se co nejrychleji (nejpozději do 3 pracovních dnů od data konání zkoušky) omluvit řediteli školy. To udělal i osmnáctiletý Petr. U školy se ujistil, že si slohovou práci může napsat v náhradním termínu. Bohužel mu už nikdo neřekl, že to bude až na podzim. Nemohl tak nastoupit na vysokou školu, kterou si vybral a na kterou udělal přijímačky. Vysoká škola totiž netolerovala dodatečné doložení maturitního vysvědčení.

Maturitní slohové práce (stejně jako např. didaktické testy) skutečně nelze psát v náhradním termínu během probíhajícího zkušebního období. Bylo by to nefér. Slohové práce totiž musí mít jednotné zadání pro všechny na dané škole a v daném období (didaktické testy jsou stejně pro úplně všechny maturanty v daném období). Petrovi jsme tak nemohli pomoci.

Požádali jsme však Ministerstvo školství, aby na problém studentů, kteří jsou přijati ke studiu na vysoké škole, ale složí maturitu až v náhradním termínu na podzim, upozornilo vysoké školy. Ministerstvo to udělalo. Věříme, že díky případu Petra vysoké školy podobné případy zohlední.

Petrova zkušenost ukázala, že některé vysoké školy nemají s dodatečnými zápisami ke studiu problém. Petr nastoupil na jinou vysokou školu ještě v září, ihned po tom, co úspěšně dopsal chybějící slohovou práci.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 3998/2023/VOP](#)

ZRUŠENÍ KOJENECKÝCH ÚSTAVŮ A CO DÁL?

V roce 2024 jsme se intenzivně zabývali připraveností systému na změny v náhradní péči o malé děti. V první fázi jsme navštívili pět z celkového počtu 23 kojeneckých ústavů. Podle zákona měla tato zařízení pečovat o děti do 3 let věku, které mají zdravotní problémy. Zjistili jsme například, že dvě třetiny dětí v zařízeních byly starší 3 let nebo že každé desáté dítě bylo dokonce starší 10 let. Většina navštěvených zařízení neměla jasný plán, co s nimi bude po zrušení kojeneckých ústavů. K tématu viz str. [10](#).

VÝKON OCHRANNÉ VÝCHOVY A VÝKON ÚSTAVNÍ A OCHRANNÉ VÝCHOVY PRO DĚTI SE ZÁVISLOSTMI

V roce 2024 jsme připravili souhrnnou zprávu z osmi návštěv školských zařízení pro výkon ochranné výchovy. Cílem návštěv bylo získat praktické poznatky o výkonu ochranné výchovy a zmapovat její rozdíly oproti ústavní výchově. Chtěli jsme také zjistit, jak se praxe posunula od poslední podobné série návštěv z let 2010–2011. Naše zjištění potvrdila, že dlouhodobě chybí koncepce systému ústavní a ochranné výchovy. Problém je v zákoně o ústavní a ochranné výchově. Ten měl být pouze přechodnou normou, brzy nahrazenou novým zákonem, který by současně zahrnul i právní úpravu systému náhradní péče. Uplynulo však více než dvacet let a na nový zákon stále čekáme. Zákon o ústavní a ochranné výchově zatím doznał jen dílčích změn. Zásadnější, koncepční úprava se mu vyhnula, přestože ve společnosti, výchovných trenzech, pedagogice a dalších oblastech, které s péčí o děti v zařízeních souvisejí, se mnohé změnilo. Všechny pokusy o podstatnější novelizaci zákona v minulosti selhaly. To může vést k pocitu, že jsou děti na okraji zájmu společnosti, odpovědných ministerstev i zákonodárců. Snažíme na problémy praxe a nedostatečné právní úpravy upo-

zorňovat a také navrhujeme řešení, která budou reagovat na potřeby dětí v těchto zařízeních.

[Zpráva ochránce z návštěv zařízení 2024 – Školská zařízení pro výkon ochranné výchovy](#)

Další naše souhrnná zpráva vychází z návštěv čtyř školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, která se specializují na děti s problémy se závislostí. Poukazuje na to, jak se problémy systému ústavní a ochranné výchovy otiskují do praxe zařízení, která se specializují na děti s těmito problémy. Koncepce péče o děti se závislostí je na samotných zařízeních, nikoliv Ministerstvu práce a sociálních věcí, a vzniká na základě regionální či celostátní poptávky po specializované pobytové službě. Zařízením chybí metodická podpora v otázkách adiktologické péče. Neexistují personální ani materiální standardy, které by stanovily, co musí zařízení splňovat. Zařízení navíc nemohou zaměstnávat odborný zdravotnický personál včetně adiktologů. Potřeba specifické péče o děti se závislostními problémy je také často v konfliktu s jinými garantovanými právy. V některých situacích jsou totiž paradoxně neslučitelná s potřebami dětí s adiktologickou zátěží – nechrání je před negativními vlivy původního prostředí ani před nekontrolovaným přístupem k návykovým látkám.

[Zpráva ochránce z návštěv zařízení 2024 – Školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy pro děti se závislostmi](#)

PRAVIDLA PRO POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB VE ŠKOLÁCH

Ve školách je různý přístup k poskytování zdravotních služeb žákům, kteří s ohledem na své zdraví potřebují dohled či podporu. Ukázal to náš výzkum i zkušenosti rodičů či pacientských sdružení. Důvodem jsou nejasné předpisy. Někde vyučující sledují, zda žákům není špatně, dohlížejí, aby si vzali lék, nebo hlídají dietní opatření. Jinde naopak takovou odpovědnost odmítají z obavy z možného postihu. Nynější nejasná právní situace nejvíce dopadá na samotné děti. Ovlivňuje jejich pobyt ve škole, ale také mimoškolní aktivity, včetně výletů, škol v přírodě nebo kulturních a sportovních akcí. Účast žáků s chronickým onemocněním, jako jsou epilepsie, cukrovka nebo i potravinové alergie na různých školních akcích není samozřejmostí. To chceme změnit.

Školy mají vytvářet podmínky pro bezpečné zapojení dětí s postižením do povinné výuky, ale též například do kroužků. Pokud škola přiměřená opatření vůči dítěti s nemocí nebo postižením nepřijme, jde podle antidiskriminacního zákona o diskriminaci. U těchto dětí totiž dochází k porušení práva na rovný přístup ke vzdělávání.

Vítáme připravovaný společný dokument ministerstev školství a zdravotnictví, který mimo jiné pomůže rozlišit,

jakou zdravotní pomoc může zvládnout i poučený laik, tedy nejen rodič, ale třeba i učitel.

PORADNÍ ORGÁN OMBUDSMANA PRO LIDI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM KRITIZUJE RUŠENÍ VYBRANÝCH PODPURNÝCH OPATŘENÍ A NEROZŠÍŘENÍ KATALOGU POZICE SOCIÁLNÍCH PEDAGOGŮ

Stovky dětí se speciálními vzdělávacími potřebami se neobejdou bez druhého pedagoga. Osud tohoto podpůrného opatření je ale nejistý. Nelibí se nám, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy navrhuje využití dalšího pedagoga zrušit. Voláme proto po diskuzi o připravované změně školského zákona.

Pomoc dalšího pedagoga aktuálně využívá téměř 500 dětí. Právo na tuto podporu vyplývá z mezinárodních závazků České republiky – Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením i Mezinárodníhoaktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Kdo nejvíce potřebuje podporu druhého pedagoga? Například:

- Osmák Alex s rakovinou, který nemůže chodit do školy kvůli hrozící infekci. Učitel s ním pracuje dvě hodiny denně doma. Po návratu do školy mu bude pomáhat i tam. Alex totiž bude nadále potřebovat zvýšený individuální přístup zohledňující jeho zdravotní stav.
- Páťák Eda s Aspergerovým syndromem. Ten měl v minulosti problémy se zapojit do výuky i do třídního kolektivu. Jeho školní výkony významně ovlivňoval zájem o konkrétní téma či aktivitu. Bylo těžké ho motivovat k práci, která ho nezajímala. Nyní může další pedagog výuku okamžitě přizpůsobit, například když je Eda unavený, projevuje více emocí než ostatní nebo je zklamaný z neúspěchu. Využití dalšího pedagoga prospělo také zbytku třídy. Kmenový učitel má na ně totiž více prostoru.
- Prvnáček Ivan, který nemá v blízkosti domova školu pro děti se sluchovým postižením. Rodiče se proto domluvili s běžnou školou, že bude chodit do její logopedické třídy. V té je devět dětí a všichni mají nějaké speciální vzdělávací potřeby. Další pedagog, specialista na vzdělávání dětí se sluchovým postižením, se u Ivana zaměří na výuku českého jazyka jako cizího. Může také upravit výuku podle Ivanových možností nebo používat odlišné učebnice.

Zároveň ve třídě pomáhá dalšímu žákovi s těžkým sluchovým postižením. S kmenovým učitelem se navzájem doplňují a domlouvají tak, aby byli žáci co nejméně odloučeni od ostatních.

Jaké děti nejčastěji využívají podporu druhého pedagoga?

- › Děti s poruchou autistického spektra, které mají obtíže fungovat v třídním kolektivu,
- › Děti s logopedickými vadami, pro které není dostupná speciální škola,
- › Děti po úrazu nebo nemoci, kteří se musí vzdělávat doma,
- › Děti s těžkým kombinovaným postižením ve speciálních školách.

[Tisková zpráva z 3. 9. 2024](#)

[Aktualita ochránce na dětském webu z 6. 9. 2024](#)

[Tisková zpráva z 10. 10. 2024](#)

VZNIKLA PRAVIDLA PO POSKYTOVÁNÍ SLUŽBY PÉČE O DÍTĚ V DĚTSKÉ SKUPINĚ

Úspěšně jsme ukončili téma dětských skupin, vycházející z našeho výzkumu a kulatého stolu. Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) vydalo metodiku k postupu stavebních úřadů při posuzování dětských skupin, které vznikají v nových stavbách nebo rekolaudací ve stávajících budovách. Metodika vychází z právní úpravy nového stavebního zákona.

[Výzkumná zpráva ochránce – Dětské skupiny z hlediska veřejného stavebního práva, sp. zn. 4989/2021](#)

[Zpráva o kulatém stole na sociálních sítích](#)

[Metodické doporučení MMR](#)

Pomáháme

NEBÁL SE NÁM NAPSAT. TEĎ I OSTATNÍ DĚTI MOHOU MÍT U SEBE MOBILY

O pomoc nás požádal Petr, který žije v dětském domově. Chtěl, abychom změnili, že u sebe nemůže mít mobil a dostává ho jen za odměnu. Dětský domov jsme navštívili a zaměřili se i na mnoho dalších věcí. Petrově námítkce jsme museli dát za pravdu. Také ostatní děti totíž potvrdily, že se jim nelíbí, že u sebe mohou mít mobily jen hodinu denně. Upozornili jsme proto ředitelku dětského domova, že dětem nelze odebírat mobilní telefony bez závažného důvodu. Děti by měly mít možnost mít u sebe mobily, ale neměly by je používat třeba v době, kdy si dělají úkoly do školy, mají společné aktivity nebo třeba během nočního klidu.

Ředitelka dětského domova po nějaké době naše výtky přijala. Zároveň slíbila, že mobily už děti budou moci mít u sebe skoro bez omezení. Petra jsme požádali, aby se nám znova ozval, pokud by tomu tak nebylo.

[Aktualita ochránce na dětském webu z 3. 10. 2024](#)

[Zpráva z návštěvy zařízení sp. zn. 5/2024/NZ](#)

[Zpráva ochránce sp. zn. 1343/2024/VOP](#)

V PĚTI JAZYKOVÝCH MUTACÍCH JSME VYDALI INFORMAČNÍ LETÁK PRO DĚTI-CIZINCE „JSI CIZINEC A V ČESKÉ REPUBLICE HLEDÁŠ BEZPEČÍ NEBO SVOU RODINU V EVROPĚ?“

V informačním letáku jsme odpovídali na praktické otázky pro nezletilé cizince, kteří do České republiky přišli sami a potřebují je vyřešit. Odpovědi jsme sepsali hned v několika jazycích (česky, turecky, paštunsky, arabsky a kurdsky). K tématu dětí – cizinců bez doprovodu viz také str. 90.

[Aktualita na dětském webu ochránce z 12. 2. 2024](#)

PŘISPĚLI JSME KE ZRUŠENÍ PLOŠNÝCH ZÁKAZŮ VYCHÁZEK V DĚTSKÉM DOMOVĚ

Dvěma dětem z dětského domova se nelíbilo, že v prvních týdnech svého pobytu nemohly chodit ven bez doprovodu vychovatelů. Na vycházku za hranice města pak nesmělo chodit žádné dítě. Dětský domov jsme kritizovali, že plošně omezuje právo nově přijímaných dětí na vycházky. Ty lze totíž omezit jen v odůvodněných případech. Po dětském domově jsme také chtěli, aby přehodnotil praxi, která dětem neumožňovala pohyb při vycházkách mimo území města. Toto pravidlo se nám nelíbilo zejména u dospívajících. Postrádalo smysl také u dětí, které běžně dojíždějí do škol mimo město.

Ředitelka dětského domova přijala naše hodnocení pozitivně. Zrušila plošný zákaz samostatných vycházek u nově přijímaných dětí. Po vychovatelích chce, aby co nejlépe poznali nově příchozí dítě a vyhodnotili možná rizika pro jeho volné vycházky ve městě i mimo něj.

[Aktualita na dětském webu ochránce z 1. 3. 2024](#)

[Zpráva ochránce sp. zn. 1011/2023/VOP](#)

POMOHLI JSME ČTRNÁCTILETÉMU ADAMOVİ, ABY SE HO OSPOD ZASTAL V PROBÍHAJÍCÍM Soudním řízení

Přesvědčili jsme orgán sociálněprávní ochrany dětí, aby změnil vnitřní pravidla pro výkon kolizního opatrovnictví. Ve své činnosti bude více zdůrazňovat přání dětí. Podrobnější informace k případu viz str. 57.

[Aktualita ochránce na dětském webu z 30. 5. 2024](#)

Mluvíme spolu

EXKURZE PRO ŠKOLY

Stále více základních a středních škol stojí o to, aby jejich žáci věděli, co ombudsman dělá. Třídám přibližujeme naši práci a zvyšujeme jejich právní gramotnost. Pravidelně se k nám také vrací školy, kterým se zalíbil náš ucelený výukový program. V roce 2024 jsme u nás provedli a proškolili 31 školních skupin z různých koutů České republiky.

[Naše nabídka pro školní kolektivy](#)

KULATÝ STŮL K UVOLŇOVÁNÍ DĚtí Z TĚLESNÉ VÝCHOVY

Uspořádali jsme setkání, na němž jsme se žáky, učiteli, lékaři, Ministerstvem školství i zdravotnictví, Českou školní inspekcí, akademickou sférou i odbornými organizacemi diskutovali o tom, proč jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami stále tak často uvolňováni z tělesné výchovy. Více viz str. [126](#).

[Aktualita ochránce z 4. 10. 2024](#)

V POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ JSME DEBATOVALI O ROLI DĚTSKÉHO OMBUDSMANA

Zapojili jsme se do debaty u kulatého stolu na téma „Proč potřebujeme dětského ombudsmana?“, který uspořádala skupina poslankyň ve spolupráci s ministrem pro legislativu v červnu 2024. Blíže viz str. [13](#) Výběr z dlouhodobých témat.

[S osobnostmi jsme natočili videa o tom, proč potřebujeme dětského ombudsmana](#)

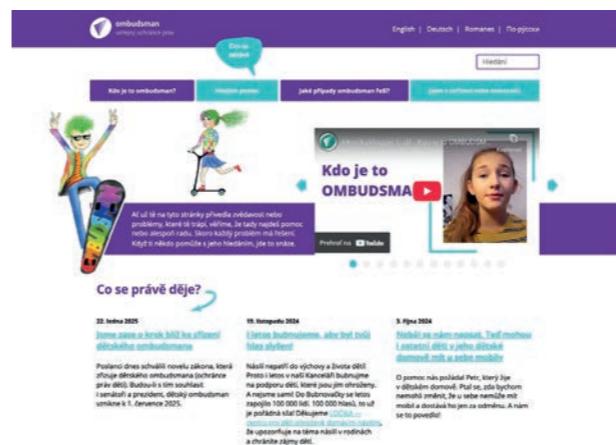
WEB O DĚTSKÉM OMBUDSMANOVÍ

Nejenom pro děti, ale i pro všechny, kteří se zajímají o dětského ombudsmana, jsme vytvořili webové podstránky vysvětlující potřebu zřízení dětského ombudsmana.

<https://deti.ochrance.cz/kdo/detskyombudsman//>

WEB PRO DĚTI A O DĚTECH – DETI.OCHRANCE.CZ

Pravidelně přidáváme příspěvky na naše webové stránky určené hlavně dětem. Na základě podnětů přijatých od dětí také rozšiřujeme tematické okruhy, kterým se podrobněji věnujeme. Naší snahou je tím předcházet problémům, do kterých se děti mohou dostat, případně jim poskytnout rychlou odpověď související s jejich problémem.

KLINIKY OMBUDSMANSKÉHO PRÁVA

Aktivně se podílíme také na výuce vysokoškolských studentů. Na různých vysokých školách s nimi uceleně otevříme nejrůznější témata související s naší činností – např. stavební řízení, práva zranitelných osob či ochranu před diskriminací.

Rodina, zdravotnictví a práce

V roce 2024 jsme pracovali na dotažení velkých dětských témat:

- › Podíleli jsme se na vydání metodického materiálu, který upravuje postupy sociálních pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) a sociálních pracovníků vězeňské služby při uskutečňování kontaktů dětí s uvězněnými rodiči.
- › Navštívili jsme několik kojeneckých ústavů, tedy dětských domovů pro děti do tří let, kde jsme sledovali podmínky pro život dětí a kvalitu péče o ně. Zaměřili jsme se i na to, jak se připravují na své zrušení a na blížící se zákaz umisťování malých dětí do ústavů. Zjistili jsme mnoho nedostatků a formulovali doporučení k nápravě.

Také jsme pokračovali v pomoci ženám, které usilují o odškodnění za protiprávní sterilizaci, navíc s vědomím, že tento rok je zatím posledním, kdy mohou uplatnit svůj nárok a požádat o odškodnění.

1214
vyřízených podnětů, z toho

756 v působnosti
458 mimo působnost

97 ukončených šetření, z toho

77 případů, kdy úřady chybovaly, z toho

1 případ, kdy se nepodařilo zajistit, aby úřad svou chybu napravil

POMOHLI JSME NEBO PORADILI*

460 rodinám

32 lidem, kteří nebyli spokojení s poskytovanými zdravotními službami

* počty podnětů vyřízených v roce 2024

85 lidem s problémy s úřadem práce

111 lidem s pojistným na zdravotním pojištění a s činností zdravotních pojišťoven dětem

NEJČASTĚJI LIDÉ HLEDALI POMOC S*

465 výkonem sociálně-právní ochrany dětí

193 stížností na poskytované zdravotní služby

36 dluhy na pojistném

68 postupem orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) jako kolizního opatrovníka

* počty podnětů přijatých v roce 2024

32 problémy v dětských domovech a dalších zařízeních pro děti

34 vyřazením z evidence úřadu práce

24 podporou v nezaměstnanosti

Měníme pravidla

SKONČILY DĚTSKÉ DOMOVY PRO DĚTI DO 3 LET VĚKU (KOJENECKÉ ÚSTAVY)

Naléhavou situaci dětí žijících v kojeneckých ústavech jsme monitorovali celý rok 2024. Navštívili jsme 5 z celkového počtu 23 zařízení. V době návštěv v nich pobývalo celkem 170 dětí. Zjistili jsme alarmující skutečnosti, například:

- Většina dětí v zařízeních (dvě třetiny) byla starší 3 let. Každé desáté dítě bylo dokonce starší 10 let.
- Mnoho dětí zde bylo ze sociálních důvodů, ne kvůli potřebě lůžkové zdravotní péče.
- Polovinu dětí tvořili Romové a mnoho z nich byly sourozecké skupiny.
- Většina dětí byla v zařízeních dlouhodobě. Více než čtvrtina dětí zde žila dokonce déle než tři roky.
- Většinu dětí umístily do zařízení soudy, jen menšina dětí tam pobývala na základě smlouvy s rodičem.
- Soudy většinou nezkoumaly, jestli dítě potřebuje lůžkovou zdravotní péči.
- Prostředí v zařízeních často nepřipomínalo rodinné prostředí a neodpovídalo potřebám dětí (např. průchozí pokoje, velký počet lůžek a celkově nedostatek soukromí).
- Většina navštívených zařízení neměla jasný plán přeměny (transformace) směrem k poskytování péče v přirozeném prostředí a nebyla připravena na zrušení kojeneckých ústavů.
- Zařízení přijímaly další (nové) děti. U řady dětí nebylo zřejmé, kdo se o ně po zrušení zařízení postará.

Proto jsme doporučili, aby

- Ministerstvo zdravotnictví předložilo právní úpravu center komplexní péče, která dětem zajistí vhodné podmínky a sociální služby, které potřebují, což učinilo;
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) předložilo komplexní reformu péče o ohrožené děti, což dosud neučinilo;
- zřizovatelé vhodně transformovali zařízení na typ služeb, které jsou potřebné v regionu;
- MPSV a krajské úřady ve spolupráci s OSPOD sledovaly, kam děti ze zařízení přejdou, a OSPOD metodicky podporovaly;
- MPSV a krajské úřady usilovaly o zvyšování počtu pěstounů a poskytovaly jim podporu;
- stát posílil prevenci a podporu rodin a rozvíjel komunitní a terénní služby tak, aby všechny děti, včetně dětí s postižením, mohly zůstat doma.

O tom, jak se daří uskutečňovat potřebné změny, jsme jednali s Úřadem vlády, Výborem pro práva dítěte Rady vlády pro lidská práva, se zástupci ministerstev (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy) i krajů.

Na podzim 2024 se kraje lišily v připravenosti na zákaz umisťování malých dětí do zařízení a na zrušení kojeneckých ústavů. Správně postupují ty, které volí komplexní přístup. Rozvíjejí systém sociálních služeb prevence k podpoře biologických rodin a zároveň systematicky pracují na navýšování kapacit pěstounské péče. Tento přístup bude nutný i nadále (i vzhledem k zákazu umisťování dětí do 7 let, který bude účinný od 1. 1. 2028), dále o tématu také viz str. 10.

Natočili jsme sérii videí, ve kterých informujeme o tom, proč by malé děti neměly žít v ústavních zařízeních (viz str. 11)

[Souhrnná zpráva z návštěv 2024 a doporučení ochránce: sp. zn. 36/2024/OZP](#)

POMOHLI JSME USNADNIT PROCES OSVOJENÍ A PĚSTOUNSKÉ péče PRO LIDI S POSTIŽENÍM

Krajský úřad vybral naše stěžovatele s postižením sluchu a řeči jako vhodné osvojitele pro zdravé roční dítě. S výběrem souhlasil také OSPOD. Stěžovatelé se začali s dítětem seznamovat a podali soudu návrh na jeho osvojení. Úřady ale poté změnily názor. Podle nich se během kontaktů ukázalo, že stěžovatelé nemají dostatečné rodičovské schopnosti. Dále tvrdily, že kvůli svému postižení nedokážou zajistit dítěti bezpečí a dostatečný rozvoj řeči.

Upozornili jsme, že by úřady neměly stěžovatelům vyčítat skutečnosti (potřeby dítěte a postižení stěžovatelů), o kterých věděly a které měly zohlednit už při výběru osvojitelů. Připomněli jsme, že žadatelé s postižením mají právo na dostatečnou podporu a pomoc. Ta mohla spočívat právě v tom, že by stěžovatelé ve spolupráci s odborníky pracovali na svých rodičovských (pečovatelských) kompetencích, aby se uměli o dítě postarat, zajistit mu bezpečí a potřebný rozvoj.

Krajský úřad na naše doporučení upravil standardy pro zprostředkování osvojení a pěstounské péče tak, aby lépe zohlednily potřeby lidí s postižením.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 4911/2023/VOP](#)

OSPOD MÁ RODINU PŘEDEM INFORMOVAT O ODEBRÁNÍ DÍTĚTE

OSPOD dlouhodobě pracoval s rodinou kvůli domácímu násilí, užívání drog a finančním problémům. Když matka porodila druhé dítě, OSPOD rodičům řekl, že soudu navrhne, aby jim odebral novorozené dítě a aby uložil výchovné opatření u staršího dítěte. Pak ale soudu navrhl odebrání obou dětí. Rodiče i širší rodina nebyli na odebrání dětí připraveni, a proto zpochybňovali postup úřadu. Nechtěli dítě vydat, což mu ještě více ublížilo. OSPOD tvrdil, že matku na možnost odebrání druhého dítěte upozornil ústně, ale nezapsal to do protokolu – to neznělo věrohodně.

Když OSPOD podává návrh na odebrání dětí z péče rodičů na základě tzv. rychlého předběžného opatření, nemusí z povahy věci tento krok s rodičem předem projednat. Rodičům přesto sdělil, že navrhne odebrání novorozence. Odebrání obou dětí proto bylo pro rodinu překvapivé.

Podání návrhu na svěření obou dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu bylo důvodné. Shodli jsme se však, že v případech, kdy to neohrozí dítě a účel odebrání, by OSPOD měl postupovat předvídatelně a rodiče s plánovaným krokem seznámit. Musí také zaznamenat, co rodičům řekl.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 5368/2023/VOP](#)

UPOZORNILI JSME NA ŠPATNOU PRAXI PŘI VYŘIZOVÁNÍ STÍZNOSTI NA CHOVÁNÍ LÉKAŘE

Žena si stěžovala krajskému úřadu na agresivní jednání svého lékaře a na způsob, jímž reagoval na její námitky. Krajský úřad se ale její stízností nezabýval. Podle něj si totiž stěžovala jen na neetické chování lékaře. Proto vyhodnotil, že stíznost lze vyřídit podle jiného právního předpisu, a postoupil ji k vyřízení České lékařské komoře (ČLK).

Podání stíznosti na poskytovatele zdravotních služeb podle zákona o zdravotních službách nevyulučuje podání stíznosti podle jiných právních předpisů a naopak. Tím, že krajský úřad stíznost nevyřídil a jen ji postoupil ČLK, ženu ochudil o další nezávislé posouzení případu.

Krajský úřad uznal své pochybení, když stíznost nevyřídil, a napravil ho tím, že lékaře písemně upozornil na jeho nevhodné jednání.

[Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 2726/2024/VOP](#)

POSKYTOVATEL ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB SE MÁ DOZVĚDĚT, PROČ NEZÍSKÁ SMLOUVU SE ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNOU

Stěžovatel poskytuje převozy sanitkou. Chtěl uzavřít smlouvu se zdravotní pojíšťovnou. Uzavření smlouvy ale musí doporučit komise ve výběrovém řízení, které pořádá krajský úřad. Stěžovatel se do výběrového řízení přihlásil již několikrát. Nikdy však neuspěl a krajský úřad mu důvody nesdělil. To se nám nelíbilo.

Podrobne jsme vysvětlili pravidla pro postup výběrové komise i krajského úřadu jako pořadatele výběrového řízení. Upozornili jsme, že pokud uchazeč neuspěje, musí mu krajský úřad sdělit důvod, aby se příště mohl lépe připravit nebo aby upustil od marné snahy.

Krajský úřad nám slíbil, že příště uchazečům alespoň stručně vysvětlí, proč komise nedoporučila uzavření smlouvy.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 15398/2022/VOP](#)

PŘIMĚLI JSME MINISTERSTVO ZMĚNIT TEXT POUČENÍ PRO UCHAZEČE O ZAMĚSTNÁNÍ

Uchazeči o zaměstnání obdrželi od úřadu práce písemné poučení, že se mají na úřad dostavit v nejbližší úřední den po skončení jejich dočasné pracovní neschopnosti. Jelikož to neudělali, úřad práce je vyřadil z evidence.

Shledali jsme, že poučení úřadu práce a následné vyřazení uchazečů z evidence je v rozporu se zákonem o zaměstnanosti a nerespektuje aktuální judikaturu.

Navrhli jsme proto Ministerstvu práce a sociálních věcí, aby zajistilo změnu textu poučení. To našemu návrhu vyhovělo. Nyní tedy platí, že úřad práce vyřadí uchazeče o zaměstnání z evidence, pokud se nedostaví do 8 dnů po skončení dočasné pracovní neschopnosti, během které měl původně přijít. I tak ale musí prokázat, že se snažil sjednat s uchazečem nový termín schůzky a nepovedlo se mu to.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 4022/2023/VOP](#)

[Tisková zpráva z 6.9.2024](#)

Pomáháme

OSPOD ZLEPŠIL DOHLED NAD PÉCÍ O DĚTI S POSTIŽENÍM V ZAŘÍZENÍ

Navštívili jsme zařízení, kde žijí převážně děti se středním až těžkým mentálním postižením. Ty mnohdy nemluví nebo jen omezeně. Zjistili jsme, že pracovníci zařízení se o děti starali špatně.

Také jsme zjistili, že OSPOD, který má v zařízení na starost 11 dětí, neplnil své povinnosti. Všechny děti měla na starost jediná pracovnice, která neměla dostatek času se dětem věnovat. Neřešila, že zařízení špatně pracuje s dětmi – například při komunikaci s dětmi, které nemluví, nebo při zvládání jejich náročného chování. Ani sama nevěděla, jak s dětmi správně komunikovat.

OSPOD uznal své chyby a napravil je. Například:

- rozdělil děti mezi několik sociálních pracovnic,
- začal důsledněji kontrolovat, jak zařízení pečeje o děti,
- v zařízení provádí i neohlášené návštěvy,
- sociální pracovnice tráví s dětmi čas i o samotě a snaží se s nimi lépe komunikovat,
- vzdělává pracovníky v alternativních metodách komunikace s dětmi, které nemluví.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 17630/2022/VOP](#)

POMOHLI JSME CHLAPCI, ABY SE HO OSPOD ZASTAL V PROBÍHAJÍCÍM SOUDNÍM ŘÍZENÍ

Čtrnáctiletý chlapec se odmítal pravidelně stýkat se svým otcem bez přítomnosti někoho jiného. Otcí vyčítal, že opustil rodinu a víc než dva roky se o něj ani jeho mladšího bratra nezajímal. Tento postoj zastával celých pět let. Nic na tom nezměnila ani dlouhodobá spolupráce s odborníky a pravidelné probíhající styky v přítomnosti babičky. Naopak. Chlapec říkal, že „už má všeho dost a ať ho všichni nechají bejt“. Soud přesto nařídil, aby se s otcem stýkal bez přítomnosti babičky a podstoupil vyšetření u soudní znaleckyně.

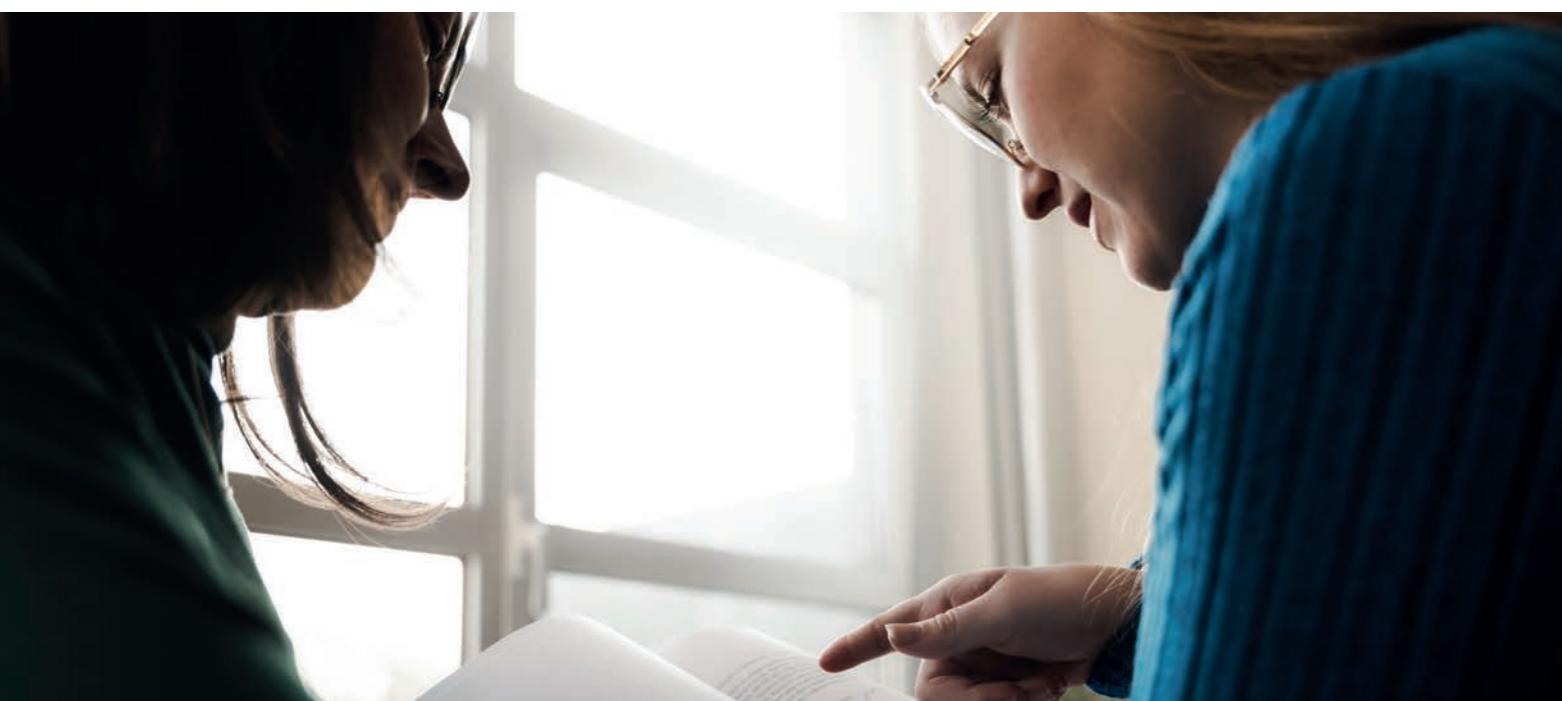
U soudu chlapce zastupoval OSPOD jako kolizní opatrovník. Přestože si myslel, že by soud již neměl chlapce nutit do další spolupráce s odborníky ani ke kontaktu s otcem, proti jeho rozhodnutí se neodvolal.

Případ jsme projednali s OSPOD, který ihned uznal svou chybu. Následoval proto naše doporučení, aby ji napravil. Připojil se k odvolání matky a chlapcův hlas zdůraznil v odvolacím řízení. Zároveň se snažil obnovit jeho důvěru v systém a vysvětlil mu, že se ho zastal. Vedoucí OSPOD také poučila ostatní pracovníky a změnila vnitřní pravidla pro výkon kolizního opatrnictví.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 1776/2024/VOP](#)

PŘIMĚLI JSME OSPOD, ABY ZAČAL ŘEŠIT SITUACI DÍTĚTE V ZAHRANIČÍ

Matka souhlasila s tím, aby se její starší syn přestěhoval ke známému v Rakousku. Tam začal chodit na základní školu. Brzy poté syn i známý přerušili s matkou kontakt. Ta proto požadovala, aby se syn vrátil do České republiky. Rakouské

soudy na návrh známého svěřily chlapce do jeho péče. Vycházely přitom i ze zprávy, kterou vypracoval OSPOD.

Podle nás OSPOD udělal chyby. Nezačal intenzivně řešit, že se chlapec ocitl v péči třetí osoby bez souhlasu matky. Neposkytl jí dostatečnou pomoc a nezasadil se o obnovení kontaktů chlapce s matkou a s bratrem. Rodinnou situaci navíc hodnotil zaujatě, stranil známému matky. To se odrazilo i ve zprávě, kterou vypracoval pro rakouský soud.

OSPOD s námi souhlasil a přehodnotil svůj postoj. Přislíbil, že bude mnohem více podporovat kontakt chlapce s matkou a s bratrem. Zajistil, aby se všechna další jednání konala za účasti dvou sociálních pracovníků, čímž předešel možným pochybnostem o jejich obsahu. Vyhověl nám i v tom, že upravil zprávu pro rakouské soudy. Také přistoupil na to, že další postup v soudním řízení bude konzultovat s Úřadem pro mezinárodně právní ochranu dětí a nadřízeným krajským úřadem.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 3057/2023/VOP](#)

ŠPATNĚ VYŘÍZENÁ STÍZNOST DÍTĚTE NA PRŮBĚH JEHO HOSPITALIZACE NA PSYCHIATRII

Šestnáctiletý chlapec z dětského domova byl dvakrát hospitalizovaný kvůli výrazným změnám v chování. Údajně vyhrožoval i sebepoškozením. Při druhé hospitalizaci ho zdravotníci připoutali k lůžku na šest dní, protože zkoušel utéct. Stěžoval si nemocnici i u krajského úřadu.

Zjistili jsme několik závažných pochybní krajského úřadu, který stížnost chlapce vyřizoval:

- Nezávislý odborník krajskému úřadu nepotvrdil, že první hospitalizace byla důvodná. Potvrdil až důvodnost druhé hospitalizace, aniž však tento svůj závěr zdůvodnil.
- Krajský úřad neřešil, jestli se chlapec při hospitalizaci setkal s agresivními pacienty.
- Nezabýval se dostatečně ani použitím omezovacích prostředků (připoutáním chlapce k lůžku).
- Nevytkl nemocnici, že nezkoumala, jestli chlapec mohl sám souhlasit s hospitalizací, ani to, že přijala souhlas s jeho hospitalizací od vychovatelky dětského domova.
- Pominul, že nemocnice nedodržela standardy dohledu nad připoutaným nezletilým pacientem.

Krajský úřad naše závěry přijal. Zahájil proti nemocnici přestupkové řízení a uložil jí pokuty za spáchání tří přestupků. Ukončil spolupráci s lékařkou, která zpracovala odborné

stanovisko. A konečně, přiměl nemocnici upravit vnitřní předpis, který řeší používání omezovacích prostředků.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 5602/2023/VOP](#)

DÍTĚ KVŮLI CHYBĚ POJIŠŤOVNY NEMĚLO ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Dítě cizince nemělo od narození zdravotní pojištění. Rodiče s novorozencem chodili na očkování a lékařské prohlídky, které museli platit. Rozhodnutí o povolení k trvalému pobytu ale uvádělo, že se jeho pobyt považuje za trvalý od jeho narození. Děti cizinců, které se narodí v Česku a mají trvalý pobyt, jsou přitom zdravotně pojištěné. Pojištění za ně platí stát.

Pojišťovna zareagovala obratem na naši výzvu a dítě zdravotně pojistila k okamžiku jeho narození s tím, že plátcem pojistného je stát. Přiznala, že došlo k administrativní chybě. Pracovníci pojišťovny přehlédlí, že dítě má povolený trvalý pobyt. Pojišťovna vrátila uhrazené pojistné jeho rodičům.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 5505/2024/VOP](#)

DLOUHÉ ČEKÁNÍ NA SPRAVEDLNOST

Stěžovatelce byla provedena sterilizace v roce 1999. V dubnu 2023 požádala Ministerstvo zdravotnictví o odškodnění. Přestože její žádost splňovala všechny náležitosti včetně doložené zdravotnické dokumentace, ministerstvo s ní až do února 2024 nekomunikovalo.

Ministerstvu jsme vytiskli, že porušuje zákon. Po dobu 14 měsíců od zahájení správního řízení nerozhodlo o žádosti stěžovatelky ani si nevyžádalo odborné posouzení její zdravotnické dokumentace.

Až po 16 měsících ministerstvo konečně rozhodlo o její žádosti. Ministerstvo její případ vyhodnotilo tak, že provedení sterilizace v roce 1999 bylo nezákonné, a přiznalo jí jednorázové odškodnění ve výši 300 tisíc Kč.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 699/2024/VOP](#)

Mluvíme spolu

POMOC ŽENÁM, KTERÉ USILUJÍ O ODŠKODNĚNÍ ZA PROTIPRÁVNÍ STERILIZACI

O odškodňování protiprávních sterilizací informujeme v podcastu Na kávu s ombudsmanem. Věnujeme se podávání žádostí a procesu jejich vyřizování a debatujeme o úskalích, která odškodňování protiprávních sterilizací doprovázejí.

Na dané téma jsme rovněž publikovali článek v odborném časopise Sociální pracovník s cílem poskytnout maximum informací sociálním pracovníkům, kteří se setkávají s žadatelkami o odškodnění a pomáhají jim v terénu.

[Sankce ochránce: sp. zn. 9/2024/SZD](#)

[Tisková zpráva z 19. 2. 2024](#)

[Podcast Na kávu s ombudsmanem](#)

[Podcast Na kávu s ombudsmanem pokračování](#)

PRÁVA DĚtí A JEJICH RODIČŮ

Vystoupili jsme na konferenci organizace Triáda s názvem Aktuální otázky péče o děti separované od rodičů. Vedli jsme zde workshop na téma rodinné vztahy a vazby dítěte v pěstounské péči. Zpracovali jsme také příspěvek do sborníku z konference.

V odborném časopise Právo a rodina jsme publikovali několik článků. V nich jsme se zamýšleli nad konflikty rodičů dětských pacientů se zdravotníky a nad tím, jak tyto konflikty řešit nebo jakým způsobem je řešit, či naopak neřešit. Věnovali jsme se informovanému souhlasu, negativnímu reverzu i neetickému jednání lékaře. Zaměřili jsme se na práva dětí hospitalizovaných na psychiatrii a na nedobrovolné hospitalizace. Také jsme psali o tom, proč psychiatrická nemocnice není vhodným místem pro komplexní diagnostiku dítěte.

V rámci pracovní skupiny k porodnictví jsme jednali o návrhu strategie rozvoje péče o matku a dítě a nálezu Ústavního soudu k domácím porodům. Dlouhodobě tak přispíváme ke zlepšování podmínek v českých porodnicích a péče o matku a dítě před porodem, v jeho průběhu i po něm.

SOUČASNÉ A BUDOUCÍ VÝZVY V OBLASTI ZDRAVOTNICTVÍ

Jako členové pracovní skupiny k lidským právům ve zdravotnictví jsme s představiteli dalších státních (i jiných) institucí (Ministerstva zdravotnictví, zmocněnkyně vlády pro lidská práva, Národní asociace pacientských organizací apod.) diskutovali potřebu legislativních změn ve zdravotnictví.

Opětovně jsme se účastnili setkání nemocničních ombudsmanů. Prezentovali jsme aktuální témata, kterými se ochránce zabývá, a diskutovali možné změny, které ombudsmani nemocnic považují za potřebné.

Účastnili jsme se rovněž panelové diskuse České lékařské společnosti J. E. Purkyně, v rámci které jsme řešili se zástupci vrcholných soudů nahrávání zdravotníků při poskytování zdravotní péče. S účastníky jsme se shodli na přípustnosti nahrávek a jejich využitelnosti jako důkazu.

SVOJE ZKUŠENOSTI PŘEDÁVÁME I STUDENTŮM

Zapojili jsme se do vzdělávání studentů Masarykovy univerzity v Brně a Univerzity Palackého v Olomouci. Na seminářích a workshopech jsme s nimi hovořili o právě dětí, sociálně-právní ochraně dětí, nezaměstnanosti a činnosti úřadů práce a dalších souvisejících tématech. Studentkám Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice jsme představili naši činnost především na poli zdravotnictví.

Sociální zabezpečení

Ústavní soud nám dal za pravdu, že nelze bez omezení srážet pokuty za přestupky z dávek pomoci v hmotné nouzi.

Ve dvou případech potvrdil Nejvyšší správní soud naše názory ohledně postupu úřadů práce.

Pomohli jsme tak:

- › rodičům ve střídavé péči získat příspěvek na bydlení, přestože se nemohli dohodnout, s kterým z nich bude dítě společně posuzováno,
- › získat vyrovnávací doplatek rodičovského příspěvku rodičům, kteří byli zaměstnáni v jiném členském státě EU, ale bydliště měli v České republice.

Podíleli jsme se na přípravě legislativních změn zavádějících novou „superdávku“.

1250
vyřízených podnětů

všechny podněty z oblasti sociálního zabezpečení jsou v působnosti ombudsmana

- ✓ **263** ukončených šetření, z toho
- ⌚ **207** případů, kdy úřady chybovaly, z toho
- 🔍 **4** případy, kdy se nepodařilo zajistit, aby úřady svou chybu napravily

POMOHLI JSME NEBO PORADILI*

* počty podnětů vyřízených v roce 2024

278	lidem s invalidními důchody	38	lidem s nemocenskou
91	lidem se starobními důchody	22	lidem s příspěvkem na životní
108	lidem s příspěvkem na bydlení	17	lidem s prováděním srážek z důchodu (exekuci)
107	lidem s příspěvkem na péči	6	lidem se sirotčím důchodem
31	lidem s průkazem pro osoby se zdravotním postižením		

NEJČASTĚJI LIDÉ HLEDALI POMOC *

* počty podnětů přijatých v roce 2024

296	invalidními důchody	42	nemocenskou
108	starobními důchody	25	mimořádnou okamžitou pomocí
120	příspěvkem na péči	26	příspěvkem na pomůcku
121	příspěvkem na bydlení	24	příspěvkem na životní
33	průkazem osoby se zdravotním postižením	19	prováděním srážek z důchodu (exekuci)

Měníme pravidla

ÚSTAVNÍ SOUD POTVRDIL, ŽE NELZE SRÁZET POKUTY Z DÁVEK BEZ LIMITU

Ochránce vstoupil do řízení a namítl, že změna je protiústavní, protože umožňuje dospělým osobám v domácnosti srážet pokuty z příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení bez jakéhokoli omezení. Zabavení dávek určených na výživu a bydlení v plné výši by ale znamenalo úplné popření práva na pomoc v hmotné nouzi, což je nepřípustné. Další podrobnosti jsou na str. [35](#) v kapitole Ochránce a Ústavní soud.

POMOHLI JSME RODIČŮM K DOPLATKU RODIČOVSKÉHO PŘÍSPĚVKU Z ČESKA

Rodiče dítěte pracovali pro německého zaměstnavatele, ale celá rodina bydlela v Česku. Matka byla na mateřské dovolené a pobírala rodičovský příspěvek z Německa. Po skončení jeho výplaty požádala o tzv. dorovnávací doplatek z Česka. Ten se poskytuje, pokud má rodina nárok na dávku z více členských států EU a v některém z nich je vyšší. Úřad práce ji doplatek nepřiznal. Tvrzil, že příspěvek náleží jen ze státu zaměstnání. Jeho rozhodnutí potvrdilo i Ministerstvo práce a sociálních věcí. My jsme byli přesvědčeni, že rodina nárok na dorovnávací příspěvek z Česka měla. Protože výsledek této kauzy mohl ovlivnit i další rodiny, zajistili jsme rodině právní zastoupení a pomohli s argumentací u soudu.

Nejvyšší správní soud náš názor potvrdil, zrušil rozhodnutí úřadů a zavázal je vyrovnaný doplatek poskytnout.

Díky tomu jsme pomohli také v dalších případech. Po Ministerstvu práce a sociálních věcí jsme požadovali vydání

metodiky, která úřadu práce stanoví postup v obdobných případech. Ministerstvo její vydání přislíbilo.

[Rozsudek Nejvyššího správního soudu
č. j. 5 Ads 399/2021 - 27](#)

NAPOMOHLI JSME KE ZMĚNĚ VÝKLADU PŘI ROZHODOVÁNÍ O PŘÍSPĚVKU NA BYDLENÍ RODIČŮ, KTEŘÍ MAJÍ DÍTĚ VE STŘÍDAVÉ PÉČI

Několik rodičů, kteří mají dítě ve střídavé péči, neúspěšně požádalo úřad práce o příspěvek na bydlení. Ten jim ho nepřiznal, protože se nedohodli, se kterým z nich se bude dítě společně posuzovat. S tímto postupem jsme nesouhlasili. Namítlali jsme, že úřad práce měl sám rozhodnout o tom, u kterého z rodičů k dítěti přihlédne. Úřad práce ani Ministerstvo práce a sociálních věcí se s námi neztotožnily. Rodičům, kteří nás v této věci žádali o pomoc, jsme proto doporučili, aby se obrátili na správní soud.

Nejvyšší správní soud náš názor potvrdil. Poskytl také úřadu práce návod, kdy a za jakých podmínek se dítě, které je ve střídavé nebo společné péči rodičů, posuzuje společně s jedním nebo druhým rodičem. Úřad práce má takové dítě přednostně posuzovat s rodičem, který ve vztahu k němu uplatňuje slevu na dani. Není-li to možné, má vycházet z dohody rodičů. Pokud se nedohodnou, má zohlednit rozsah péče o dítě stanovený v rozhodnutí soudu o střídavé či společné péči.

Ministerstvo na základě tohoto rozsudku změnilo metodiku instrukci pro úřady práce.

[Rozsudek Nejvyššího správního soudu
č. j. 7 Ads 138/2022-26](#)

Pomáháme

POMOHLI JSME MUŽI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM K VYŠÍMU INVALIDNÍMU DŮCHODU

Muž se zrakovým postižením pobíral velmi nízký invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, a to ve výši 5 865 Kč. Podle lékaře byl invalidní od doby, kdy oslepl kvůli komplikacím způsobeným cukrovkou.

Protože stěžovatel trpěl vážnými zdravotními problémy už od dětství, zaslali jsme České správě sociálního zabezpečení (ČSSZ) jeho zdravotnickou dokumentaci a požádali ji o nové posouzení data vzniku invalidity.

ČSSZ po naší žádosti nařídila mimořádnou kontrolní lékařskou prohlídku, při které posudkový lékař stanovil datum vzniku invalidity o rok dříve. To mělo zásadní vliv na výši důchodu. Stěžovateli se zvýšil na částku 16 254 Kč a ještě dostal vysoký doplatek důchodu. Splnil totiž podmínky nároku na zvláštní výpočet důchodu, tzv. důchod pro mladé invalidy.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 139/2023/VOP](#)

POMOHLI JSME OTCI, ABY ZÍSKAL OŠETŘOVNÉ PŘI PÉCI O DÍTĚ ZA DOBU, KDY BYLA JEHO DRUŽKA V NEMOCNICI

Muž namítl, že mu okresní správa sociálního zabezpečení (OSSZ) nevyplatila ošetřovné za celé období, kdy pečoval o svého malého syna, protože jeho matka byla v nemocnici. O syna se staral nejprve 6 dní. Poté odpracoval celý jeden den a následně se staral o syna dalších 9 dní, když se jeho matka musela znova vrátit do nemocnice. Na každé období mu ošetřující lékař vystavil samostatné roz-

hodnutí o potřebě péče. Za každý případ ošetřovného lze vyplácet dávku maximálně po dobu 9 dnů.

OSSZ stěžovateli vyplatila ošetřovné za celých 6 dní prvního období, za jeden odpracovaný den a za 2 dny ve druhém období (celkem 9 dní). Obě období dohromady totiž považovala za jeden případ.

Vysvětlili jsme OSSZ, že měla stěžovateli vyplatiť ošetřovné také za celé druhé období. Druhá potřeba péče nenavazovala na tu předchozí, protože stěžovatel mezi oběma obdobími odpracoval celou pracovní směnu. OSSZ k tomu měla údaj z jeho pracovní docházky. Po našem upozornění nadřízený úřad zrušil rozhodnutí OSSZ, která pak stěžovali přiznala ošetřovné v požadovaném rozsahu.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 144/2024/VOP](#)

UPOZORNILI JSME ÚŘAD PRÁCE, ŽE POUČOVACÍ POVINNOST MÁ I V ŘÍZENÍ O HUMANITÁRNÍ DÁVCE

Paní z Ukrajiny nedostala v jednom měsíci humanitární dávku. V řízení o této dávce úřad práce nevydává odůvodněně rozhodnutí. Žadatelka se proto musela zeptat úřadu práce, proč jí dávku zamítl. Úřad práce uvedl, že do žádosti vyplnila, že má bezplatně zajištěné základní životní potřeby (bydlení, stravu a hygienu). Paní oponovala, že instrukcím v žádosti neporozuměla a že si musí sama kupovat hygienické prostředky.

Úřadu práce jsme vytáhli, že paní z Ukrajiny nedostatečně poučil. Měl ji informovat, že tím, že v žádosti zaškrta políčko „stravování zajištěno“, prohlásila, že má zdarma i základní hygienické potřeby. I když je při rozhodování o humanitární dávce vyloučen správní řád, použijí se na činnost úřadu základní zásady správního řízení. Mezi ně patří i povinnost poskytnout žadateli řádné poučení, aby neutrpěl újmu na svých právech.

Úřad práce vytáhané pochybení neuznal. O našich závěrech jsme proto informovali Ministerstvo práce a sociálních věcí. To se s nimi ztotožnilo. Úřad práce následně žadatelce přiznal a doplatil dlužnou dávku.

[Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 16806/2022 VOP](#)

CHLAPEC SVĚŘENÝ DO PÉČE SVÉ BABIČKY ZÍSKAL DÍKY NÁM SPRÁVNÝ DOPLATEK PŘÍSPĚVKU NA ÚHRADU POTŘEB DÍTĚTE

Chlapec dostával příspěvek na úhradu potřeb dítěte ve výši rozdílu mezi zákonné výši dávky a soudem stanoveným výživným jeho rodičům. Soud později zpětně snížil výživné stanovené chlapcovu otci. Úřad práce mu dávku zpětně zvýšil, nikoliv však od měsíce, od kterého mu naleželo nižší výživné, ale až od právní moci rozsudku o tomto snížení. Chlapec tak přišel o doplatek dávky za 2 měsíce, které uplynuly od zpětného snížení výživného do právní moci rozsudku.

Byli jsme přesvědčeni, že chlapci naležel doplatek již ode dne zvýšení výživného. Dotázáli jsme se úřadu práce, proč nezvýšil dávku již od uvedeného okamžiku. Úřad práce na základě naší výzvy uznal pochybení a chlapci přiznal zvýšenou dávku od správného měsíce.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 2673/2024/VOP](#)

MUŽ ŽIJÍCÍ V CHATĚ ZÍSKAT DÍKY NÁM PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ

Stěžovatel bydlí ve stavbě pro rekreaci, která má podle stavebního úřadu světlou výšku pobytové místnosti maximálně 225 cm. Protože nedosahuje výšky 250 cm, nedo-

stal stěžovatel příspěvek na bydlení.

Marně žádal úřady, aby mu pomohly s úhradou nákladů na bydlení. Byl přesvědčen, že chata mu zajišťuje plnohodnotné bydlení a snížení stropu o 25 cm kvůli jejímu zateplení ho nijak neohrožuje.

Pro získání příspěvku na bydlení bylo zásadní posouzení stavebního úřadu. Ten hodnotil, zda stavba přiměřeně splňuje standardy kvality bydlení. Stavebnímu úřadu jsme proto vysvětlili, jak postupovat. Slovo „přiměřeně“ znamená, že stačí, když jsou standardy splněny s tolerovanou odchylkou a není ohrožena kvalita bydlení. Stavební úřad nezdůvodnil, jak snížení světlé výšky o 25 cm kvalitu bydlení ohrožuje. Stavební úřad nám dal za pravdu a úřad práce nakonec stěžovateli příspěvek na bydlení přiznal.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 6308/2023/VOP](#)

POMOHLI JSME STĚŽOVATELCE PRACUJÍCÍ PRO PORTUGALSKÉHO ZAMĚSTNAVATELE ZÍSKAT ČESKÝ RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK

Stěžovatelka žila a pracovala v Portugalsku. Po narození druhého dítěte se vrátila do Česka. Pracovala ale dál pro portugalského zaměstnavatele online. Otec dítěte zůstal v Portugalsku.

Úřad práce nepřiznal stěžovatelské český rodičovský příspěvek. Trval na tom, že jej má vyplácet Portugalsko, protože oba rodiče pracují pro portugalského zaměstnavatele.

My jsme úřadu práce přesvědčili, že pokud stěžovatelka pracuje výlučně z domova na dálku, podléhá českým předpisům. Úřad práce jí nakonec rodičovský příspěvek přiznal a vyplatil jej v celkové výši téměř 280 tisíc Kč.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 5120/2024/VOP](#)

Mluvíme spolu

UPOZORNILI JSME NA MOŽNÁ NEGATIVA NOVÉ „SUPERDÁVKY“

Připomínkovali jsme návrh zákona o sloučení dávek do jednotné dávky státní sociální pomoci.

Zabývali jsme se především dopady na ohrožené skupiny. Zákon zavádí kategorie zranitelných osob, u nichž se nezkoumá pracovní aktivita a které mohou mít vyšší dávky na náklady spojené s bydlením. Dosáhli jsme toho, aby mezi ohrožené osoby patřili i lidé s invaliditou druhého stupně. Nepodařilo se nám však prosadit, aby mezi zranitelné osoby patřili senioři bez nároku na důchod starší 65 let (nebo po dosažení důchodového věku). V zákoně zůstala věková hranice 68 let, která je nepřiměřeně vysoká a neodpovídá současnému důchodovému věku.

Máme výhrady k pravidlům pro získání části dávky na potřeby nezaopatřených dětí. Je totiž vázána na pracovní aktivitu ostatních členů domácnosti a plnění povinné školní docházky. Dítě může nezaviněně přijít o celou složku dávky na jeho potřeby, například pokud jeho rodiče nebudou pracovat nebo se dopustí přestupku zanedbávání povinné školní docházky. To podle nás může jen prohlubovat sociální vyloučení některých rodin. Po našich jednáních s MPSV došlo alespoň k dílčí úpravě návrhu - bude sledována jen pracovní aktivity rodičů, nikoliv dalších osob v domácnosti.

Pokud dospělí nebudou pracovat, přijde rodina o podstatnou část dávky na úhradu nákladů spojených s bydlením. S Ministerstvem práce a sociálních věcí jsme dosáhli spravedlivějšího nastavení toho krácení.

 [Připomínky ochránce: sp. zn. 25103/2024/S](#)

PŘIPOMÍKOVALI JSME ZMĚNY V DÁVKÁCH PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Návrh zákona, kterým se mění [zákon o sociálních službách](#) a [zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením](#) (sněmovní tisk 796), přináší několik pozitivních změn, o které jsme usilovali:

- Lidé budou moci podávat žádosti o dávky v místě svého pobytu;
- Nově dosáhnou na příspěvek na péči například i vážně nemocní občané Slovenské republiky žijící u nás. Těm Slovensko dávky odmítá vyplácet. U nás si budou moci požádat o odstranění tvrdosti a příspěvek získat;
- O průkaz a příspěvek na mobilitu bude možné požádat společně.

 [Připomínky ochránce: sp. zn. 25103/2024/S](#)

Veřejný pořádek

V roce 2024 jsme zaznamenali výraznější nárůst podnětů ve třech oblastech:

Parkování ve městech

Se zvyšující dopravní zátěží stále více měst zavádí parkovací zóny. Měly by ulevit obyvatelům exponovaných částí měst a zvýšit jejich možnost zaparkovat. S novými pravidly přibývá stížností na přesun dopravní zátěže za hranici parkovací zóny, odmítnutí vydání parkovací karty či nemožnost zaplatit parkovné jinak než mobilní aplikaci. Případy zatím vyřizujeme individuálně. Vykstane-li potřeba systémové změny, oslovíme Ministerstvo dopravy.

Kamery v sousedství

Častěji než v letech předchozích se na nás obraceli lidé se stížnostmi na kamery instalované na domech sousedů. Soused zpravidla argumentuje ochranou svého majetku, na soukromí sousedů nedbá. Nejlepším řešením je dohoda se sousedem. Není-li dohoda možná, může být jednání souseda přestupkem (schválností). Odstranění kamery však může nařídit jedině soud.

Vymáhání dlužných poplatků Českou televizi

Spotřebitelům, kteří se dostali do problémů s Českou televizí kvůli nezaplaceným poplatkům, vysvětlujeme, za jakých podmínek mohou být v případě finanční tísni od poplatků osvobozeni. O osvobození musí požádat každých šest měsíců prostřednictvím formuláře ČT a doložit splnění podmínek.

2047 → **960** v působnosti
vyřízených podnětů, z toho

1087 mimo působnost

- 87** ukončených šetření, z toho
- 60** případů, kdy úřady chybovaly, z toho
- 1** případ, kdy se nepodařilo zajistit, aby úřad svou chybu napravil

POMOHLI JSME NEBO PORADILI*

* počty podnětů vyřízených v roce 2024

101	lidem s dopravními přestupy	60	lidem s užíváním pozemních komunikací
95	lidem s policií	34	lidem s právem na informace nebo ochranou osobních údajů
61	lidem s problémy s katastrem nemovitostí a pozemkovými orgány	23	lidem s potížemi s matričními úřady a evidencí obyvatel

NEJČASTĚJI LIDÉ HLEDALI POMOC *

* počty podnětů přijatých v roce 2024

126	správou pozemních komunikací parkování, parkovací zóny, karty a poplatky za parkování	67	katastrem nemovitostí
108	přestupky proti veřejnému pořádku, občanskému soužití	45	evidence vozidel, řidičskými průkazy nebo bodovým hodnocením
102	dopravními přestupky	40	právem na informace ochranou spotřebitele
99	policí	31	

Měníme pravidla

POUČENÍ O ODVOLÁNÍ MUSÍ BÝT SROZUMITELNÉ

Stěžovatelka si přečetla běžně používané poučení: „Proti tomuto rozhodnutí se lze odvolat... k odboru dopravních agend Magistrátu hlavního města Prahy, podáním u zdejšího správního orgánu.“ Odvolání pak nesprávně poslala magistrátu.

Z poučení o odvolání musí být jasné, kam odvolání poslat a kdo o něm rozhodne. To v daném případě nebylo.

Úřad nám slibil, že poučení upraví, jak jsme mu navrhli: „Odvolání se podává u Úřadu městské části Praha 14, Bratrí Venclíků 1 073, 198 21 Praha 9. Rozhodne o něm Magistrát hlavního města Prahy.“

Toto a další doporučení máme také v příručce [Jak psát srozumitelné úřední texty](#).

[Zpráva ochránce: sp. zn. 2853/2024/VOP](#)

ODEPŘENÍ NAHLÍŽENÍ DO SPISU MUSÍ BÝT ODŮVODNĚNÉ

Stěžovatel oznamil úřadu přestupek, kterého se měl dopustit jeho švagr. Když chtěl nahlížet do spisu, úřad mu to neumožnil s odůvodněním, že je pouze svědek.

Osoba přímo postižená spácháním přestupku má právo nahlížet do spisu. Takovou osobou je osoba blízká pachatele přestupku. Osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené.

Odmítnutí nahlížení do spisu jsme nepovažovali za přesvědčivé. Úřad v usnesení o odepření nahlédnutí nezdůvodnil, proč stěžovatele považoval pouze za svědka

a nikoliv za osobu přímo postiženou spácháním přestupku. Ta by totiž měla právo nahlížet do spisu.

Odepření nahlížení jsme shledali oprávněným až poté, co nám úřad svůj postup dodatečně vysvětlil. Z jednání se stěžovatelem totiž vyplynulo, že svého švagra nepovažuje za osobu blízkou a újmu, kterou by potrestáním utrpěl, by nevnímal jako vlastní újmu. Úřad také přislíbil, že bude postupovat podle našich doporučení a svá budoucí rozhodnutí bude přesvědčivě odůvodňovat.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 6649/2023/VOP](#)

DOPORUČENÍ KE ZMĚNĚ JEDNACÍCH ŘÁDŮ ROZKLAĐOVÝCH KOMISÍ

Zabývali jsme se tím, jak fungují rozkladové komise na ministerstvech. Jde o skupiny osob, které radí ministrovi, jak by měl rozhodnout zejména o rozkladu nebo podnětu k zahájení prezumného řízení (§ 152 odst. 3 správního řádu). Úkolem těchto osob je především nezávisle a nestranně ověřit postup úředníků na ministerstvu, jinak řečeno, přispět k tomu, aby ministr vydal objektivní a spravedlivé rozhodnutí. Proto je důležité, aby byla rozkladová komise složená z odborníků a měla dobře nastavená pravidla ve svých jednacích řádech.

Po vyhodnocení vyžádaných dat a poznatků z kulatého stolu jsme zjistili, že některé rozkladové komise:

- postupují odlišně,
- nemají v jednacích řádech upravená důležitá pravidla,
- mají v jednacích řádech pravidla, která považujeme za problematická nebo nezákonné.

Proto jsme vydali soubor třinácti doporučení, která by měla přispět k řešení některých praktických problémů a sblížení pravidel pro projednání případů rozkladovou komisi. Rovněž jsme poukázali na příklady dobré praxe.

Téměř všechna ministerstva považovala naše doporučení za přínosná. Proto změnila jednací řády rozkladových komisí, případně alespoň přislíbila, že zváží jednotlivé náměty a následně jednací řády upraví.

Shrnutí poznatků:

Rozkladové komise projednaly v letech 2019 až 2021 rozdílný počet rozkladů. Na některých institucích šlo o tisíce či stovky případů. Jinde o pouhé jednotky. Napříč institucemi se také velmi lišil poměr rozkladů, který v tomto období vedl ke zrušení či ke změně napadeného rozhodnutí.

Rozkladové komise projednaly ve stejném období výrazně menší počet podnětů k zahájení prezumného řízení než rozkladů (zpravidla šlo o desítky či jednotky případů). Celkový poměr zrušených napadených rozhodnutí však byl obdobný.

Rozkladové komise se v letech 2019 až 2021 průměrně sešly u 48 zasedání. U téměř dvou třetin z nich trvalo zasedání méně než tři hodiny. Dle a výrazně častěji projednávaly případy jen dvě rozkladové komise.

Přibližně polovina rozkladových komisí se občas nebo pravidelně potýká s průtahy v řízení. U většiny z nich je přitom prodleva delší než jeden měsíc. Pouze pět rozkladových komisí zvládá vyřizovat případy v zákonem stanovené lhůtě.

Rozkladové komise mají různé nastavení. Na některých institucích projednávají případy v plenu. Na jiných institucích prostřednictvím obecných či specializovaných senátů. Další instituce zase zřídily specializované rozkladové komise dle věcného zaměření.

U více než tří čtvrtin institucí schvaluje jednací řád rozkladové komise její představitel. Pouze na jedné instituci tak činí samotná rozkladová komise.

Účastníci řízení mohou vůči členům rozkladové komise namítat jejich podjatost. Ve třech jednacích řádech jsme však nenašli informace o tom, komu ji mají oznámit a kdo o ní následně rozhodne.

Přibližně polovina institucí neinformuje účastníka řízení o složení rozkladové komise. U více než poloviny institucí se nám snadno podařilo dohledat tyto informace na webu nebo v seznamu poradců a poradních orgánů.

Přibližně polovina jednacích řádů rozkladových komisí stanoví pravidla pro projednávání případů per rollam nebo prostřednictvím distančního jednání. Pouze tři jednací řády rozkladových komisí neupravují ani jednu z těchto možností.

Více než polovina jednacích řádů rozkladových komisí stanoví pravidla pro průběh jejího hlasování. To zpravidla probíhá tak, že členové hlasují jednotlivě, předseda naposledy. Některé jednací řády také umožňují členům rozkladové komise hlasovat současně nebo tajně.

U přibližně poloviny institucí připravují podklady pro zasedání rozkladové komise zaměstnanci oddělení nebo odboru, kteří administrativně či organizačně zajišťují její činnost. Většina členů rozkladových komisí obdrží před jejím zasedáním kompletní spis. A to zpravidla alespoň s týdenním předstihem.

U převážné většiny institucí došlo v letech 2019 až 2021 ke sporadické obměně členů rozkladové komise. Pouze u dvou institucí došlo v tomto období k výraznější změně v obsazení rozkladové komise.

Pouze jeden představitel instituce se v letech 2019 až 2021 odchýlil ve více než pěti případech od doporučení rozkladové komise. U přibližně poloviny institucí tak její představitel neučinil ani jednou.

- [Doporučení ochránce: sp. zn. 20/2022/SZD](#)
- [Souhrn poznatků ochránce z fungování rozkladových komisi](#)
- [Přehled obsahu jednacích řádů včetně příkladů dobré praxe](#)

Pomáháme

MĚSTO SI NEMŮŽE PŘIVLASTNIT CIZÍ CESTU

Řešili jsme případ ženy, která po letech zjistila, že městský úřad bez jejího vědomí zařadil mezi místní komunikace nezpevněnou cestu vedoucí po jejím pozemku. Město později provedlo stavební úpravy povrchu cesty. Majitelka požádala městský úřad o vyřazení cesty z kategorie místních komunikací, protože nebyla ve vlastnictví obce. Městský úřad žádost zamítl. Stěžovatelce pak nepomohl ani krajský úřad.

Pouze cesty, které jsou ve vlastnictví obce, se mohou stát místní komunikací. Shledali jsme, že město nebylo vlastníkem cesty, takže ji městský úřad musí vyřadit z kategorie místních komunikací. Ministerstvo dopravy s námi souhlasilo a zrušilo vydaná rozhodnutí. Městský úřad se bude muset případem znova zabývat.

[Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 2820/2023/VOP](#)

REZIDENČNÍ PARKOVACÍ KARTU MŮŽE MÍT I VYPŮJČENÉ AUTO

Obyvatel lokality s placeným parkováním požádal o vydání parkovacího oprávnění pro auto půjčené od svého otce. Předložil smlouvou o výpůjčce. Úřad mu parkovací oprávnění nevydal s odůvodněním, že vlastník vozidla nepodniká v oboru pronájmu vozidel.

Upozornili jsme úřad, že vztah k vozidlu může žadatel o parkovací kartu prokázat i smlouvou o výpůjčce. Soudy smlouvou o výpůjčce jako doklad o vztahu k vozidlu připouštějí. Pokud by úřad zjistil, že smlouva byla účelová, uzavřená se snahou obejmít zákon, má právo žádost zamítnout. Svůj postup ale musí řádně odůvodnit.

Úřad na náš zásah přehodnotil postoj k žádosti a parkovací oprávnění vydal. U stěžovatele nezjistil podezření z obcházení zákona.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 472/2024/VOP](#)

PŘIMĚLI JSME MAGISTRÁT, ABY ZRUŠIL NEZÁKONNÝ MANIPULAČNÍ POPLATEK ZA POVOLENÍ K VJEZDU NA MÍSTNÍ KOMUNIKACI VE MĚSTĚ

Magistrát dopravní značkou zakázal vjezd do ulice v městské zástavbě s bytovými domy. Dodatkou tabulkou vjezd umožnil na individuální povolenku. Za vydání povolenky účtoval lidem poplatek, který označil za manipulační.

Magistrát věděl, že mu zákon neumožňuje poplatek zavést. Obecné užívání pozemních komunikací je bezplatné. Výjimky z tohoto pravidla stanoví zákon. Poplatek za vydání povolenky k vjezdu mezi nimi není. Obhajoval jej nutnost kompenzovat administrativní zátěž spojenou s vydáváním povolenek.

Nakonec magistrát ustoupil a poplatek slibil co nejdříve zrušit.

[Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 3106/2023/VOP](#)

ÚŘADY MUSEJÍ UZNAT I PLNOU MOC K PŘEPISU AUTA ZASLANOU DATOVOU SCHRÁNKOU

Autobazar zaslal úřadu ze své datové schránky plnou moc k přepisu auta pro kupujícího. Úřad plnou moc neuznal a vyžadoval, aby byl podpis na plné moci úředně ověřený.

Tvrdir, že podání učiněné datovou schránkou se považuje za vlastnoručně podepsané, ale neověřené. S postupem úřadu souhlasil i nadřízený krajský úřad.

Zmocnění k přepisu vozidla lze v souladu se zákonem prokázat buď plnou mocí s úředně ověřeným podpisem, nebo plnou mocí, kterou zmocnitel úřadu zašle datovou schránkou nebo e-mailem podepsaným uznávaným elektronickým podpisem.

Krajský úřad nakonec přijal naši argumentaci, změnil dosavadní přístup, o správném postupu poučil obecní úřad v této věci a vyrozuměl i ostatní podřízené obecní úřady.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 1148/2024/VOP](#)

v terénu vyznačeny, a není proto jasné, kudy přesně cesta vede, pozemkový úřad odmítl cestu vytyčit. Uvedl, že vytyčení hranic může provést pouze na základě žádosti vlastníka pozemků; vlastník o ně ale nepožádal.

Zákon o pozemkových úpravách takové pravidlo neobsahuje. Stanoví, že pozemkový úřad zabezpečí vytyčení hranic podle potřeb vlastníků pozemků. Podle nás je potřebou vlastníka i nerušený a nerušící přístup k vlastnímu pozemku. Není-li pozemek s přístupovou cestou v terénu vyznačen, nemá jasno, zda užívá správný pozemek. Jistotu poskytne pouze jeho vytyčení, a to nakonec pozemkový úřad přislíbil zajistit.

[Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 996/2024/VOP](#)

PŘIMĚLI JSME POZEMKOVÝ ÚŘAD K VYTÝČENÍ PŘÍSTUPOVÉ CESTY

Stěžovatelé vlastní pozemky, ke kterým vede po pozemkové úpravě cesta přes obecní pozemky. Když pozemkový úřad upozornili, že hranice obecních pozemků nejsou

Mluvíme spolu

DORUČOVÁNÍ ÚŘEDNÍCH PÍSEMNOTÍ LIDEM OMEZENÝM NA SVOBODĚ

Ve výroční zprávě za rok 2023 jsme zmínili diskusi s ministerstvem vnitra, spravedlnosti a financí na téma doručování úředních písemností osobám omezeným na svobodě (viz str. 81). Většině těchto osob chodí pošta domů, tedy na adresu trvalého bydliště, kde se pochopitelně nezdržují. O poště se tak dozvídají se zpozděním a později proto hradí pokuty, účty a narůstá jim penále za neuhrané platby. V roce 2024 se nám nepodařilo prosadit zamýšlené provázání informačních systémů tak, aby s nástupem do výkonu trestu, vazby či zabezpečovací detence docházelo k automatickému zápisu doručovací adresy v evidenci obyvatel.

Namísto toho Ministerstvo spravedlnosti připravuje aktualizaci poučení dotčených osob, aby si změnu doručovací adresy zařídily samostatně. Ačkoli nejde o ideální řešení, jsme za něj rádi, neboť zmírní nepříznivé důsledky doručování na jinou adresu, než na které se tyto osoby zdržují.

[Tisková zpráva ze 13. 12. 2023](#)

DOČKÁ SE REGULACE NOČNÍHO KLIDU ZMĚNY?

V předchozí výroční zprávě jsme také upozornili, že právní úprava nočního klidu vyžaduje revizi (str. 81). Nelíbilo se nám, že některé obce povolují desítky výjimek ročně. Tento počet výjimek jsme již nepovažovali za „výjimečný“. Navrhli jsme proto Ústavnímu soudu, aby zrušil vyhlášku obce Pišť, která stanovila 32 výjimek z nočního klidu, a to hlavně pro víkendové noci od dubna do října. Ústavní soud návrh zamítl. Další podrobnosti najeznete na str. [36](#) v kapitole Ochránce a Ústavní soud.

JAK SE BRÁNIT HLUKU ZE SOUSEDNÍ OBCE

S Ministerstvem vnitra jsme také projednávali, jak řešit situaci, kdy hlučná akce pořádaná na území jedné obce ruší noční klid v sousední obci. Nepřesvědčili jsme ministerstvo, že zkrácení doby nočního klidu v pořádající obci nemůže negativně ovlivnit noční klid v jiné obci a že se tedy provozovatel hlučné akce dopouští přestupku rušení nočního klidu v jiné obci.

Obce mohou souvisejícím problémům předcházet tím, že se budou o hlučných akcích na svém území navzájem informovat a informace předávat k občanům. Některé akce mohou i koordinovat tak, aby se konaly ve stejnou noc.

[Zpráva a stanovisko ochránce sp. zn. 7081/2023/VOP](#)

ZAJÍMÁ NÁS PRAXE ÚŘADŮ PŘI PŘIJÍMÁNÍ CIZOJAZYČNÝCH PODÁNÍ

Zkoumáme, jak úřady přistupují k písemnostem v jiném než českém či slovenském jazyce. Zajímá nás, jak úřady nakládají s těmito písemnostmi, zda a jak na ně reagují, např. zda vyžadují překlad nebo odpovídají v cizím jazyce.

Z našich dosavadních zkušeností zjišťujeme, že praxe úřadů je rozdílná a liší se i v rámci jednoho úřadu.

Kromě popsání stávající praxe bychom svým budoucím doporučením chtěli přispět k zajištění jednotného a předvídatelného přístupu úřadů.

ZAMĚŘÍME SE NA VÝKON STÁTNÍ SPRÁVY NA MALÝCH OBCÍCH

Připravujeme výzkum, jehož prostřednictvím chceme zjistit postoj menších obcí k výkonu přenesené působnosti. Předpokládáme, že pro malé obce může být výkon státní správy náročný a zatěžující. Zaznamenali jsme, že v praxi činí problémy zejména následující agendy: evidence obyvatel, poskytování informací, veřejné opatrovnictví, správa na úseku pozemních komunikací. Výzkum by měl náš předpoklad potvrdit nebo vyvrátit.

Výsledky budeme prezentovat na konferenci v roce 2025, která se bude věnovat smíšenému modelu veřejné správy. Rádi bychom vytvořili prostor pro diskuzi o současném nastavení výkonu agend státní správy a potřebnosti revize.

Jednání s Úřadem pro ochranu osobních údajů

Stavební řád a životní prostředí

Hlavním tématem byl pro nás [nový stavební zákon](#) účinný pro všechny druhy staveb od poloviny roku 2024. Aktualizovali jsme proto informační letáky, které lidem pomáhají při řešení životních situací v této oblasti práva, zejména letáky „[Nepovolená \(„černá“\) stavba](#)“ a „[Stavební činnost](#)“. Reagovali jsme také na problémy, které stavebním úřadům způsobila nefunkčnost informačních systémů digitalizace stavebního řízení. S požadavkem na přijetí okamžitého řešení jsme oslovili ministra pro místní rozvoj a v tiskové zprávě jsme [informovali veřejnost](#).

Úspěšně jsme ukončili téma dětských skupin, vycházející z našeho [výzkumu a kulatého stolu](#). Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo [metodiku k postupu stavebních úřadů při posuzování dětských skupin](#), které vznikají v nových stavbách nebo rekolaudací ve stávajících budovách. Metodika vychází z právní úpravy nového stavebního zákona.

Sepsali jsme deset zásad důstojného zacházení s těly zemřelých. Ministerstvo zdravotnictví zařadilo naše „Desatero“ do [metodického doporučení](#), které má zlepšit zacházení se zemřelými.

Těší nás dlouhodobá spolupráce se studenty Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v rámci naší [ombudsmané kliniky - stavba a její souvislosti](#).

- 718** → všechny podněty z oblasti stavebního řádu a životního prostředí jsou v působnosti ombudsmana
- 64** ukončených šetření, z toho
- 56** případů, kdy úřady chybovaly, z toho
- 3** případy, kdy se nepodařilo zajistit, aby úřady svou chybu napravily

POMOHLI JSME NEBO PORADILI*

327	lidem s potížemi s územním či stavebním řízením	53	lidem obtěžovaným nadměrným hlukem
119	lidem s problémy s odstraňováním staveb a dodatečným povolením	63	lidem řešícím záležitosti vodovodů, kanalizací nebo ochrany vod

* počty podnětů vyřízených v roce 2024

NEJČASTĚJI LIDÉ HLEDALI POMOC S*

179	stavebním dozorem	52	řízením o dodatečném povolení stavby
64	ochranou vody nebo vodního díla	57	ochranou před hlukem
53	řízením o odstranění stavby	16	umístněním stavby
74	stavebním povolením	22	odpady, ovzduším, odpadními vodami

* počty podnětů přijatých v roce 2024

Měníme pravidla

VODNÍ ZÁKON NEDÁVÁ JASNÁ PRAVIDLA PRO ZNEŠKODNĚNÍ HAVÁRIE

Šetřili jsme postupy úřadů při řešení [havárie na řece Bečvě](#) v roce 2020 a [havárie na říčce Trkmance](#) v roce 2023. Zjistili jsme, že právní úprava havárií je nedostatečná (ohlašování havárie je nepřehledné; není vždy jasné, který vodoprávní úřad řídí práce při zneškodňování havárie a jaké jsou jeho kompetence). Chtěli jsme proto, aby Ministerstvo životního prostředí navrhovalo novelu vodního zákona.

Tzv. havarijní novela vodního zákona, platná od srpna 2024, některé nedostatky právní úpravy odstranila. Nastavila nově pravidla ohlašování havárie a zpřesnila, který vodoprávní úřad má řídit práce při zneškodňování havárie, jež zasáhne více krajů. Naproti tomu nevyjasnila, co má úřad, který řídí práce při zneškodňování havárie, dělat (co je jeho úkolem). Situaci navíc zkomplikovala tím, že řízení některých prací při havárii svěřila hasičům. Kvůli nevyjasněné terminologii tak není zřejmé, kdo má které práce řídit.

Uvedené nedostatky by mohla napravit novela prováděcí vyhlášky a především metodika. [Vyzvali jsme ministerstvo](#), aby připravilo novelu vyhlášky nejpozději do začátku roku 2025. Zároveň jsme chtěli, aby vydalo metodiku, která upřesní, co mají jednotlivé subjekty při havárii dělat. Ministerstvo nám to přislíbilo.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 4318/2023/VOP](#)

[Dopis ochránce ministrově životního prostředí:
sp. zn. 34/2021/SZD](#)

POMÁHÁME LÉPE OCHRÁNIT STAVBY, KTERÉ SE MAJÍ STÁT KULTURNÍ PAMÁTKOU

Zabývali jsme se ukvapenou demolicí historické vily v Brně. Došlo k ní poté, co vila delší dobu chátrala za nečinného přihlížení majitele i úřadů. V době, kdy Ministerstvo kultury jednalo o jejím prohlášení kulturní památkou, majitel odstranil štukovou výzdobu, střechu a historickou verandu. Stavba pak podlehala rychlé zkáze.

Vytkli jsme stavebním úřadům, že se řadu měsíců nezajímaly o chátrající vilu a dostatečně nekontrolovaly dění na stavbě. Kritizovali jsme je rovněž za to, že nespolupracovaly s orgány památkové péče na její ochraně a záchrane. Úřady mají povinnost dohlížet na to, aby stavebně-tehnický stav stavby neohrozil zájem památkové péče.

Úřady slibily, že do budoucna změní svůj přístup a budou více kontrolovat hodnotné stavby čekající na jejich prohlášení kulturní památkou. Právě v průběhu procesu prohlášení stavby za památku může docházet k nevratnému znehodnocení stavby. Za tím účelem se Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo kultury dohodla na individuální metodické pomoci stavebním úřadům.

[Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 13007/2022/VOP](#)

[Tisková zpráva z 5. 2. 2024](#)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ BUDE PSÁT DOTAČNÍ PODMÍNKY JEDNODUŠEJI A SROZUMITELNĚJI A BUDE LÉPE PŘIDĚLOVAT ÚKOLY

Přiměli jsme Ministerstvo pro místní rozvoj, aby začalo psát srozumitelnější a jednodušší dotační podmínky. Navíc, pokud některé úkony při kontrole využití dotace svěří jinému subjektu, jasně rozdělí role a určí pravidla takové kontroly. Za výsledek i nadále odpovídá samo. O rozdělení rolí by také mělo informovat příjemce dotací, aby věděli, na koho se s čím mají obrátit. Složité dotační podmínky nebo nejasné rozdělení rolí totiž příjemcům působí vážné problémy. Někdy kvůli nim musejí dotaci dokonce vrátit. To podle ochránce není v pořádku.

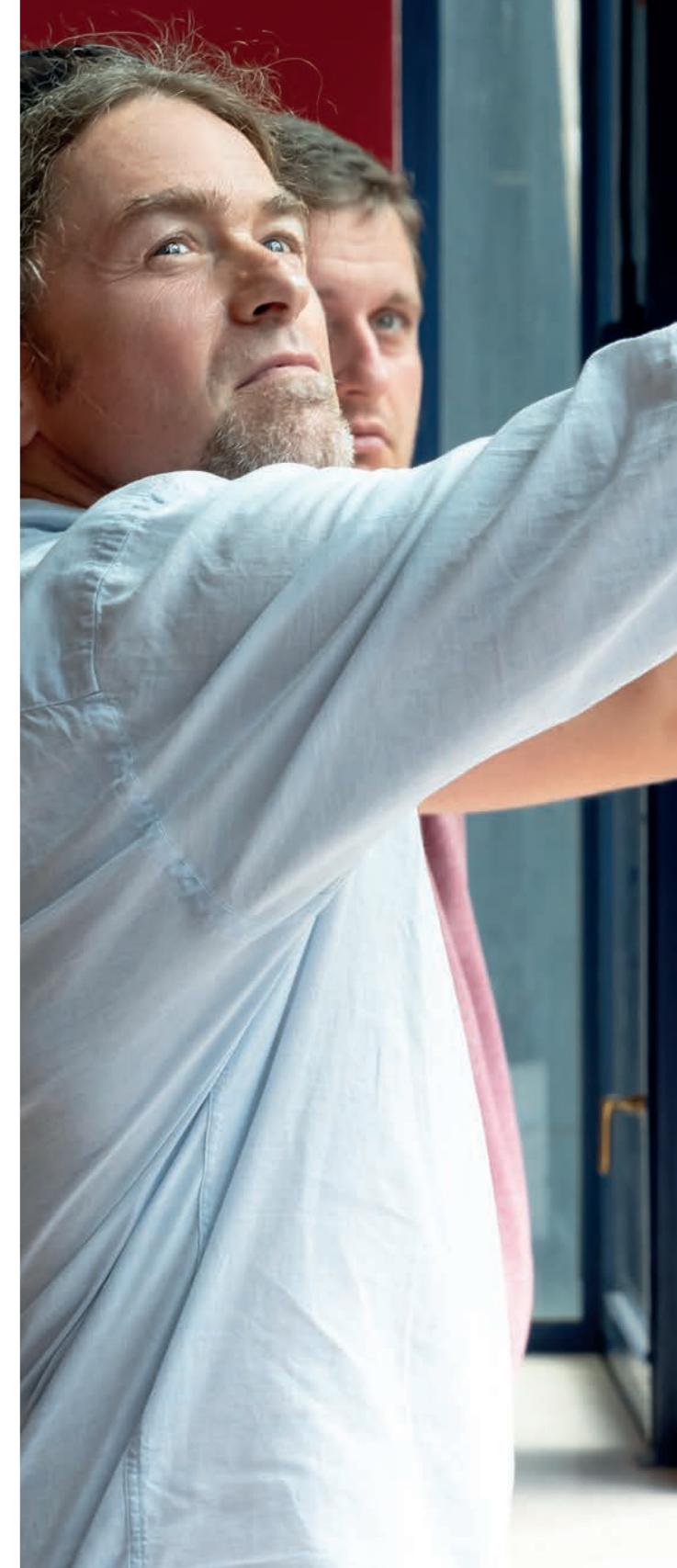
[Zpráva ochránce: sp. zn. 4457/2023/VOP](#)

PŘÍPAD POŽÁRU ALZHEIMER CENTRA UKÁZAL NA NEJASNÉ KOMPETENCE STAVEBNÍCH ÚŘADŮ A HASIČŮ. CHYSTÁ SE METODIKA

Stavební úřad svým nesprávným postupem umožnil, že v budově bývalého hotelu vznikl bez potřebného povolení domov pro osoby s Alzheimerovou nemocí. Kvůli tomu hasiči nemohli posoudit dokument popisující zajištění požární bezpečnosti stavby. Stavební úřad ani hasiči následně nevyužili své pravomoci, aby přiměli vlastníka stavby k nápravě nastalé situace. Po několika letech budova vyhořela.

Ministerstvo pro místní rozvoj i Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru nám potvrdily, že je nutné do budoucna vyjasnit postupy stavebních úřadů a hasičů v obdobných případech. Aktuálně již připravují novou metodiku, což jsme uvítali, neboť zajistí lepší ochranu života a zdraví lidí. Metodika by měla odpovědět na otázkou, kdy změna využití stavby vyžaduje rekolaudaci a jak vyřešit situaci chybějící dokumentace k požární bezpečnosti.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 6355/2023/VOP](#)

Pomáháme

ZNETVOŘENÁ FASÁDA HISTORICKÉHO DOMU

Zabývali jsme se případem znetvořené fasády historického domu. Majitel domu oznámil stavebnímu úřadu, že provede běžnou údržbu stavby. Ve skutečnosti však na domě odstranil všechny zdobné prvky, čímž zničil památkově cennou fasádu.

Vyzvali jsme stavební úřad, aby s majitelem domu zahájil řízení o odstranění stavby a řízení o přestupku, protože provedl na domě stavební práce bez jeho souhlasu či povolení. Současně jsme stavební úřad upozornili na to, že může po majiteli domu požadovat, aby ho uvedl do předchozího stavu.

Stavební úřad nejdříve nesouhlasil. Po dalším jednání s námi svůj postoj přehodnotil a námi požadovaná řízení vůči majiteli stavby zahájil. Stavba se mezičím stala kulturní památkou a stavební úřad nyní musí postupovat v souladu s požadavky památkářů.

- [Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 4910/2023/VOP](#)
- [Zpravodaj ombudsmana za březen a duben 2024](#)

JDE NÁM O PŘÍSTUPNOST PRO VŠECHNY

Jedním z našich zásadních témat je Přístupnost a bezbariérové užívání staveb. V rámci poradního sboru ministra pro místní rozvoj jsme přispěli k [vydání nové technické normy ČSN 73 4001](#) Přístupnost a bezbariérové užívání, která je dostupná na internetových stránkách České agentury pro standardizaci pomocí sponzorovaného přístupu. Rozsah normy je velmi široký, protože stanoví požadavky na přístupnost pro bytové domy, občanskou vybavenost, komunikace a veřejná prostranství až po veřejnou dopravu včetně drážní, letecké či lodní.

Jelikož jde o nový technický předpis, budeme sledovat jeho uplatnění v praxi. Pokud zjistíme jeho nedostatky, jsme připraveni jednat s Ministerstvem pro místní rozvoj, Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků a organizačemi působícími v oblasti přístupnosti o úpravě normy.

NUTNÉ ZABEZPEČOVACÍ PRÁCE NA STAVBĚ VE VLASTNICTVÍ CIZINCE

Zabývali jsme se postupem stavebního úřadu, který nijak nezdůvodnil, proč uložil provedení nutných zabezpečovacích prací průmyslového objektu přímo stavebnímu podnikateli, aniž by se pokusil jednat s vlastníkem. Objekt byl ve vlastnictví cizince.

Stavebnímu úřadu jsme vytiskli, že s vlastníkem o provedení stavebních prací nejednal. Upozornili jsme, že pokud by byl vlastník osobou neznámého pobytu či osobou, již se prokazatelně nedáří doručovat, měl mu stavební úřad ustanovit opatrovníka. Zdůraznili jsme, že nařízení nutných zabezpečovacích prací stavebnímu podnikateli je sice možné, pokud existuje nebezpečí z prodlení, stavební úřad však musí s vlastníkem jednat a umožnit mu, aby nápravu zjednal sám (např. prostřednictvím jím sjednaného stavebního podnikatele). Tyto skutečnosti musí být zřejmě z odůvodnění ve vydaném rozhodnutí.

- [Zpráva ochránce: sp. zn. 4967/2023/VOP](#)

ÚŘADY NESTÍHAJÍ ŘEŠIT NEPOVOLENÉ STAVBY U NOVOMLÝNSKÝCH NÁDRŽÍ

Na území jedné obce u vodní nádrže Nové Mlýny za posledních dvacet let vyrůstly stovky nepovolených staveb, které ohrožují životní prostředí. Stavební úřad nestihá

včas rozhodovat o jejich odstranění a odbor životního prostředí už několik let neprovádí žádné kontroly na místě.

Zjistili jsme, že se stavební úřad snaží situaci řešit i přes nedostatek zaměstnanců. Je logické, že není v silách jednoho malého stavebního úřadu tuto situaci zvládnout. Musí mu pomoci nadřízené úřady. Ty jsme přiměli, aby mu pomohly. Krajský úřad přislíbil, že část úkolů stavebního úřadu přesune na okolní stavební úřady. Ministerstvo pro místní rozvoj připravuje program, v rámci kterého mají zapojení právníci poskytovat stavebnímu úřadu právní poradenství.

Odbor životního prostředí se nám však nepodařilo přimět k aktivitě. Během našeho šetření neprovedl žádnou kontrolu. Proto jsme případ zveřejnili v médiích.

- [Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 2536/2021/VOP](#)
- [Zpráva, stanovisko a sankce ochránce: sp. zn. 269/2023/VOP](#)
- [Tisková zpráva z 17. 7. 2024](#)

VSTUP NA SOUSEDNÍ POZEMEK PŘI OPRAVĚ DOMU S AZBESTOVOU FASÁDOU

Ukončili jsme šetření, které se týkalo povinnosti umožnit sousedovi vstup na pozemek, aby mohl zateplit dům, který měl azbestové obložení. Došli jsme k závěru, že stavební

úřad musí před provedením nového zateplení domu nejdříve vydat povolení k odstranění azbestového obložení. Teprve pak může sousedovi nařídit, aby umožnil vstup pracovníků na svůj pozemek, ze kterého je nutné práce provádět. S naším názorem se ztotožnil i krajský soud, který nezákoně rozhodnutí krajského úřadu [zrušil](#). Úřady tak musí nově řešit otázkou povolení odstranění azbestového materiálu.

- [Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 3324/2023/VOP](#)

SOUSEDÉ SI MOHOU ODDECHNOUT. ÚŘAD VLKY ZABAVIL

Řešili jsme nepovolený chov vlků ve městě na malém dvorku rodinného domu. Sousedé si stěžovali na zápach i na špatné chovné podmínky. Také se báli, že šelmy utečou.

Vytiskli jsme úřadům, že nepovolený chov vlků tolerují. Došli jsme k závěru, že nedostatek prostoru pro umístění zabavených zvířat nezbavuje úřady povinnosti takový chov řešit. Úřady poté začaly vzájemně spolupracovat a nakonec vlky chovateli odebraly. Majitelem zvířat se stal stát, který je přemístil do nově vzniklého záchranného centra.

- [Zpráva ochránce sp. zn. 4101/2023/VOP/HK](#)
- [Tisková zpráva ze dne 18. 12. 2024](#)

Mluvíme spolu

DĚTSKÉ SKUPINY ŘEŠÍ I STAVEBNÍ ÚŘADY

Řešili jsme případy, kdy byla dětská skupina provozována v rodinném domě. Aby byla v rodinném domě dětská skupina, musí proběhnout rekolaudace. Proto jsme chtěli, aby Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo [metodiku k postupu stavebních úřadů při posuzování dětských skupin](#), které vznikají v nových stavbách nebo rekolaudací ve stávajících budovách. Tím se předejdě případům, kdy bude dětská skupina provozována v objektech s jiným účelem užívání. K tématu dětských skupin jsme vydali také výzkum a uspořádali [kulatý stůl](#).

[Výzkumná zpráva ochránce: sp. zn. 4989/2021/VOP](#)

DŮSTOJNÉ ZACHÁZENÍ S TĚLY ZEMŘELÝCH

Ministerstvo pro místní rozvoj nás informovalo o případech nedůstojného zacházení se zemřelými ve zdravotnických zařízeních a zařízeních sociálních služeb. Oslovili jsme proto Ministerstvo zdravotnictví, aby ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj a Ministerstvem práce a sociálních věcí připravilo pro poskytovatele zdravotních a sociálních služeb jasná pravidla. Za naší spolupráce vzniklo [metodické doporučení](#), které zahrnuje i naše „Desatero“ důstojného zacházení s těly zemřelých.

NEPODCEŇUJEME NEBEZPEČÍ AZBESTU. CHCEME, ABY STÁT ZMĚNIL SVŮJ PŘÍSTUP A KONAL

Pravidla pro nakládání s azbestem jsou roztříštěna v mnoha právních předpisech. K odstraňování azbestu,

který je nebezpečný karcinogen, se vyjadřuje hned několik úřadů – stavební úřad, krajská hygienická stanice a odbor životního prostředí. Na [kulatém stolu](#) jsme společně sdíleli zkušenosti a praxi. Poznatky z kulatého stolu jsme pak shrnuli v odborném časopise Stavební právo – Bulletin (č. 2/2024).

Odstraňování azbestu se často provádí neodborně a nešetrně. Výsledkem je, že se azbest dostává do ovzduší a lidé ho mohou vdechovat. Zaměstnavatelé musí hlásit provádění prací s azbestem hygienické stanici a projednat s ní opatření k minimalizaci rizik. Usilujeme o změnu právní úpravy u Ministerstva zdravotnictví. Chceme, aby všechny práce s azbestem byly hlášeny hygienické stanici. U Ministerstva pro místní rozvoj usilujeme o vyjasnění, zda znění nového stavebního zákona vyžaduje povolení stavebního úřadu i u rekonstrukcí, při nichž dochází k odstraňování azbestu.

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE K TÉMATU OCHRANY LIDSKÝCH PRÁV A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ „BUDUJME UDRŽITELNOU BUDOUCNOST“

Právy budoucích generací a klimatickými změnami se zabývají mnohé evropské ombudsmanové instituce. Potkaly se v Budapešti na mezinárodní konferenci „Budujme udržitelnou budoucnost: Ochrana lidských práv a životního prostředí“, a to i za naší účasti. Zachování zdravého životního prostředí pro budoucí generace je stále častěji zmínováno v souvislosti s lidskými právy. Cílem setkání bylo podpora výměny národních zkušeností a posílení sdílení znalostí mezi institucemi ombudsmanů v oblasti životního prostředí a klimatické krize. Konference vytvořila prostor pro diskusi o osvědčených postupech, výměnu zkušeností a řešení problémů k ochraně zájmů budoucích generací. Výsledkem konference proto bylo přijetí Deklarace o úloze

ombudsmanových institucí při ochraně potřeb budoucích generací.

[Tisková zpráva z 19. 12. 2024](#)

BUDOU NOVÁ PRAVIDLA OCHRANY PŘED ZÁPACHEM DOSTATEČNÁ?

V roce 2023 jsme seznámili Ministerstvo životního prostředí se závěry našeho výzkumu zaměřeného na regulaci pachových látek v ovzduší. Shodli jsme se, že je třeba změnit právní úpravu, aby poskytovala efektivnější ochranu před zápachem.

Ministerstvo připravilo novelu zákona o ochraně ovzduší, ve které zavádí nový institut tzv. minimálních vzdáleností mezi průmyslovými a zemědělskými provozy a obydlími.

Ten má zajistit, aby územní plány neumožnily novou obytnou zástavbu v blízkosti existujícího zdroje zápachu, a naopak aby nový zdroj zápachu nebyl umístěn v blízkosti obydlí. Shodujeme se s ministerstvem, že je nutné zohlednit obtěžování zápachem už ve fázi územního plánování.

Provozovatelé zdrojů znečištění ovzduší s návrhem novely nesouhlasili, což vedlo k řadě ústupků. Nyní si nejsme jisti, zda nový institut minimálních vzdáleností přinese požadovaný efekt. Ukáže to až praxe. Pokud v budoucnu zjistíme, že nová právní úprava pachové látky dostatečně nereguluje, budeme to znovu řešit.

[Výzkumná zpráva ochránce: sp. zn. 19/2021/SZD](#)

[Dopis ochránce ministrovi životního prostředí: sp. zn. 3/2023/SZD](#)

Kulatý stůl Odstraňování azbestových střešních krytin ze staveb typu rodinný dům

Justice, migrace, finance

Mezi hlavní úspěchy řadíme navýšení peněžité pomoci pro oběti trestních činů a získání práva unijních občanů s bydlištěm v České republice stát se členem politické strany nebo hnutí. Povedlo se nám také, aby finanční správa změnila praxi vymáhání pokut, které úřady uložily zůstavitelům – nebude je už vymáhat po dědicích.

Dokončili jsme šetření o dostupnosti bezplatné [právní pomoci](#) pro žadatele o mezinárodní ochranu a cizince v detenci.

Těší nás zájem studentů o [právní kliniku uprchlického práva](#) na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a obecních úředníků o pravidelná školení ke správě místních poplatků, daňové exekuci a nově také insolvenci, která pořádáme i online.

Za hlavní úspěchy považujeme:

V OBLASTI JUSTICE

...že se oběti trestného činu konečně dočkají vyšší peněžité pomoci od státu.

V OBLASTI MIGRACE

...že unijní občané, kteří mají v České republice bydliště, získají právo stát se členem politické strany nebo hnutí.

V OBLASTI FINANCIÍ

...že finanční správa změnila praxi vymáhání pokut, které úřady uložily zůstavitelům. Nebude je už vymáhat po dědicích.

1 132 → **1 042** v působnosti
vyřízených podnětů, z toho
90 mimo působnost

104 → **6** ukončených šetření, z toho
 84 → **379** případů, kdy úřady chybovaly, z toho
 1 případ, kdy Ministerstvo vnitra své pochybení nenapravilo, ochránce proto informoval vládu

POMOHLI JSME NEBO PORADILI*

377	cizincům ke spravedlivému řízení	129	lidem s řešením problémů s daňemi a cly
243	lidem se stížnostmi na soudy a Ministerstvo spravedlnosti	139	lidem a obcím s poplatky

* počty podnětů vyřízených v roce 2024

NEJČASTĚJI LIDÉ HLEDALI POMOC S*

92	daněmi a správou daní	45	průťahy v soudním řízení
139	místními poplatky a řízením o nich	61	nevzhodným chováním soudních osob

* počty podnětů přijatých v roce 2024

Měníme pravidla

OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ BY SE MOHLY DOČKAT VYŠŠÍ PENĚŽITÉ POMOCI OD STÁTU

Společně s neziskovými organizacemi jsme opakovaně poukazovali na nedostatečnou výši peněžité pomoci, kterou má stát poskytovat obětem trestních činů. Její výše se nezměnila od roku 2013. Na potřebu ji navýšit jsme upozornili v systémové zprávě, v níž jsme zmapovali fungování peněžité pomoci a jeho základní nedostatky.

Vláda naše volání po valorizaci peněžité pomoci vyslyšela a do novely zákona ([sněmovní tisk 747](#)) se nám podařilo prosadit její navýšení. Nově se tyto částky budou odvijet od růstu průměrné mzdy. Návrh zákona počítá i s vyčleněním více peněz pro ty, kdo obětem pomáhají (neziskové organizace a Probační a mediační služba).

[Zpráva ochránce: sp. zn. 4418/2021/VOP](#)

[Tisková zpráva z 24. 8. 2024](#)

[Tisková zpráva z 16. 11. 2023](#)

UNIJNÍ OBČANÉ, KTEŘÍ MAJÍ V ČESKÉ REPUBLICE BYDLIŠTĚ, MAJÍ PRÁVO STÁT SE ČLENY POLITICKÝCH STRAN A HNUTÍ

Již od roku 2014 usilujeme o to, aby občané jiných států Evropské unie s bydlištěm v České republice měli právo sdružovat se v politických stranách. To jim umožní kandidovat ve volbách do obecních zastupitelstev a do Evropského parlamentu rovnocenně jako českým občanům. Dříve mohli kandidovat pouze jako nezávislí kandidáti.

V listopadu nám dal za pravdu Soudní dvůr Evropské unie. Konstatoval, že Česká republika odepírá právo stát se členem politické strany nebo hnutí občanům unie bez státního občanství České republiky, kteří tady ale mají bydliště.

Česká republika tedy nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 22 Směrnice o fungování Evropské unie. Ministerstvo vnitra nyní musí na rozsudek zareagovat a zajistit úpravu volebních zákonů.

[Doporučení ke změně předpisů: sp. zn. 20/2014/SZD](#)

[Tisková zpráva z 22. 11. 2024](#)

ŽADATELÉ O DOČASNOU OCHRANU DOSTANOU SDĚLENÍ O DŮVODU NEPŘIJATELNOSTI ŽÁDOSTI VŽDY PÍSEMNĚ

Zjistili jsme, že na Krajských asistenčních centrech pomocí Ukrajině (KACPU) není jednotná praxe v přístupu k žadatelům o dočasnou ochranu, pokud je jejich žádost podle Lex Ukrajina nepřijatelná. V Brně takové žádosti úředníci odmítali převzít. Žadatelům pouze ústně vysvětlili, že žádost je nepřijatelná. V Praze, Ostravě a v Jihlavě úředníci vyznačili důvod nepřijatelnosti do formuláře žádosti, který vrátili žadatelovi.

Ministerstvo vnitra jsme upozornili, že žadatel o dočasnou ochranu musí dostat vždy písemné sdělení o důvodu nepřijatelnosti žádosti. Neúspěšný žadatel, který odchází z KACPU bez písemného úředního sdělení, nemá žádnou právní jistotu a nemůže se účinně bránit proti postupu úřadu.

Ministerstvo nám dalo zaprávu a zjednalo nápravu. KACPU v Brně přestalo ústně odmítat žádosti o dočasnou ochranu a důvod nepřijatelnosti na žádosti vždy vyznačí.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 4879/2024/VOP](#)

DĚDICOVÉ JIŽ NEMUSÍ FINANČNÍMU ÚŘADU PLATIT POKUTY ULOŽENÉ ZEMŘELÝM

Pokud finanční úřad uložil zůstaviteli za jeho života pokutu (například za opožděné podání daňového přiznání nebo za porušení povinností souvisejících s kontrolním hlášením), následně ji vymáhal i po jeho dědicích. Přesvědčili jsme finanční správu, že pokuty mají ryze osobní charakter, jsou neprevoditelné a nezbezpečné. Smrti zůstavitele proto zanikají. Nelze je přihlašovat do řízení o pozůstalosti a ani následně vymáhat po dědicích.

Finanční správa na základě našeho šetření změnila metodu. Ministerstvo financí navíc tato pravidla promítlo do návrhu novely daňového rádu.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 3169/2023/VOP](#)

Pomáháme

OBĚTI TRESTNÉHO ČINU NECHTĚL STÁT VYPLATIT NIC, DÍKY NÁM DOSTALA 50 000 KČ

Stěžovatel utrpěl násilným trestním činem zranění, které si vyžádalo převoz do nemocnice a okamžitou operaci. Jako oběť trestného činu požádal Ministerstvo spravedlnosti o peněžitou pomoc. Ministerstvo žádost zamítlo.

Ministerstvu jsme vytkli, že nesprávně zohlednilo dobu, po kterou měl stěžovatel vlivem trestného činu ztížený způsob života. Doporučili jsme, aby ministerstvo žádost znova posoudilo a vydalo nové rozhodnutí. Po doložení lékařských zpráv ministerstvo stěžovateli přiznalo peněžitou pomoc ve výši 50 000 Kč.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 4171/2023/VOP](#)

ZNALKYNE NESMÍ CHYBNĚ CITOVAL PODKLADY A TRVAT NA SVÉ CHYBĚ

Stěžovatelka se po pracovním úrazu nedomluvila se zaměstnatelem na spravedlivém odškodnění, přišel proto na řadu soud. Znalkyně soud uložil, aby popsala, jaké následky měl pracovní úraz pro stěžovatelku. Znalkyně mimo jiné citovala dva lékařské posudky. Podle ní z nich plynulo, že stěžovatelka je zdravotně způsobilá k výkonu původní profese. Závěr obou posudků však byl zcela opačný. Znalkyně přesto trvala na své interpretaci i osobně při soudním jednání.

Stěžovatelka si na znalkyni stěžovala u Ministerstva spravedlnosti. To nijak nereagovalo. Poté, co jsme zahájili šetření, podnět odložilo s tím, že znalecký posudek byl v pořádku. Ministerstvo jsme upozornili na konkrétní nesrovnalosti. Znalkyně nově vyslechlo a nakonec jí uložilo pokutu.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 2699/2023/VOP](#)

SLEVU NA MANŽELA LZE UPLATNIT BEZ OHLEDU NA VRÁCENÉ PŘEPLATKY NA DANI Z MINULÉHO ROKU

Finanční úřad vyzval stěžovatele k vrácení slevy na manželku. Měl za to, že slevu uplatnil neoprávněně, protože příjem jeho manželky přesáhl rozhodnou částku 68 000 Kč za kalendářní rok. Důvodem překročení této částky bylo vyplacení přeplatku na dani z příjmů z minulého roku.

Přesvědčili jsme finanční úřad, že přeplatek na dani z minulého roku nelze počítat do vlastního příjmu manželky, neboť nejde o její nový příjem. Protože manželka stěžovatele neměla jiné příjmy přesahující rozhodnou částku, finanční úřad uznal, že uplatnil slevu na manželku oprávněně.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 2755/2024/VOP](#)

CIZINEC NEMUSEL OPUSTIT ČESKOU REPUBLIKU A NASTOUPIL DO NOVÉ PRÁCE

Cizinec předložil oznámení o změně zaměstnance špatnou formou (e-mailem bez zaručeného elektronického podpisu). Nesplnil proto podmínky pro změnu zaměstnance. Kvůli skončení předchozího pracovního poměru mu zaniklo pobytové oprávnění a vznikla povinnost vrátit se do Běloruska. Z toho měl velké obavy.

Zjistili jsme, že Ministerstvo vnitra přehlédlo, že cizinec předložil v zákonné lhůtě ještě další oznámení o změně zaměstnance, které bylo v pořádku. Podle zákona o pobytu cizinců musí ministerstvo přihlédnout k poslednímu z podaných oznámení. Ministerstvo jsme na to upozornili. Ještě téhož dne potvrdilo, že na základě posledního

oznámení cizinec splnil podmínky pro změnu zaměstnance.

Cizinci tak nejenže nezaniklo oprávnění k pobytu, ale hned druhý den mohl nastoupit do nového zaměstnání.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 6483/2024/VOP](#)

DĚDICOVÉ ODPOVÍDAJÍ ZA DLUHY ZEMŘELÉHO FINANČNÍMU ÚŘADU STEJNĚ JAKO OSTATNÍM VĚŘITELŮM

Stěžovatelce zemřel manžel. V dědickém řízení vyšlo najevo, že měl devět věřitelů a dědictví bylo předlužené. Stěžovatelka proto uplatnila výhradu soupisu. Díky tomu odpovídá za dluhy po manželovi pouze do výše ceny nabytého dědictví a věřitele musí vyplatit poměrně.

Finanční úřad po stěžovateli požadoval zaplacení celého dluhu. Přesvědčili jsme finanční úřad, že takový požadavek je v rozporu se zákonem i se zásadami daňového řízení. Pokud by totiž stěžovatelka uhradila celý dluh finančnímu úřadu, hrozilo by jí, že zbývajícím věřitelům bude muset uhradit poměrnou část jejich přihlášených pohledávek nad rámec nabytého dědictví.

Finanční úřad následně částku dluhu přepočítal a stěžovatelka díky tomu zaplatí zhruba o 50 tisíc Kč méně.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 3169/2023/VOP](#)

JEDNO OPOMENUTÍ OHLÁSIT TO STEJNÉ STÁLE DOKOLA NEMUSÍ ZNAMENAT ZTRÁTU OSVOBOZENÍ OD PLACENÍ POPLATKŮ

Stěžovatel každoročně vyplňoval na internetovém portálu města formulář pro zaplacení poplatku za komunální odpad. Vždy uplatnil nárok na osvobození od placení poplatku u svého třetího nezletilého dítěte. V roce 2023 formulář nezaslal z důvodu technické chyby, a neohlásil tak osvobození. Poplatek však zaplatil za všechny členy domácnosti kromě třetího dítěte.

Podle magistrátu stěžovatel ztratil nárok na osvobození, protože včas neohlásil nárok na osvobození. Magistrát jsme upozornili, že měl všechny potřebné informace k přiznání osvobození z předešlých let. Podle nás by úřady neměly vyžadovat ohlašování stejných údajů stále dokola. Naopak by se měly snažit o minimalizaci nadbytečných administrativních úkonů.

S magistrátem jsme se neshodli v otázce, zda je nutné každý rok hlásit tytéž údaje. Případ však pro stěžovatele dopadl dobrě – magistrát mu poplatek prominul.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 4735/2023/VOP](#)

Mluvíme spolu

SPOLEČNĚ POMÁHÁME LIDEM Z UKRAJINY EFEKTIVNĚJI

Ve spolupráci s Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky organizujeme pravidelná školení pro pracovníky pomáhající lidem z Ukrajiny. Slouží k výměně zkušeností, získávání nových poznatků a zajištění jednotného přístupu k poskytování pomoci. Účastníci školení se nejčastěji ptají na to, co bude po skončení dočasné ochrany, na dávkovou podporu, jak bojovat proti diskriminaci v bydlení či v zaměstnání. My tím získáváme informace o tom, co se děje v praxi a můžeme svou pomoc lépe směřovat. Školení probíhají v různých krajích.

DĚTI CIZINCI BEZ DOPROVODU: JAK ZAJISTIT VHODNOU PÉČI O NĚ A JAK S NIMI PRACOVAT?

Začátkem listopadu jsme zorganizovali setkání zástupců několika ministerstev, nevládních organizací, orgánů soci-

álně-právní ochrany dítěte, soudců a dalších odborníků, abychom společně probrali péči o děti cestující do České republiky bez doprovodu. V praxi nastávají situace, kdy tyto děti nelze umístit do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc anebo do specializovaného zařízení pro děti-cizince. S příchodem ukrajinských dětí se začaly v takových případech více využívat sociální pobytové služby. Následně na náš podnět tuto možnost upravilo v metodice Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Zástupci zařízení pro děti-cizince, Člověka v tísni a Organizace pro pomoc uprchlíkům na kulatém stole podrobněji představili služby, které dětem poskytují. Probrali jsme také, jak vůbec odlišit, že se dítě nachází na území bez doprovodu, a v jakých situacích je v nejlepším zájmu dítě, aby se ubytovaly v zařízení pro děti-cizince nebo spíše měly možnost postupně se osamostatnit v rámci sociálních služeb. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo práce a sociálních věcí plánují aktualizovat metodiky péče o děti bez doprovodu, do nichž zapracují závěry kulatého stolu. Jedním z nich byla možnost vzniku specializovaného zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a získání lepších podkladů pro identifikaci dětí bez doprovodu. Ministerstvo vnitra na kulatém stole upozornilo také na další závazky z přijatého Migrančního paktu Evropské unie. Ten požaduje například, aby se opatrovník dítěte měnil co nejméně a aby se každý

opatrovník věnoval jen omezenému počtu dětí. Upřesňuje také určování nejlepších zájmů u dětí bez doprovodu, například zdůrazňuje jejich ochranu před obchodováním.

O výsledcích kulatého stolu jsme v prosinci informovali soudce Vnitřní soudní sítě pro spolupráci ve věcech občanských a obchodních. Některí z nich rozhodují o tom, zda děti bez doprovodu mohou pobývat v zařízení pro děti cizince.

AKTUÁLNÍ OTÁZKY UPRCHLICKÉHO A CIZINECKÉHO PRÁVA

Stále roste zájem o dvoudenní vědecký seminář na téma Aktuální otázky uprchlického a cizineckého práva, který pořádáme každoročně. V roce 2024 jsme přivitali více než 170 zástupců úřadů, soudů, nevládních organizací, akademických pracovišť a advokacie. S příspěvkem vystoupili i hosté ze Slovenska, Rumunska, Brazílie či online ze Soudního dvora Evropské unie. V rámci semináře zazněla velmi pestrá směs příspěvků. Mimo jiné jsme diskutovali téma dočasné ochrany, nového migračního a azylového paktu, judikatury v řadě oblastí azylového i cizineckého práva, zaměstnávání cizinců nebo domácího násilí s migračním prvkem.

Příspěvky z minulého semináře najdete v [Ročence uprchlického a cizineckého práva 2023](#).

Vědecký seminář Aktuální otázky uprchlického a cizineckého práva

POMOHLI JSME VYŘEŠIT NĚKTERÉ NEJASNOSTI PŘI UPLATŇOVÁNÍ NOVÝCH PRAVIDEL K VYMĚŘOVÁNÍ MÍSTNÍCH POPLATKŮ

Se zástupci krajských úřadů a Ministerstva financí jsme uspořádali online setkání k místním poplatkům. Tématem byla hlavně nová právní úprava vyměřování místních poplatků účinná od 1. ledna 2024. Ta přináší zjednodušení administrativy pro obecní úřady, které již nebudou muset vydávat rozhodnutí na všechny poplatky uhrazené po splatnosti. Současně ale více chrání i poplatníky a plátců poplatku tím, že jim umožňuje jednoduše požádat o vydání rozhodnutí v případech, kdy s placením poplatku nesouhlasí. Na setkání jsme diskutovali o tom, jak mají obecní úřady podle nových pravidel v praxi postupovat, jak vyměřovat poplatky předepsáním do evidence nebo jak postupovat u poplatníků v insolvenčním řízení.

Kulatý stůl Nezletilí cizinci bez doprovodu

Dohled nad omezováním osobní svobody

DĚTSKÁ ZAŘÍZENÍ

Pozornost jsme zaměřili na dětská zařízení. Výsledkem jsou dvě zprávy se shrnujícími poznatky o dětech s ochrannou výchovou a o dětem se závislostními problémy. V obou případech jde o náročné děti. Naše výstupy ukazují, že stát neumí nastavit péči o takto náročné děti tak, aby odpovídala jejich potřebám. Je proto nutné přikročit ke změně.

SPECIFICKOU POZORNOST JSME UPŘELI TAKÉ NA REALITU KONČÍCÍCH TZV. KOJENECKÝCH ÚSTAVŮ

V lednu 2025 začal v Česku platit zákaz umísťování dětí do věku 3 let do jakéhokoliv ústavního zařízení. Kojenecké ústavy by mely sloužit nejmenším dětem, které se neobejdou bez intenzivní pomoci zdravotníků. Naše návštěvy v pěti domovech pro nejmenší děti však ukázaly, že jsou mnohdy využívány pro děti, pro které se jinde nenašlo vhodné umístění. Často jde například o větší skupiny sourozenců. A převažují starší děti. Realitu českých kojeneckých ústavů popisuje naše nejnovější zpráva.

28
navštívených zařízení

8
pracovníků národního mechanismu prevence špatného zacházení (NPM)

6
sledovaná vyhoštění cizinců

15
nezávislých expertů zapojených do návštěv zařízení

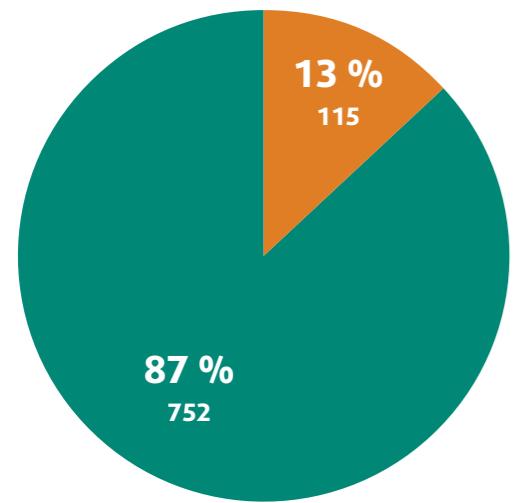
457
přijatých podnětů od klientů v detenci

1 220
osob, jejichž podmínky jsme v zařízeních prověřili

VÝZKUM MAPUJÍCÍ ZRANITELNÉ SKUPINY OSOB V OCHRANNÉM LÉČENÍ

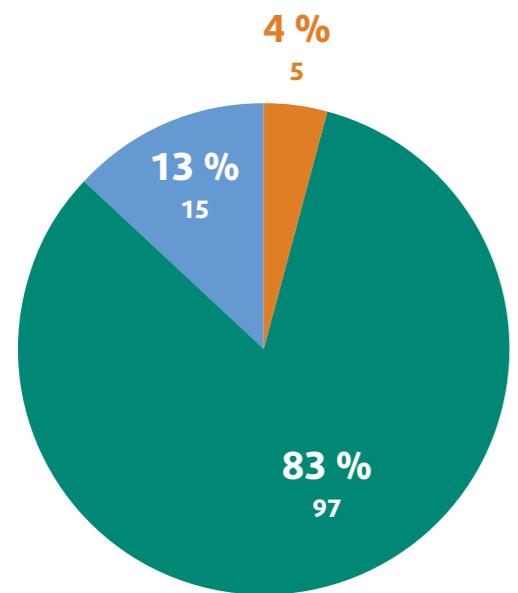
To, že ne každý pacient v ochranném léčení je dospělý česky hovořící muž a jaké to má důsledky, jsme popsali ve výzkumu. Jedná se o první ucelenou analýzu dat zaměřených na zranitelné pacienty v ochranném léčení. Zpráva obsahuje řadu kritických zjištění. Ta se odrazí v našich doporučeních pro vznikající Národní koncepci ochranného léčení.

[Tisková zpráva z 15. 11. 2024](#)

Porovnání počtu zvlášť zranitelných osob s počtem ostatních pacientů

- Zvlášť zranitelné osoby (ženy, nezletilí, cizinci)
- Ostatní

Skladba pacientů z řad zranitelných osob

- Nezletilí
- Ženy
- Cizinci

Tisková konference k zjištěním z návštěv dětských ústavních zařízení

Měníme pravidla

ZASAZUJEME SE O MOŽNOST PODÁNÍ STÍZNOSTI PRO Klienty SOCIÁLNÍCH SLUŽEB A PŘESTUPKU ŠPATNÉHO ZACHÁZENÍ V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Těší nás, že se do novely zákona o **sociálních službách** dostala naše legislativní doporučení (chybějící přestupek při zásahu do důstojnosti osob v sociálních službách

a neexistence stížnostního mechanismu v sociálních službách). Mnohé i velmi závažné zásahy do důstojnosti osob totiž nenaplní skutkovou podstatu trestného činu. Pro tyto případy tak musí být zakotvena možnost správně právního postihu. Několik let proto usilujeme o přijetí změny zákona o sociálních službách a zavedení nové skutkové podstaty přestupku k postihu zásahu do důstojnosti, soukromí a integrity klientů, a to i se sankcí zákazu činnosti poskytovatele sociálních služeb. Obdobně dlouhodobě upozorňujeme na absenci účinného stížnostního mechanismu. Stav, kdy není možné podat opravný prostředek k nezávislému subjektu proti vyřízení stížnosti poskytovatelem, je z hlediska ochrany práv klientů nevyhovující.

ÚSTAVNÍ A OCHRANNÁ VÝCHOVA POTŘEBUJE SYSTÉMOVÉ ZMĚNY

Dlouhodobě a opakovaně upozorňujeme na kritický stav ústavní péče o děti. Přijetí potřebných změn jsme požadovali už ve své [zprávě o činnosti za rok 2022](#).

Na téma jsme upozornili vydáním dvou souhrnných zpráv z návštěv **zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy**, které poskytují služby dětem s ochrannou výchovou, extrémními poruchami chování a závislostními problémy. Návštěvy potvrzily, že současný systém neumí reagovat na potřeby dětí, které soudy svěřily do péče státu. Tato skupina dětí je velmi široká. V ústavních zařízeních žijí a vyrůstají různé děti s velmi rozličnými potřebami. Jde širokou a pestrou škálou potřeb, ke kterým nelze přistupovat univerzálně, jak to činí současná právní úprava. Požádali jsme proto Ministerstvo školství, aby bez zbytečného odkladu tyto potřeby zmapovalo a nastavilo podle nich systém péče.

Naše poznatky o systému ústavní a ochranné výchovy, které vycházejí zejména ze systematických návštěv ústavních zařízení a šetření stížností v nich umístěných dětí, naznačují, že bez potřebných zásahů hrozí kolaps daného segmentu péče o ohrožené děti.

V připomínkách k **plánu legislativních prací vlády na rok 2025** jsme proto navrhli, aby se vláda zavázala k vytvoření věcného záměru nové právní úpravy, která nahradí

zastaralý a současným potřebám neodpovídající zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Nová právní úprava by měla jasné definovat cílové skupiny dětí, které vyžadují náhradní nebo specializovanou pobytovou péči, typy zařízení, jejich materiálně technický a personální standard a služby, které mohou poskytovat. Také by měla zařízením umožňovat zaměstnávat zdravotnické pracovníky a současně by měla jednoznačně nastavovat trend malokapacitních zařízení či zařízení komunitního typu.

Ministerstvo školství do Plánu legislativních prací vlády věcný záměr zákona o výchovné péči ve školských zařízeních nezahrnulo. Získali jsme však příslib, že v průběhu roku 2025 budou probíhat analytické a přípravné práce. Konkrétní výstup v podobě předložení věcného záměru je plánován na rok 2026.

[Shrnutí z návštěv dětských ústavních zařízení – factsheet](#)

[Tisková zpráva z 30. 10. 2024](#)

ZAŘÍZENÍ NAVŠTÍVENÁ V ROCE 2024

- 4 zařízení sociálních služeb
- 10 zařízení pro děti
- 5 zařízení poskytující lůžkovou psychiatrickou péči
- 6 policejních cel
- 2 věznice
- 1 zařízení pro cizince

Zprávy z ukončených návštěv zařízení jsou dostupné v [Evidenci stanovisek ochrany](#) (oblast práva 801 a násł.) či v [mapě navštívených zařízení](#).

Neregistrované zařízení sociálních služeb

1. Hotel Schindlerův háj, Svitavy, 2. U sv. Marušky z. s., Bzenec, 3. Pohádkové stáří z. s., Ostrožská Nová Ves, 4. Radostné stáří z. s., Stráni

Zařízení pro děti

1. Dětské centrum Chovánek v Brně, 2. Dětské centrum Thomayerovy nemocnice Praha, 3. Kojenecký ústav Most, 4. Dětský domov Chomutov, 5. Dětský domov Boskovice, 6. Dětský domov Ústí nad Labem - Střekov, 7. Výchovný ústav Husův domov, 8. Dětský domov Písek, 9. Dětský domov Moravská Třebová, 10. Dětský domov Liptál

Zařízení poskytující lůžkovou psychiatrickou péči

1. Psychiatrická klinika Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, 2. Psychiatrická léčebna Petrohrad, 3. Dětské oddělení Psychiatrické nemocnice v Kroměříži, 4. gerontopsychiatrie Senior CZ, s. r. o. Ústí nad Labem, 5. Psychiatrická nemocnice Brno gerontologické oddělení

Policejní cely

1. Brno, 2. Znojmo, 3. Vyškov, 4. Ústí nad Labem, 5. Chomutov, 6. Hodonín

Vězeňská zařízení

1. Vazební věznice Praha Ruzyně, objekt Velké Přílepy, 2. Věznice Opava, objekt Olomoucká

Zařízení pro cizince

1. Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová

CHYBÍ METODIKA PRO VÝCHOVNĚ LÉČEBNOU PÉČI PRO SPECIFICKÉ DĚTI

Zúčastnili jsme se setkání nově zřízené pracovní skupiny vedené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Cílem skupiny je lépe legislativně a metodicky upravit poskytování tzv. výchovně léčebné péče v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Jde zejména o podrobnější vydefinování cílových skupin dětí, které tuto péči potřebují, a stanovení materiálně technického a personálního standardu pro zařízení, která se k poskytování této péče zavazuje.

POMÁHÁME PACIENTŮM V OCHRANNÉM LÉČENÍ

Ministerstvo zdravotnictví akceptovalo naši připomítku, která zavede oprávnění státního zástupce k dozoru v mís-tech, kde se vykonává ochranné léčení. Setkali jsme se s nejvyšším státním zástupcem a náměstkem ministra spravedlnosti. Dozor státního zastupitelství nad výkonem ochranného léčení zákon o státním zastupitelství předpokládá již více než 20 let. Tento nedostatek se tak podařilo napravit a od 1. 7. 2025 by státní zastupitelství mělo začít tuto novou působnost vykonávat.

Pomáháme

ZASAZUJEME SE O LEPŠÍ MATERIÁLNÍ PODMÍNKY PRO PACIENTY NA PSYCHIATRII

V roce 2024 jsme navštívili pět **psychiatrických zařízení**. Z toho tři návštěvy jsme provedli v rámci série zaměřené na podmínky pacientů pobývajících na gerontopsychiatrii. Jedna návštěva se týkala dětského psychiatrického oddělení. Jedna byla tzv. následná, zaměřovala se na naplnění opatření z předchozí návštěvy.

V některých případech jsme konstatovali vysoké riziko špatného zacházení s pacienty v důsledku nevyhovujících materiálních podmínek. O zlepšení materiálních podmínek v psychiatrických zařízeních jsme jednali s vedením i zřizovateli zařízení. Ministerstvo zdravotnictví nám poskytlo termínovaný plán změn dvou jím zřizovaných zařízení, v nichž byly podmínky nejzávažnější (Dětská psychiatrická nemocnice Louny a Psychiatrické oddělení Všeobecné fakultní nemocnice v Praze). Postup prací nadále sledujeme.

POSKYTOVÁNÍ PSYCHIATRICKÉ PÉČE STARŠÍM LIDEM MÁ SVÁ SPECIFIKA

Na gerontopsychiatrii je mnohdy problémem nedostatek návazných sociálních služeb. Nemocnice by přitom sociální služby neměla nahrazovat. Na rozdíl od péče a podpory, kterou poskytují sociální služby, není hlavním smyslem péče v nemocnici podporování rozvoje samostatnosti pacientů a posilování jejich sociálního začleňování. Doporučovali jsme, aby nemocnice mapovaly, kteří pacienti mohou být propuštěni a potřebují zajistit vhodnou péči, a jejich situaci řešily s rodinou (případně opatrovníkem), obcí či krajem. Ten zodpovídá za dostupnost vhodných sociálních služeb na svém území. Po ukončení série návštěv zamě-

řené na gerontopsychiatrii ochránce vydáme souhrnný výstup se zjištěními a doporučeními k nápravě.

[Zpráva z návštěvy Psychiatrické léčebny Petrohrad sp. zn. 39/2023/NZ](#)

ODRŽELI JSME 72 PODNĚTŮ NA PODMÍNKY V PSYCHIATRICKÝCH NEMOCNICÍCH

Pacienti nás ve stížnostech nejčastěji upozorňovali na podmínky pobytu a zacházení v nemocnici. Zákon nám umožnuje řešit jen ty, které se týkají výkonu ústavního ochranného léčení.

ZAŘÍZENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB POSKYTUJÍCÍ PÉČI NELEGÁLNĚ

Návštěvami prvních čtyř domovů jsme zahájili sérii návštěv ubytovacích zařízení poskytujících péči bez oprávnění (tzv. **neregistrovaná zařízení sociálních služeb**). Ta nabízejí péči zpravidla seniorům a vyvolávají dojem, že se jedná o registrovanou sociální službu – domov pro seniory nebo domov se zvláštním režimem pro osoby s demencí. Oprávnění k tomu však nemají. Poskytování péče v těchto zařízeních je velmi rizikové, zejména proto, že péci včetně odborných zdravotních úkonů často poskytuje laici bez jakékoliv kvalifikace. To může mít zásadní dopad na zdraví i život ubytovaných klientů. Setkali jsme se také se zásahy do osobní svobody a soukromí klientů. Oproti registrovaným zařízením zde chybí i finanční záruky, jako je například maximální výše měsíční úhrady klienta za pobyt v zařízení. Tím, že tato zařízení stojí mimo systém, nespadají ani do působnosti Inspekce sociálních služeb Ministerstva práce

a sociálních věcí. Není tedy orgán, který by v těchto zařízeních mohl provádět kontrolu kvality poskytované péče. V návštěvách neregistrovaných zařízení budeme pokračovat i v roce 2025.

OBDRŽELI JSME 74 PODNĚTŮ Z OBLASTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Klienti a jejich blízcí se na nás nejčastěji obraceli se stížnostmi na kvalitu poskytované péče nebo kvůli tomu, že nemohli najít vhodnou sociální službu. V těchto případech máme omezené možnosti pomoci. Můžeme řešit pouze stížnosti na úřady, které zařízení sociálních služeb kontrolují, tedy zejména inspekci poskytování sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí či krajské úřady.

POMOHLI JSME STĚŽOVATELCE PŘI UZNÁNÍ ODBORNÉ ZPŮSObILOSTI PRACOVNÍKA V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Stěžovatelce hrozilo, že příje o práci, když krajský úřad odmítal uznat její odbornou kvalifikaci. Stěžovatelka předložila úřadu doklady o svém vzdělání k uznání odborné způsobilosti pracovníka v sociálních službách. Úřad však tyto dokumenty považoval za nedostatečné a chybějí poučil, že musí absolvovat další vzdělání nebo doložit potvrzení Ministerstva zdravotnictví o splnění odborné způsobilosti k výkonu povolání ošetřovatele. Ministerstvo však takové potvrzení standardně nevydává.

Usilovali jsme o to, aby úřad postupoval v souladu se zákonem. Při uznávání odborné způsobilosti pracovníka v sociálních službách lze absolvované vzdělání prokázat jakýmkoli dokladem, ze kterého je jednoznačně patrné, že uchazeč absolvoval zákonem požadovanou délku studia. Tedy i výpisem ze školní matriky nebo potvrzením o studiu vydaném školou. Krajský úřad není oprávněn rozšiřovat požadavky a ukládat povinnosti k prokázání odborné způsobilosti nad rámec zákona.

Krajský úřad po našem šetření uznal, že nesprávně posoudil odbornou způsobilost stěžovatelky. Ta tak dál může vykonávat své povolání.

[Zpráva ochránce sp. zn. 234/2024/VOP](#)

PODMÍNKY PRO CIZINCE S DĚTMI OMEZENÉ NA OSOBNÍ SVOBODĚ SE ZLEPŠILY, ALE STÁLE JE NA ČEM PRACOVAT

V rámci cizinecké detence jsme navštívili **zařízení pro zajištění cizinců** v Bělé-Jezové. Hlavním cílem naší kontroly bylo zhodnotit, do jaké míry je zařízení přizpůsobené pro pobyt rodin s dětmi a nezletilých bez doprovodu. Zjistili jsme, že v posledních letech v zařízení došlo k výraznému zlepšení podmínek a zařízení je upravené pro rodiny s dětmi i nezletilé bez doprovodu. Součástí kontroly bylo také vyjasnění způsobu určování věku osob, u kterých panují o věku pochybnosti, a sjednocení postupů v této oblasti.

Nadále však zůstávají otevřené některé problematické otázky, především způsoby provádění eskort rodin s dětmi a také provádění osobních prohlídek u dětí.

Otázka **zajišťování rodin cizinců** s dětmi je pro nás klíčové téma. Jsme členem expertní skupiny zaměřené na rozvoj a implementaci alternativ k detenci, které by byly šetrné k rodinám s dětmi a vhodně reflektovaly jejich potřeby. Ve spolupráci se zástupci Ministerstva vnitra, policie, neziskového sektoru i akademické sféry vytváříme pilotní projekt pro širší uplatňování této alternativy. Naši ambici je přispět k hledání řešení, která by minimalizovala dopady detence na děti a současně zajistila účinné řízení migračních procesů.

[Zpráva z návštěvy zařízení sp. zn. 2/2024/NZ](#)

DOHLÍŽÍME NAD VYHOŠŤOVÁNÍM CIZINCŮ

V rámci **sledování vyhoštění** jsme se zaměřili na to, jak jsou cizinci na vyhoštění připraveni a zda mají přístup k dostatečným informacím. Zjišťovali jsme, zda jsou předem informováni o termínu a čase odjezdu či příletu, kolik osobních věcí si mohou vzít s sebou a zda mají před odjezdem možnost kontaktovat rodinu nebo blízké. Důkladně jsme také posuzovali výstupní postupy spojené s opuštěním zařízení, průběh osobních prohlídek a způsob, jakým policisté zacházejí s vyhoštovanými osobami během eskorty.

V této oblasti jsme zaznamenali jak pozitivní, tak negativní příklady. V jednom případě jsme ocenili profesionální přístup policistů, kteří dokázali citlivě zvládnout situaci s cizincem, jenž odmítal odjet, nesmířil se s vyhoštěním a byl místy verbálně agresivní. Naopak v jiném případě jsme kritizovali nepřiměřené spoutání starší ženy po dobu 12 hodin, přestože šlo o klidnou osobu. Během eskorty spala a neměla žádnou historii agrese či jiné rizikové cho-

vání, které by tento zásah odůvodňovalo. Tyto případy poukazují na potřebu důsledného a individuálního přístupu při plánování a realizaci vyhoštění.

CIZINEC DOSTANE PŘED VYHOŠTĚNÍM ZAVAZADLO NA SVÉ VĚCI, POKUD HO NEMÁ

Pokud si cizinec před vyhoštěním z České republiky nemá do čeho sbalit své věci, Správa uprchlických zařízení mu dá zavazadlo. Zavazadlo musí být praktické a důstojné. Nestačí igelitový pytel na odpadky.

Správa uprchlických zařízení vyrozuměla cizince o tom, kdy bude vyhoštěn. Cizinec sdělil, že nechce odjet, a odmítl nabízené zavazadlo (sám žádné neměl). Hodinu před vyhoštěním dostal jen igelitový pytel na odpadky. Věci si do něj dal sám. Vedoucí policejní eskorty pak pytel alespoň obmotal kobercovou páskou, aby věci nevypadaly při odbavování do letadla.

Ředitel Správy uprchlických zařízení uznal chybu a podle našeho doporučení všem zařízením pro zajištění cizinců nařídil, aby cizincům při vyhoštění zajistila vhodné zavazadlo.

SLEDUJEME VYHOŠTĚNÍ CIZINCŮ

Sledovali jsme také dvě vyhoštění z Německa, konkrétně do Pákistánu a Iráku. Jednalo se o lety, během nichž bylo vyhoštěno vždy několik desítek osob, přičemž koordinaci celého procesu zajišťovala agentura Frontex. Naše účast na těchto misích byla projevem solidarity s ostatními členskými státy Evropské unie, které celí značným výzvám v oblasti migrační politiky. Tato spolupráce nám zároveň poskytla cenné zkušenosti.

[Zpráva ze sledování vyhoštění sp. zn. 3/2024/NZ](#)

FYZICKÉ TRESTÁNÍ DĚtí UMÍSTĚNÝCH V DĚTSKÉM DOMOVĚ

Během návštěvy dětského domova jsme se setkali se špatným zacházením ve formě fyzického trestání dětí. Přičinou byl vysoký počet umístěných dětí s náročným chováním a tomu neodpovídající kapacita personálu. Zástupce ochránce jednal o situaci i s hejtmanem a zástupci krajského úřadu. Kritizovaná praxe se totiž týkala krajem zřizovaného dětského domova. Výsledkem jednání je příslib navýšení počtu pracovníků v denních službách.

[Zpráva z návštěvy zařízení sp. zn. 9/2024/NZ](#)

DLOUHODOBÝMI PROBLÉMY ČESKÉHO VĚZEŇSTVÍ JSOU PŘEPLNĚNOST A ŠPATNĚ DOSTUPNÁ ZDRAVOTNÍ PÉče

Zúčastnili jsme se kulatého stolu „Budoucnost vězeňství“ na Pražském hradě. Upozornili jsme tam například na to, že jedním z **problémů českých věznic** je jejich přeplněnost. Ta představuje největší riziko pro vznik ponížujících nebo dokonce nelidských podmínek. Velké množství vězňů znemožnuje současně řešit další nešvary českého vězeňského systému, jako je hromadné ubytování vězňů. Situace, kdy se na cele tísní deset i více vězňů, značně snižuje možnosti jejich nápravy. České vězeňství se po delší čas také potýká s nedostatkem lékařů a zdravotních sester. To může mít pro zdraví vězňů až fatální následky. Aby Česká republika plnila standardy prevence špatného zacházení, mělo by se vězeňské zdravotnictví rozvíjet. Je potřeba naplánovat systémová opatření ke snížení vězeňské populace a zintenzivnit využívání stávajících opatření. Personální situaci je nutné stabilizovat i se zapojením profesních organizací zdravotnických povolání.

OBDRŽELI JSME 311 PODNĚTŮ V OBLASTI VĚZEŇSTVÍ

S problémy v zajištění zdravotní péče jsme se setkali v individuálních stížnostech vězňů a jejich blízkých a také během návštěv věznic.

POMOHLI JSME ZLEPŠIT DOSTUPNOST ZDRAVOTNÍ PÉče V ŽENSKÉ VĚZNICI

V objektu věznice nepůsobil žádný zdravotnický personál. Léky na akutní onemocnění obdržely odsouzené někdy až

dvanáctý den od chvíle, kdy se u nich projevily symptomy onemocnění. Věznice musela odsouzené eskortovat ke každé návštěvě lékaře z objektu Velké Přílepy do Vazební věznice Praha Ruzyně, a to za podmínek, které zhoršovaly strádání nemocných.

Ředitel věznice zajistil nápravu. V objektu věznice bude prozatím působit 1x týdně zdravotní sestra. Od dubna 2025 budou nově poskytovatelem zdravotních služeb v českých věznicích Zdravotnická zařízení Ministerstva spravedlnosti, od čehož ředitel věznice očekává větší počet lékařů. Lékař by tak mohl být ve Velkých Přílepech alespoň 1x týdně.

[Zpráva z návštěvy Věznice Velké Přílepy
sp. zn. 18/2024/NZ](#)

TOALETY VE VĚZEŇSKÝCH CELÁCH MUSÍ BÝT ODDĚLENY DOSTATEČNOU PŘEPÁŽKOU

Při šetření podmínek výkonu vazby ve Vazební věznici Ostrova jsme zjistili, že se na cele se dvěma vězni nachází jen asi metr vysoká přepážka oddělující toaletu od zbytku celu. Na cele je dvoupatrová postel, ze které je přímo vidět na člověka, který používá toaletu.

Že jsou takové podmínky nedůstojné, stanoví i Evropská vězeňská pravidla a ve své rozhodovací praxi i Evropský soud pro lidská práva. Věznice nám přislíbila, že podle svých finančních možností provede úpravy záštěn sociálních zařízení v celách. Do té doby bude na problematické cely umisťovat lidi po jednom.

[Zpráva ochránce sp. zn. 3138/2024/VOP](#)

níky panovala shoda na tom, že nutným předpokladem pro zajištění péče v souladu s aktuálními standardy je především dostatek personálu a individuální přístup ke klientům.

Mluvíme spolu

NE KAŽDÝ PACIENT V OCHRANNÉM LÉČENÍ JE DOSPĚLÝ ČESKY HVOŘÍCÍ MUŽ, COŽ MÁ SVOJE DŮSLEDKY

V psychiatrických nemocnicích po celé České republice je téměř tisíc lidí umístěných do ochranné léčby. Naše nejnovější výzkumná zpráva nazvaná „Zranitelné skupiny lidí v ochranném léčení“ se zaměřila na ty nejzranitelnější z nich – mladistvé, ženy a cizince. Ti se potkávají s řadou problémů (šestnáctiletý chlapec na oddělení mezi dospělými muži; žena absolvující ochranné léčení na příjmovém oddělení, protože chybělo adekvátní místo poskytující dlouhodobou péči ženám; cizinec neúčastnící se skupinové psychoterapie kvůli jazykovým překážkám). Požádali jsme Ministerstvo spravedlnosti, aby se zjištění ochránce odrazila ve vznikající Národní koncepci ochranného léčení. Pro vznik koncepce již existuje harmonogram s cílem předložit ji začátkem roku 2025 vládě ke schválení.

[Tisková zpráva z 15. 11. 2024](#)

SPOLEČNĚ S LIDMI Z PRAXE ZLEPŠUJEME PÉCI O KLIENTY S DEMENCÍ

Účastníkům z devíti krajů jsme představili naše zjištění a doporučení ze série návštěv zařízení sociálních služeb pro lidi s demencí. Každé školení zahrnovalo dva tematické bloky. První se týkal zejména pečovatelských témat (např. orientace v prostoru, soukromí, prevence malnutrice, inkontinence, přípravy a podávání léků a aktivizace). Druhý blok se věnoval oblastem, které souvisejí s osobní svobodou a bezpečím klientů (zejm. volnosti pohybu a bezpečí, pobytu na vzduchu, opatřením omezujícím pohyb, prostředkům prevence pádu a signalizaci). Prostor byl i pro diskusi, sdílení náročných situací, se kterými se pracovníci potkají, i to, jak se je v některých zařízeních daří řešit. Nejčastěji se diskuse týkala podpory orientace klientů v prostoru a způsobů, jak zajistit volný pohyb a zároveň bezpečí u dezorientovaných klientů. Mezi účast-

VÝZKUM POTVRDIL NUTNOST ZÁKONNÉ ZMĚNY ÚSTAVNÍ PÉče, O KTEROU OCHRÁNCE USILUJE UŽ DRUHÝM ROKEM

Na půdě Poslanecké sněmovny se v březnu uskutečnil kulatý stůl k představení závěrů výzkumu Nadace Sirius a společnosti SocioFactor týkající se **dětí v ústavní péči**. Na výzkumu, který se věnoval „problémům a překážkám ústavní péče v perspektivě jejích pracovníků“, jsme se také podíleli. Výsledky výzkumu korespondují s našimi dlouhodobými závěry – je nezbytné systémově změnit ústavní péči a je třeba začít novým zákonem. K tomu jsme již před dvěma lety vydali legislativní doporučení.

[Výzkum Problémy, překážky a bariéry ústavní péče
v perspektivě jejích pracovníků](#)

PODPOŘILI JSME KONTAKTY DĚtí S JEJICH RODIČI, KTEŘÍ JSOU VE VĚZENÍ

Jednali jsme s generálním ředitelem Vězeňské služby o možnostech kontaktu mezi dětmi a jejich rodiči ve vězení. Výsledkem je mimo jiné dohoda na úpravě pravidel pro používání Skype hovorů tak, aby je mohli využívat všichni věznění rodiče, kteří mají děti do věku 18 let. Připravili jsme také leták pro rodiče ve vězení, aby se snáze zorientovali v možnostech kontaktu se svými dětmi. Vedle toho bude pokračovat i naše společná snaha s Vězeňskou službou na úpravě poučení vězněných osob do srozumitelného jazyka.

[Informační leták pro rodiče ve vězení](#)

Rovné zacházení a diskriminace

Dne 1. září 2024 uplynulo patnáct let od účinnosti českého antidiskriminačního zákona. Zároveň si připomínáme 15 let naší činnosti jako orgánu pro rovné zacházení, chráníme před diskriminací a prosazujeme rovné zacházení. Na konferenci v Senátu, kterou zaštítil jeho Výbor pro záležitosti Evropské unie, jsme diskutovali o limitech antidiskriminačního zákona či vymahatelnost pohledem obětí diskriminace.

Přehled naší činnosti za posledních 15 let naleznete na str. [112](#).

589
vyřízených podnětů, z toho

247 se netýkalo některého ze zákonných diskriminačních důvodů, proto jsme je nemohli z pohledu diskriminace posuzovat. Stěžovatelům jsme situaci vysvětlili

342 podnětů se týkalo zákonného diskriminačního důvodu, z toho

v 251 případech jsme stěžovatelům poradili, jak mohou dál postupovat

v 21 případech jsme posuzovali, zda k diskriminaci mohlo dojít, z toho

10 případů, kdy došlo k diskriminaci

5 případů, kdy k diskriminaci nedošlo

6 případů, kdy diskriminaci nebylo možné prokázat

58 odpovědí na dotazy mezinárodních i vnitrostátních organizací nebo veřejnosti týkající se rovného zacházení a diskriminace

Je pro nás důležité, aby lidé věděli, že pomáháme ve věcech diskriminace. Proto jsme ve spolupráci s vládní zmocněnkyní pro záležitosti romské menšiny na sociálních sítích zveřejnili seriál Romové, braňte se diskriminaci. Také jsme dne 8. 4. 2024 vydali [tiskovou zprávu](#) a [informační leták Romové, braňte se diskriminaci](#).

Od roku 2018 sledujeme dodržování práv těch, kteří využili svého práva volného pohybu a pobytu. Monitorujeme práva občanů EU u nás i českých občanů, kteří se ze zahraničí vrátili. V rámci této činnosti jsme v roce 2024 na našich sociálních sítích zveřejnili seriál [20 let Česka v EU: Ombudsman pomáhá také občanům EU](#).

[Tisková zpráva z 30. 4. 2024](#)

Připravili jsme online kurz antidiskriminačního práva, který v roce 2024 absolvovalo 225 lidí. Jednalo se o zaměstnance inspekčních orgánů, územních samospráv a neziskových organizací.

[Informovali jsme zaměstnavatele](#) o jejich povinnostech v oblasti rovného zacházení.

Měníme pravidla

vědný od okamžiku, kdy se žena poprvé obrátila na svého nadřízeného. Zaměstnavatel měl totiž zajistit, aby její nadřízený stížnost řádně prošetřil a zabránil tomu, aby se situace opakovala. Diskriminaci ve formě pronásledování se nepodařilo prokázat, protože zaměstnavatel doložil objektivní důvody pro neprodloužení její pracovní smlouvy.

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 1108/2023/VOP](#)

579 PŘIJATÝCH PODNĚTŮ V ROCE 2024

VE KTERÝCH OBLASTECH SE LIDÉ CÍTILI DISKRIMINOVÁNI

138	práce a zaměstnání (vč. podnikání)
128	zboží a služby
67	vzdělávání
65	bydlení
25	zdravotní péče
12	sociální oblast
0	členství v komorách a odborech
156	další veřejná správa
30	jiné

PROČ SE LIDÉ CÍTILI DISKRIMINOVÁNI

154	státní příslušnost
143	zdravotní postižení
64	pohlaví
54	věk
54	národnost
54	rasa, etnický původ
17	náboženství, víra, světonábor
3	sexuální orientace
107	jiný důvod

Někteří lidé si stěžují na diskriminaci ve více oblastech nebo z vícero důvodů.

KDY MUSÍ ZAMĚSTNAVATEL UMOŽNIT NÁVRAT Z RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ DO PRÁCE DŘÍVE, NEŽ BYLO V PLÁNU?

Zabývali jsme se situací, kdy žena žádala o rodičovskou dovolenou na tři roky. Později požádala zaměstnavatele o umožnění dřívějšího návratu. Dva roky ji tvrdil, že pro ni nemá žádnou vhodnou pozici, přestože mezičím obsadil osm míst, které odpovídaly její náplni práce. Žena se sama ucházela o dvě místa, jedno ale prý již bylo obsazeno a druhé zaměstnavatel následně zrušil.

Dospěli jsme k závěru, že zaměstnavatel diskriminoval stěžovatelku na základě pohlaví, když jí neumožnil dřívější návrat z rodičovské dovolené. Situaci, ve které zrušil pracovní pozici až poté, co se o ni ucházela, jsme vyhodnotili z pohledu diskriminace jako podezřelou.

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 816/2023/VOP](#)

ZAMĚSTNAVATEL MÁ POVINNOST ZAJISTIT PROŠETŘENÍ STÍZNOSTI NA SEXUÁLNÍ OBTEŽOVÁNÍ

Řešili jsme případ ženy, která nastoupila do nového zaměstnání, kde měla jako jediná žena vést pracovní tým. Krátce nato našla na ploše svého pracovního počítače pornografický obrázek. Obrátila se proto na nadřízeného. Ten to odmítl řešit s tím, že je přehnaně citlivá a nemá smysl pro humor. Zaměstnavatel ji následně přesunul na jinou pracovní pozici, kde neměla příplatky za směnný provoz. Krátce nato se dozvěděla, že jí neprodlouží pracovní smlouvu.

Konstatovali jsme, že situace na pracovišti naplnila znaky sexuálního obtěžování a že zaměstnavatel za ni byl odpo-

POSTIH ZAMĚSTNANCE ZA TO, ŽE SE BRÁNIL DISKRIMINACI, MŮŽE BÝT PRONÁSLEDOVÁNÍ

Učitelka na základní škole se ohradila proti sexuálnímu obtěžování ze strany ředitele školy. Sexuální obtěžování se neprokázalo, ale ředitel následně začal učitelku znevýhodňovat – snížil jí odměny a odvolal ji z funkce zástupkyně ředitele. Současně ve škole panovala nepřátelská atmosféra vůči starším zaměstnankyním, což nepříznivě dopadlo i na ni.

Shledali jsme, že ředitel školy se dopustil diskriminace. Když se bránil jeho chování, reagoval odvetnými opatřeními, čímž se dopustil pronásledování na základě pohlaví. Vytvářením nepřátelského prostředí na pracovišti se pak dopustil obtěžování na základě věku.

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 4842/2023/VOP](#)

DISKRIMINACÍ MŮŽE BÝT I PŘIDĚLENÍ MÉNĚ KVALIFIKOVANÉ A HŮŘE PLACENÉ PRÁCE

Řešili jsme případ ženy, která se vracela do práce po mateřské a rodičovské dovolené a navazujícím neplaceném volnu, které čerpala kvůli tomu, že její dítě nepřijali

do školky. Zaměstnavatel ji chtěl zařadit na pracovní místo, na kterém by vykonávala podstatně méně kvalifikovanou práci. Obávala se proto i snížení platu. Se zaměstnavatelem se pak dohodla na skončení pracovního poměru.

Postup zaměstnavatele představuje diskriminaci. Žena by se u soudu mohla domáhat omluvy a finančního zadostiučinění za diskriminaci.

Zaměstnance, který se vrací po rodičovské dovolené nebo navazujícím neplaceném volnu kvůli nezbytné péči o dítě, musí zaměstnavatel zařadit na stejné nebo rovnocenné pracovní místo (podle pracovní náplně) se stejnými nebo lepšími pracovními podmínkami (pracovní režim, flexibilita práce, výše mzdy/platu, benefity). Pokud ho zařadí na jiné místo nebo mu dá horší pracovní podmínky, jde o méně příznivé zacházení, tedy o diskriminaci kvůli pohlaví (zahrnuje i rodičovství).

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 4550/2023/VOP](#)

POŽADAVKY NA ROVNOST V ODMĚNOVÁNÍ SE VZTAHUJÍ I NA SOUDKYNĚ A SOUDCE

Dlouhodobě se zabýváme rovností v odměnování. Kromě připomínkování právních předpisů a sledování prací na novelách souvisejících s provedením směrnice o transparentnosti v odměnování* do vnitrostátního práva, jsme vstoupili do řízení před Ústavním soudem, které se týkalo rovnosti v odměnování soudců a soudkyň. Více viz str. 34.

* Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/970 z 10. května 2023, kterou se posiluje uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty prostřednictvím transparentnosti odměnování a mechanismů prosazování.

OBCE NESMĚJÍ PŘI PRONAJÍMÁNÍ BYTŮ DISKRIMINUOVAT RODINY S DĚTMI A SAMOŽIVITELE

Řešili jsme případ ženy, která sama pečeje o dvě děti. Požádala o obecní byt. Pravidla městské části umožňují pronajmout byt jen lidem, jejichž příjem dosáhne určité částky podle počtu členů domácnosti. Tato pravidla ale nerozlišují mezi dospělými a nezaopatřenými dětmi. Protože žena jako samoživitelka a matka dvou dětí nedosáhla požadovaného příjmu, nezískala nájem obecního bytu. Již nyní platí výšší nájem, než by měla v obecném bytě.

Pravidla městské části pro nájem bytů jsou nepřímo diskriminační pro rodiny s dětmi a samoživitele. Do příjmu rodiny je současně nutné započítat i dávky na bydlení, které žadatelé mají nebo mohou dostat.

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 5683/2023/VOP](#)

GYNEKOLOGICKÁ AMBULANCE NEMŮŽE ZAKÁZAT VSTUP PACIENTKÁM S KOČÁRKEM

Gynekologická ambulance měla na vstupních dveřích vyvěšenou ceduli zakazující vstup s dětskými kočárky. Recepční proto do čekárny ambulance (a na vyšetření) nevpustila těhotnou maminku, protože s sebou měla v kočáru své dvouleté dítě, pro které nesehnala hlídání.

Vedoucí lékař ambulance zákaz vysvětlil tím, že přítomnost kočárků a malých dětí ruší ostatní pacientky a zdravotníky, omezuje provoz ambulance a zvyšuje riziko přenosu infekčních nemocí.

Uznali jsme, že některé důvody zákazu měly legitimní cíl. Vysvětlili jsme ale, proč zákaz ani z těchto důvodů nebyl přiměřený nebo nezbytný. Doporučili jsme pak méně omezujucí opatření, například žádost, aby pacientky chodily na vyšetření bez doprovodu, pokud je to možné. Vedoucí lékař s tím souhlasil.

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 1667/2023/VOP](#)

ŠKOLA DISKRIMINUJE ŽÁKA SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM, POKUD HO DO BUDOVOU BEZDŮVODNĚ NEVPUSTÍ S ASISTENČNÍM PSEM

Obrátila se na nás matka dětí, které navštěvovaly základní školu. Aby lépe zvládaly projevy svého zdravotního postižení, měly asistenčního psa, který je každý den doprovázel do školy a ze školy (až do třídy, ale nebyl s nimi při vyučování). Když si psa ve škole všiml ředitel školy, matku i se psem vykázal. I přesto, že škole doložila průkaz asistenčního psa a potvrzení o zdravotním postižení dětí, ředitel odmítl vpustit asistenčního psa do školy. Proto matka nakonec své děti přehlásila na jinou školu.

Škola děti stěžovatelky nepřímo diskriminovala kvůli jejich zdravotnímu postižení. Proto jsme doporučili, aby možnost výjimky ze zákazu vstupu pro asistenční psy škola uvedla ve školním rádu a aby o výjimce pro asistenčního psa v budoucnu jednala vstřícněji.

Pro člověka se zdravotním postižením je asistenční pes nezbytnou pomůckou, aby se mohl samostatně zapojit do běžného života. Právo takového člověka vstoupit s asistenčním psem do některých prostor proto lze omezit jen v odůvodněných případech. Bezdušný plošný zákaz vstupu psů nepřímo diskriminuje lidí se zdravotním postižením.

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 1411/2023/VOP](#)

NOTÁŘI MUSÍ V ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI ZOHLEDNIT POTŘEBY ÚČASTNÍKŮ S POSTIŽENÍM

Žena, která využívá vozík, se chtěla účastnit jednání o pozůstalosti po své matce. To se mělo konat v kanceláři notářky v prvním patře domu bez výtahu. Navrhla proto, aby notářka přesunula jednání do bezbariérových prostor. Takový návrh ale notářka podle ní odmítl. Notářka následně sdělila, že pro jednání zajistila zasedací místnost v přízemí domu. Žena na vozíku se jednání nakonec ze zdravotních důvodů nezúčastnila a zastoupil ji advokát.

V případu nebylo možné prokázat, že notářka skutečně odmítl návrh na změnu místa jednání. Pokud notářka měla možnost stěžovatelce vyhovět a neudělala to, mohla ji tím diskriminovat kvůli zdravotnímu postižení (odepřením přiměřeného opatření). Notářce jsme sdělili, že měla jednat se stěžovatelkou vstřícněji a informovat ji bez odkladu o tom, že zajistila bezbariérovou místnost k jednání.

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 4241/2023/VOP](#)

PRO MÍSTO FIREMNÍHO PRÁVNÍKA NENÍ MOŽNÉ POŽADOVAT DIPLOM POUZE Z ČESKÉ UNIVERZITY

Obrátila se na nás žena, která vystudovala práva na Slovensku. Tvrdí, že čeští zaměstnavatelé, kteří hledají firemního právníka, v inzerátech často požadují, aby vystudoval práva v Česku. Ona sama již několik let pracovala v Česku jako firemní právnička. Přesto ji nyní zaměstnavatelé odmítají jen kvůli diplomu ze Slovenska.

Požadavek, aby právník vystudoval v Česku, může být diskriminační, ale ne vždy. Záleží na konkrétních potřebách a požadavcích zaměstnavatele a na tom, zda je právník splňuje. O tom nerozhoduje nutně to, ve které zemi právník vystudoval, ale jeho konkrétní znalosti, dovednosti

a zkušenosti. Právník s diplomem ze zahraničí a letitou úspěšnou praxí v Česku může požadavky zaměstnavatele splnit podstatně lépe než jiný právník s českým diplomem. Pokud tedy zaměstnavatel odmítne uchazeče jen kvůli zahraničnímu diplomu, nejspíš ho diskriminuje.

Šlo by přitom o nepřímou diskriminaci z důvodu státní příslušnosti, protože neutrální podmínka studia v Česku dopadne převážně na cizince. To, zda je konkrétní uchazeč cizinec, nebo ne, přitom není podstatné – diskriminován by byl i čech se zahraničním diplomem.

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 5574/2023/VOP](#)

OVĚŘENÍ TOTOŽNOSTI KLIENTA-CIZINCE MŮže BÝT PRO BANKU NÁROČNĚJŠÍ

Banka neumožnila ženě zřídit některé finanční produkty online, protože má polské občanství. Kvůli kontrole dokladů totožnosti musela přijít na pobočku. V tom spatovala diskriminaci, neboť čeští občané si u banky stejné produkty mohou zřídit online.

Banka má zákonné povinnost ověřit totožnost klienta. U českých občanů probíhá ověření v mobilní aplikaci automaticky, protože bankovní software porovná vyfocený český doklad totožnosti s informacemi v základních registrech. U cizinců banka nemá k dispozici databázi, s níž by mohla doklad porovnat. Možná se tak stane v budoucnu, nicméně postup banky při ověřování totožnosti je nutné posuzovat ve světle toho, co je právně a technicky možné v tuto chvíli. Proto byl postup banky oprávněný a nešlo o diskriminaci.

[Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 1052/2023/VOP](#)

POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍ PODPORY VE ŠKOLÁCH

Pokračovali jsme v aktivitách k tématu poskytování zdravotní podpory ve školách. Aktivně jsme se podíleli na aktualizaci metodického materiálu, který se věnuje pravidlům pro zdravotní podporu ve školách. Metodika je nyní přesnější a návodná pro školy a nově obsahuje plány péče pro děti s diabetem.

[Tisková zpráva z 13. 6. 2024](#)

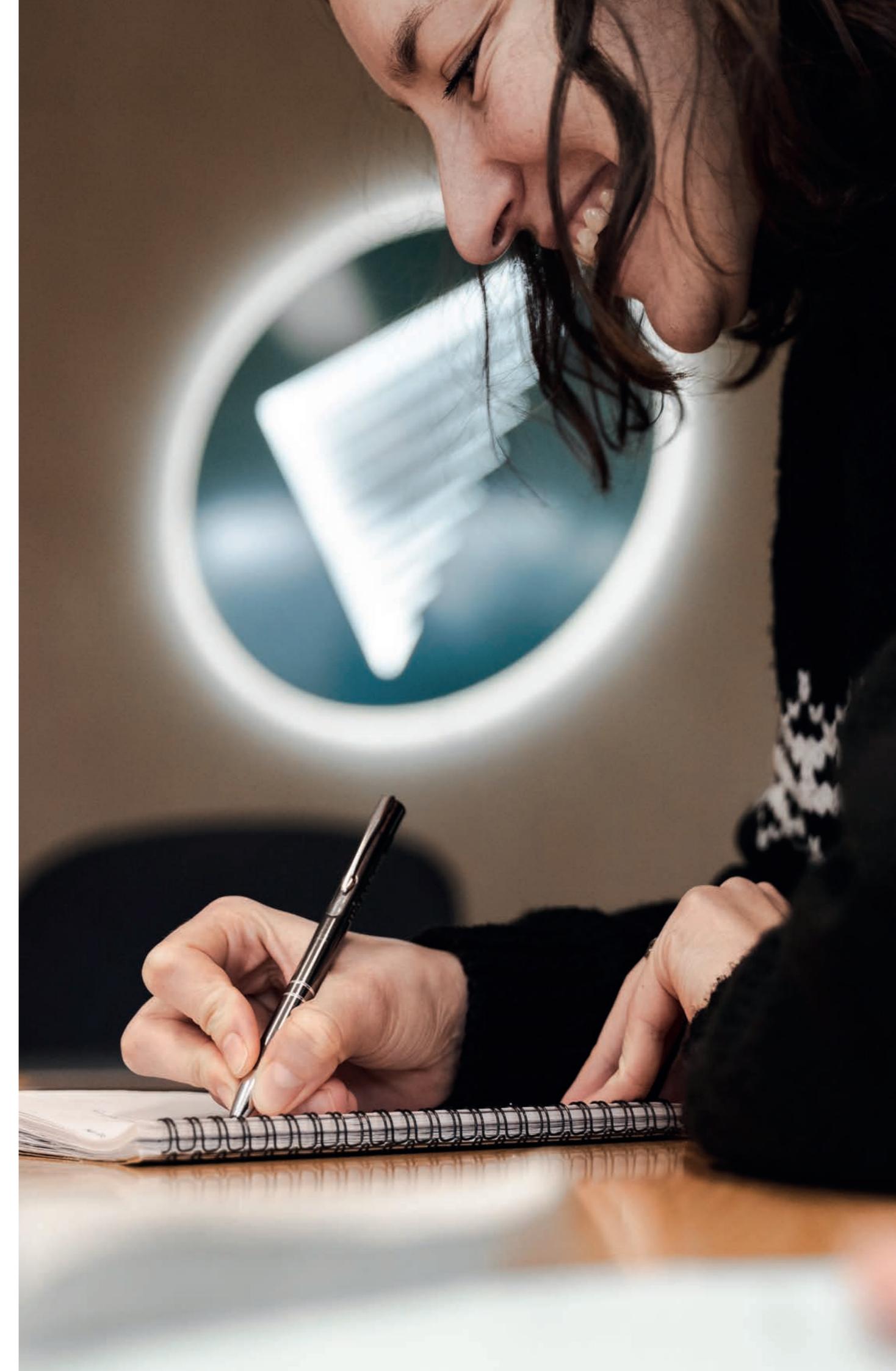
[Tisková zpráva Senátu Parlamentu České republiky z 24. 9. 2024](#)

Pomáháme

Pomáháme lidem, kteří se stali obětí diskriminace. Můžeme jim poradit, jak situaci řešit a kam se dál obrátit. Můžeme oslovit protistranu, zjistit, co se stalo, a situaci právně vyhodnotit. Na základě toho pak člověku doporučíme, zda je vhodné věc řešit mediací, soudní nebo jinou cestou.

V ROCE 2024 JSME POMOHLI

- Pěstounce romského chlapce, kterého nechtěli přijmout do spádové školy, respektive požadovali, aby byl vzdělávaný individuálně namísto běžného docházení do školy. Díky našemu vysvětlení a podpoře pěstounka školu přesvědčila, aby chlapce přijala ke vzdělávání spolu s ostatními.
  - Muži se sluchovým postižením, který měl zájem o rekvalifikační kurz zaměřený na programování. Ten by mohl absolvovat, pokud by mu vzdělávací společnost umožnila tzv. přepis výkladu. Jedná se o přepisování mluveného slova tak, aby výkladu rozuměli i ti, co neslyší. Vzdělávací společnost s tímto opatřením nesouhlasila a neumožnila muži zapsat se do rekvalifikačního kurzu. Po našem posouzení se mu omluvila a zdarma mu zpřístupnila online kurz programování.
- Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 5791/2023/VOP**
- Ukrajinskému chlapci, který se v České republice dva roky nevzdělával kvůli nedostatečné kapacitě pražských základních škol. Po zahájení šetření proti Magistrátu hlavního města Prahy se pro něj místo ve škole našlo.
- Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 892/2024/VOP**
- Muži s českým občanstvím původem z Ukrajiny. Chtěl se objednat na rybolov. Poté, co sdělil své jméno, mu však provozovatel napsal, že se objednat nelze. Uvedl, že má špatné zkušenosti s některými občany Ukrajiny a postsovětských republik, kteří na rybníku rybařili. Po našem zásahu provozovatel uznal, že jej odmítl neoprávněně, a omluvil se mu.
- Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 4404/2024/VOP**
- Muži, který dlouhodobě žije v České republice, ale je státním občanem Chorvatska. Banka mu odmítla založit běžný účet. Po našem zásahu se vysvětlilo, že klienty z tzv. rizikových zemí, mezi které patří i Chorvatsko, je nutné prověřit. Banka následně svůj postup vysvětlila a klientovi se omluvila.
- Posouzení námitky diskriminace sp. zn. 5293/2023/VOP**

Mluvíme spolu

KONFERENCE

Na konferenci v Senátu k příležitosti 15 let antidiskriminačního zákona, kterou zaštítil senátní Výbor pro záležitosti Evropské unie, jsme diskutovali limity antidiskriminačního zákona či vymahatelnost pohledem obětí diskriminace.

Přehled naší činnosti za uplynulých 15 let naleznete v infografice a také v [letáku](#). Záznam konference a veškeré materiály jsou [dostupné v archivu vzdělávacích akcí](#).

[Tisková zpráva z 26. 9. 2024](#)

KULATÉ STOLY

➤ Uspořádali jsme kulatý stůl pro nevládní organizace, které přispívají k prosazování práva na rovné zacházení a podporují oběti diskriminace v ochraně jejich práv. Účastníci jsme seznámili s výstupy z naší činnosti a přiblížili jim některá zásadní soudní rozhodnutí. Diskutovali jsme o tom, jak zajistit efektivní pomoc obětem diskriminace a jaké jsou možnosti prokazování diskriminace. Účastníci kulatého stolu sdíleli především své zkušenosti z terénu. Ty nám dlouhodobě pomáhají lépe zacílit právní podporu a dostat ji k těm nejpotřebnějším.

[Tisková zpráva z 26. 4. 2024](#)

Kulatý stůl Pomoc obětem diskriminace

Kulatý stůl Pomoc obětem diskriminace

- diskriminace
- 2. Čím lze diskriminaci předejmout?
- 3. Co je potřeba doložit k diskriminaci?
- 4. Sdílení důkazního březudu

VEŘEJNÁ SPRÁVA

- Na pravidelném každoročním setkání jsme se sešli se zástupci České národní banky. Vedle sdílení novinek z činnosti obou institucí týkající se ochrany spotřebitele, diskriminace spotřebitele a přístupu lidí s postižením k bankovním službám jsme se v jednání zaměřili především na postup bank vůči cizincům.
- Ve spolupráci s Úřadem vlády jsme sdíleli know-how a příklady dobré praxe při řešení sexuálního obtěžování na pracovišti, nejprve s prošetřovateli, personalisty a dalšími relevantními osobami napříč úřady, později s pověřenými zaměstnanci na Ministerstvu dopravy.
- Na pozvání Ministerstva průmyslu a obchodu jsme vystoupili na školení k problematice sexistické reklamy pro zaměstnance krajských živnostenských úřadů, kteří se zabývají regulací nezákonné reklamy. S těmi z nich, kteří se zabývají regulací nezákonné reklamy, jsme debatovali o jejich zkušnostech z praxe.

VÝBORY, RADY, PRACOVNÍ SKUPINY

- O témaitech souvisejících s diskriminací jsme diskutovali na zasedání Výboru pro práva dítěte, jednání Rady vlády pro rovnost žen a mužů, Výboru pro práva LGBTI+ lidí, Výboru pro sociální politiku, rodinu a péči.

- › Diskriminaci jsme probírali také na Radě vlády pro záležitosti romské menšiny, kterou jsme v prosinci 2024 uvítali přímo v naší Kanceláři. Blížší informace viz str. [26](#).

[Tisková zpráva ze 4. 12. 2024](#)

- › Zapojili jsme se do aktivit organizovaných Kanceláří vládního zmocnence pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. Konkrétně jsme jednali o výkonu rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva.* Z [rozhodnutí](#) plyne, že by Česká republika měla sbírat data o etnicitě dětí v institucionální péči státu. Mohla by tak zavést účinná opatření proti tomu, aby se v těchto zařízeních nacházel disproporčně vysoký počet romských dětí.
- › Pod záštitou Kanceláře vládního zmocnence se dále konal kulatý stůl zaměřený na předškolní vzdělávání, který je součástí aktivit spojených s výkonem rozsudku D. H. a ostatní proti České republice. Jeho cílem je přispět k řešení segregace ve vzdělávání.
- › Pokračovali jsme ve spolupráci s vládní zmocněnkyní pro lidská práva. Přidali jsme se k jednání pracovní skupiny zabývající se fenoménem předsudečné nenávisti, pracovní skupiny k tématu zdravotních služeb ve školách, která navázala na dřívější uskupení při Výboru pro zdravotnictví Senátu Parlamentu České republiky. Zúčastnili jsme se expertního jednání k postavení žen ve sportu.

* Rozhodnutí je dostupné zde: https://justice.cz/documents/d/msp/errc-proti-cr_preklad-pdf.

STUDUJÍCÍ

Spolupracujeme s vysokými školami a účastníme se výuky zaměřené na téma rovného zacházení. Konkrétně se jedná o Masarykovu univerzitu, Univerzitu Palackého v Olomouci, Univerzitu Pardubice, Univerzitu Karlovu. Ve spolupráci s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity vyučujeme dvousemestrální kurz Klinika antidiskriminačního práva.

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI ROVNÉHO ZACHÁZENÍ

Pokračovali jsme ve spolupráci s Evropskou sítí orgánů pro rovné zacházení (Equinet), která v Evropě sdružuje vnitrostátní orgány pro rovné zacházení (equality bodies), kterým jsme i my. Vzhledem k tomu, že v květnu 2024 byly přijaty evropské směrnice o standardech pro orgány pro rovné zacházení, četné diskuze a semináře se věnovaly právě jim a jejich provedení do vnitrostátního práva.

[Tisková zpráva z 21. 6. 2024](#)

- › V [kalendáři Equinetu](#) na rok 2025 je zveřejněn jeden z nám řešených případů, v němž se nám podařilo dosáhnout smírného řešení.

- › Zúčastnili jsme se pravidelného společného semináře Equinetu a Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti (ECRI), která letos oslavila 30 let od svého založení. Při té příležitosti jsme se setkali i s komisařem pro lidská práva Rady Evropy a diskutovali o tom, jak můžeme spolupracovat v oblasti rovného zacházení.

- › Na webináři Evropské sítě ombudsmanů (ENO) jsme prezentovali naše zkušenosti v oblasti volného pohybu občanů EU.
- › Byli jsme rovněž v kontaktu s Evropským orgánem pro pracovní záležitosti (ELA), jenž koordinuje vzdělávání a jiný rozvoj tzv. orgánů pro volný pohyb pracovníků, kterým jsme i my.
- › Zúčastnili jsme se Evropského summitu k přístupnosti, který pořádalo European Disability Forum, jehož hlavním tématem byla přístupnost, včetně přístupnosti voleb nebo lalu umělé inteligence na přístupnost. Na jednom z webinářů jsme prezentovali i naše zkušenosti.
- › Setkali jsme se s Poradním výborem Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin. Tématem byly naše aktivity související s ochranou národnostních menšin a problematikou diskriminace z důvodu etnicity a národnosti.

- › Proběhla pravidelná schůzka se zaměstnankyní Velvyslanectví Spojených států amerických v České republice. Jako každý rok jsme hovořili o událostech významných pro naplňování práva na rovné zacházení a hodnocení diskriminace ve společnosti za uplynulý rok pro účely zpracování Zprávy o stavu lidských práv v České republice za rok 2024, kterou Ministerstvo zahraničních věcí Spojených států každoročně předkládá spolu s dalšími zprávami americkému Kongresu.
- › Na sklonku roku jsme navštívili norského ombudsmana pro rovnost, který je podobně jako český ombudsman tzv. národním orgánem pro rovné zacházení. Sdíleli jsme zkušenosti s prací v oblasti rovného zacházení. Zvláštním tématem bylo využívání pravomoci, jako je např. podávání žalob k soudu či vystupování před soudem na podporu obětí diskriminace, které norský ombudsman pro rovnost může využívat. My tyto pravomoci zatím nemáme, ale směrnice o standardech pro rovné zacházení vyžadují, aby orgány pro rovné zacházení před soudy vystupovat mohly. Viz str. [134](#).

Monitorování práv lidí s postižením

Od roku 2018 sledujeme, jak Česká republika naplňuje závazky vyplývající z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Usilujeme o to, aby lidé s postižením mohli s odpovídající podporou žít v maximální míře samostatný život podle svých vlastních představ.

Proto se dlouhodobě zabýváme tím, jak v České republice probíhá proces deinstitucionalizace a transformace ústavních sociálních služeb a zda stát podporuje rozvoj odpovídajících služeb v komunitě jako základní předpoklad pro nezávislý život.

Chceme, aby stát koncepčně řešil situaci lidí s náročným chováním a jejich rodin, kterým se v celém systému nedostává potřebné multidisciplinární podpory. Zapojili jsme se proto do tvorby vládní strategie, která představuje systémové východisko pro řešení tohoto problému.

V roce 2024 jsme se velmi intenzivně věnovali připravovanému rušení kojeneckých ústavů. Nejenže jsme provedli sérii návštěv těchto dětských zařízení, ale také jsme se zapojili do diskuzí a vyjednávání o podobě návazných služeb. Chceme totiž, aby se vytvořily takové podmínky (odborné, personální, finanční, materiální...), které dětem umožní zdravý vývoj.

5

zasedání poradního orgánu
pro monitorování práv lidí
s postižením

10

setkání se sebeobhájci
s mentálním znevýhodněním

37

přijatých a vyřízených
spisů z oblasti veřejného
opatrovnictví a podpůrných
opatření

10

uplatněných připomínek k návrhům
právních předpisů a strategiím
a vládním dokumentům, které se
vztahují k právům lidí s postižením

Měníme pravidla

VĚTŠINA ZAMĚSTNANÝCH UŽ NEBUDE MUSET ŘÍKAT ZAMĚSTNAVATELI, že POBÍRÁ INVALIDNÍ DŮCHOD

Podle zákona o nemocenském pojištění byli zaměstnanci povinni informovat svého zaměstnavatele, že pobírají invalidní důchod. Šlo o nepříjemný zásah do jejich soukromí, zvlášť když nebylo postižení na první pohled patrné. Pokud povinnost nesplnili, hrozila jim pokuta až 20 tisíc Kč. Zaměstnavatelé pak tyto informace předávali České správě sociálního zabezpečení, která už je stejně měla, protože rozhoduje o invalidních důchodech. Obrátili jsme se proto na Ministerstvo práce a sociálních věcí, které uznalo, že předávání údajů je zbytečné, a navrhovalo změnu zákona. Parlament povinnost zrušil. Výjimkou zůstali zaměstnanci pobírající invalidní důchod 3. stupně, kterých je asi 10 tisíc. Jim stát vyplácí nemocenské dávky po kratší dobu. Tento důvod nás nepřesvědčil, a proto dál jednáme o změně.

[Stanovisko ochránce sp. zn. 9/2024/OZP](#)

LIDÉ NA SPEKTRU AUTISMU BUDOU MOCI ZÍSKAT ŘIDIČSKÝ PRŮKAZ

Lidé na spektru autismu neměli dosud možnost získat řidičský průkaz. Ministerstvo zdravotnictví navrhovalo, aby po individuálním posouzení zdravotní způsobilosti mohli řídit lidé s Aspergerovým syndromem. Tento návrh ale nepočítal s lidmi s atypickým autismem, přestože mnozí z nich nemají poruchu intelektu a v jiných zemích mohou řídit bez omezení. Přesvědčili jsme ministerstvo, aby o řidičské oprávnění mohli požádat všichni lidé na spektru autismu bez poruchy intelektu.

Pokud jde o řidiče z povolání, ministerstvo vyloučilo lidi s těžkým sluchovým postižením. To platí i pro ty, kteří dlouhodobě bez problémů řídí osobní auto. Ministerstvo nezdůvodnilo, proč takto přísně omezuje práva lidí se sluchovým postižením. Nepředložilo žádná data ani studie, které by ukázaly, že tato omezení jsou nutná. Navíc se nijak nevypořádalo s tím, jak zásah ovlivňuje právo těchto lidí na osobní mobilitu a rovné zacházení.

[Připomínky ochránce k vyhlášce o zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel sp. zn. 42999/2024/S](#)

ZASAZUJEME SE O ZACHOVÁNÍ DRUHÉHO UČITELE VE TŘÍDĚ PRO DĚTI S POTŘEBOU VYŠŠÍ MÍRY PODPORY

Vláda navrhla zrušit možnost, aby ve třídě pomáhal druhý pedagog dětem, které potřebují vyšší míru podpory. S tímto návrhem na změnu školského zákona jsme nesouhlasili, protože přítomnost druhého pedagoga významně pomáhá stovkám dětí s postižením zvládat školní výuku. Návrh nebyl konzultován s odborníky z praxe a vláda dostatečně nevysvětlila, proč má dojít ke snížení stávající úrovně podpory vzdělávání. Proti změně se postavily neziskové organizace i poradní orgán ombudsmana pro práva lidí s postižením. Do konce roku 2024 nebyla novela školského zákona přijata.

[Tisková zpráva ochránce z 3. 9. 2024](#)
[Tisková zpráva ochránce z 10. 10. 2024](#)
[Tisková zpráva iniciativy nevládních organizací z 19. 11. 2024](#)

CHRÁNĚNÝ TRH PRÁCE ZŮSTÁVÁ OTEVŘEN I PRO LIDI S MÉNĚ ZÁVAŽNÝM POSTIŽENÍM

Lidé s méně závažným postižením jsou na trhu práce označováni jako osoby se zdravotním znevýhodněním (OZZ). Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) plánovalo zrušit finanční podporu, která je pomáhá zaměstnávat na chráněném trhu práce. Upozornili jsme, že zrušení podpory musí provázet opatření, která zaměstnavatele na běžném trhu práce motivují k zaměstnávání OZZ. Například je možné zvýšit slevy na sociální pojistění, zavést příspěvky na úpravu pracovního prostředí nebo umožnit započítávání zaměstnání na dohody do povinné 4% kvóty zaměstnávání osob se zdravotním postižením. I když MPSV naše návrhy nepřijalo, vláda se nakonec rozhodla podporu zaměstnávání OZZ nerušit.

[Připomínky ochránce k nověmu zákona o zaměstnanosti](#)

[Obecný komentář č. 8 o právu osob se zdravotním postižením na práci a zaměstnání](#)

VEŘEJNÉ OPATROVNICTVÍ JE VÝKONEM PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI STÁTU

Ústavní soud se přiklonil našemu názoru, že výkon veřejného opatrovnického výkonu je výkonem přenesené působnosti státu. V řízení před Ústavním soudem jsme se připojili k argumentaci stěžovatele jako tzv. přítel soudu (amicus curiae). Rozhodnutí je významné pro ochranu práv lidí, kteří mají veřejného opatrníka (tj. obec). Mimo jiné totiž říká, že stát je za tuto formu podpory odpovědný a ombudsman může kontrolovat, jestli veřejní opatrníci svoji činnost vykonávají v souladu se zákonem. Viz také str. 35.

MINISTERSTVO PŘISLÍBILO TRANSFORMOVAT SVÁ ZAŘÍZENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Navštívili jsme domov pro osoby se zdravotním postižením – Centrum pobytových a terénních sociálních služeb Zbůch, které je státní příspěvkovou organizací zřízenou Ministerstvem práce a sociálních věcí. Ve zprávě z návštěvy jsme popsali nedostatky této služby a jednali s ministerstvem, jak odstranit její ústavní charakter. Ministr práce a sociálních věcí slíbil, že vypracuje strategii rozvoje zařízení s důrazem na jeho deinstitucionalizaci a transformaci.

Stejné zásady a cíle uplatní i v ostatních zařízeních, které MPSV zřizuje. Další informace k tématu viz str. 12-13.

[Zpráva ochránce z návštěvy zařízení sp. zn. 49/2019/OZP](#)

OVLIVNILI JSME LEGISLATIVU VE PROSPĚCH ŽÁKŮ A STUDUJÍCÍCH S POSTIŽENÍM

Zasadili jsme se o to, aby žáci se sluchovým postižením mohli u dálkové výuky využívat nejen podpory tlumočníka českého znakového jazyka, ale také přepisovatele mluvené řeči. Tato podpůrná opatření není možné volně zaměňovat. Jejich úkol je z povahy věci odlišný (tlumocení vs. vizualizace jazyka) a vybrané opatření doporučuje konkrétnímu žákovi školské poradenské zařízení dle jejich jazykových kompetencí. Ministerstvo školství proto připravilo odpovídající návrh změny školského zákona.

Uplatnili jsme připomítku k návrhu změny zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, který vyžadoval, aby uchazeč konal zkoušku samostatně bez přítomnosti tlumočníka, přepisovatele nebo jiné osobní podpory, a vedl tak k diskriminaci lidí s postižením. Ministerstvo naši výhradu uznalo.

[Připomínka ochránce ke školskému zákonu: sp. zn. 35030/2024/S](#)

[Připomínka ochránce k zákonu o uznávání výsledků dalšího vzdělávání: sp. zn. 27135/2024/S](#)

VZDĚLÁVÁNÍ DĚtí S HLUBOKÝM MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM BUDE PROBÍHAT PODLE JASNĚJŠÍCH PRAVIDEL

Podíleli jsme se na vzniku metodiky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, která bude sjednocovat praxi vzdělávání dětí s hlubokým mentálním postižením. Tyto děti nejsou žáky žádné školy a jejich vzdělávání zajišťuje školská poradenská zařízení. Vadilo nám, že praxe takového vzdělávání byla různá. Jsme proto rádi, že ji metodika sjednotí. Zároveň jsme jednali s Českou školní inspekcí, aby i na tuto formu vzdělávání dohlížela.

Pomáháme

POSILOUJEME PŘÍSTUPNOST AUTOŠKOL A ZKOUŠEK K ZÍSKÁNÍ ŘIDIČSKÉHO OPRÁVNĚNÍ

Už v roce 2022 jsme upozorňovali na to, že výcvik v autoškole a zkoušky na řidičský průkaz pro motocykly nejsou dostatečně přístupné pro lidi se sluchovým postižením. Až v roce 2024 se nám podařilo přesvědčit Ministerstvo dopravy, aby začalo řešit naše doporučení. Tato doporučení podpořil i Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením. Ministerstvo nyní ve spolupráci s Asociací autoškol a Svazem neslyšících a nedoslychavých připravuje manuál pro autoškoly, který jim pomůže lépe komunikovat s lidmi se sluchovým postižením. Zároveň upraví prezentaci pro zkušební komisaře, kteří provádějí zkoušky na městských úradech a magistrátech.

[Stanovisko ochránce sp. zn. 60/2020/OZP](#)

[Tisková zpráva z 20. 6. 2024](#)

DOPORUČUJEME SPRÁVNÍM ÚŘADŮM TITULKOVAT JEJICH VLASTNÍ VIDEA

Česká školní inspekce (ČŠI) zveřejnila na YouTube video-prezentaci s názvem „Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/2023“, která obsahovala užitečné informace. Video však nemělo titulky, a proto nebylo přístupné lidem, kteří nerozumí mluvené češtině. To se týká zejména lidí se sluchovým postižením (neslyšících a nedoslychavých), ale také například lidí, pro které není čeština mateřským jazykem. ČŠI jsme požádali, aby video doplnila o titulky. Náš požadavek je v souladu se společenskou diskusí o zvyšování přístupnosti online obsahu veřejných institucí nejen pro lidi se zrakovým postižením, ale i pro lidi se sluchovým postižením. Jsme přesvědčeni, že veřejné instituce by měly vždy opatřit důležitá videa titulky, aby byly přístupné všem. Naše doporučení ČŠI přijala a titulky doplnila.

[Videoprezentace Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2022/2023](#)

Konference k představení kurzů pro řidiče s hendikepem

POMÁHÁME LIDEM S POSTIŽENÍM VE VÝKONU JEJICH VOLEBNÍHO PRÁVA

V návaznosti na svá dřívější doporučení jsme vydali tzv. Desatero podpory klientů pobytové sociální služby ve výkonu volebního práva. Pro obce jsme navrhli dotazník, který umožnuje podrobně popsat přístupnost každé

volební místnosti. Ministerstvo vnitra jej v létě zahrnulo do pokynů pro krajské úřady k organizaci podzimních voleb do Senátu a krajských zastupitelstev. Naše výstupy k zajištění přístupnosti voleb pro lidi s postižením mohly obce i poskytovatelé sociálních služeb využít také během živelné katastrofy, které jsme byli svědky v polovině září. Přístupnost voleb se totiž stala tématem nejen pro lidi s postižením, ale i pro další zranitelné skupiny lidí a lidi postižené povodní.

DESATERO PODPORY Klientů POBYTOVÉ SOCIÁLNÍ SLUŽBY VE VÝKONU VOLEBNÍHO PRÁVA

2024

- Volby do Senátu
- Volby do Evropského parlamentu
- Volby do krajských zastupitelstev

2025

- Volby do Poslanecké sněmovny

2026

- Volby do Senátu
- Volby do obecních zastupitelstev

Průběžná podpora výkonu volebního práva

- 1 Vedete si pravidelně aktualizovaný seznam všech klientů s omezením svéprávnosti, včetně omezení v oblasti volebního práva?**

- 2 Mají vaši klienti občanský průkaz?**
(Pokud ne, pomožte jim si o něj zažádat, nemají-li pro tuto oblast opatrovníka.)

Vědějte vaši klienti, jaký je účel voleb a:

- jaké volby je čekají?
- kdy a kde se konají?
- kdo kandiduje a jaký má program?
- jak se zorientovat ve volebním listku a na kandidátní listině?
- jak prakticky odvolit a co se děje potom?

- 4 Zařadili jste přípravu na volby do plánu aktivizačních činností klientů?**

Podpora klientů těsně před volbami

- 5 Pomáháte klientům ověřit si správnost zápisu v(e zvláštním) seznamu voličů, a nejsou-li informace v seznamu správné a aktuální, pomáháte jim nesrovnatosti napravit?**

- 6 Nahlašujete včas soupis klientů pro tzv. zvláštní seznam voličů?**

- 7 Je volební místnost pro vaše klienty přístupná?**
(Pokud ne, pomožte jim včas vyřídit voličský průkaz a s vybrat vhodnou volební místnost).

Průběžná podpora výkonu volebního práva

- 8 Pomáháte klientům dopravit se do volební místnosti a prokázat svou totožnost?**

- 9 Pomáháte klientům se samotným hlasováním dle jejich přání a potřeb?**

- 10 Hlasuje-li klient do přenosné volební schránky, má k tomu důstojné podmínky?**

[Tisková zpráva z 4. 6. 2024](#)

[Tisková zpráva z 18. 9. 2024](#)

ZVEŘEJNILI JSME VÝZKUMNOU ZPRÁVU O DEINSTITUCIONALIZACI

Z našeho výzkumu vyplynulo, že stát ani kraje dosud nepovažují deinstitucionalizaci za naléhavý úkol, který je nutné splnit. Ve strategických plánech státu i krajů často chybí jasná představa, jak postupně uzavírat velká ústavní zařízení. Stát navíc nesbírá data, která by umožnila systematicky sledovat pokrok v této oblasti. Kraje k deinstitucionalizaci přistupují různě, jejich tempo i způsob řešení se značně liší.

Situaci nepomáhá, že stát sám nejde příkladem. Pět zařízení sociálních služeb přímo řízených Ministerstvem práce a sociálních věcí ministerstvem nebylo dosud transformováno, přestože jde o velká zařízení ústavního typu.

Ve výzkumné zprávě jsme popsali hlavní překážky, které brání pokroku v deinstitucionalizaci. Patří mezi ně předsudky a obavy veřejnosti z lidí využívajících sociální služby, zejména těch s mentálním postižením nebo duševním onemocněním. Problémem jsou také postoje vedení a zaměstnanců zařízení, která mají být transformována. Další komplikace zahrnují nedostatek dostupného bydlení, vhodných budov a pozemků, stejně jako nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Překážky navíc vyplývají i z nastavení a financování celého systému sociálních služeb. Více k tématu viz str. [12-13](#).

[Výzkumná zpráva ochránce – Deinsticinalizace a transformace sociálních služeb – přístup krajů a Ministerstva práce a sociálních věcí ve strategických dokumentech](#)

DOPORUČILI JSME MINISTERSTVU ZDRAVOTNICTVÍ, ABY ZLEPŠILO SITUACI LIDÍ S CHRONICKÝM ÚNAVOVÝM SYNDROMEM

Chronický únavový syndrom (ME/CFS) je závažné chronické onemocnění, které znemožňuje člověku vykonávat dosavadní aktivity a výrazně snižuje kvalitu jeho života. V České republice postihuje odhadem až 76 tisíc lidí napříč věkovými skupinami. Většinu pacientů tvoří ženy. Problémem je, že o této nemoci je nízké povědomí, a to i mezi zdravotníky. A postup pro jeho stanovení je komplikovaný. Většina pacientů tak získá opožděnou, či dokonce nesprávnou diagnózu.

Vyzvali jsme Ministerstvo zdravotnictví, aby se situací lidí s chronickým únavovým syndromem systematicky zabývalo. Doporučili jsme zvýšit informovanost lékařů, zajistit pacientům a jejich blízkým přístup k ověřeným informacím, vytvořit standardizované diagnostické a léčebné postupy a zřídit specializovaná pracoviště pro diagnostiku a léčbu tohoto onemocnění.

Ministerstvo zdravotnictví slíbilo, že se bude jeho doporučeními řídit. O konkrétních opatřeních dále jednáme.

[Tisková zpráva z 11. 9. 2024](#)

Mluvíme spolu

PODPORUJEME ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ S POSTIŽENÍM NA OTEVŘENÉM TRHU PRÁCE

Zúčastnili jsme se zasedání Komise pro sociální věci, zdravotnictví a bydlení Svazu měst a obcí České republiky. Představili jsme náš výzkum a doporučení v oblasti zaměstnávání lidí s postižením ve veřejném sektoru. Zdůraznili jsme, že podporované zaměstnávání může obcím a městům jako zaměstnavateli přinést významné přínosy. Tento nástroj pak podrobně představili zástupci organizací Rytmus – od klienta k občanovi a Fokus. Svou pozitivní zkušenosť s podporovaným zaměstnáváním sdílel i sebeobhájce. Na kulatém stole v Poslanecké sněmovně jsme upozornili, že setrvale roste počet zaměstnaných

na chráněném trhu práce a že veřejní zaměstnavatelé neumí vytvořit podmínky pro pracující s postižením. Většímu zapojení lidí s postižením stále brání řada předsudků na straně zaměstnavatelů. Budeme sledovat, jestli situaci pomohou zlepšit novela zákona o zaměstnanosti a zcela nový zákon o sociálním podniku. O potížích lidí s postižením v zaměstnání jsme rovněž přednášeli na zahraničních seminářích pořádaných Evropskou akademii práva. Zaměřili jsme se na případy lidí s postižením, které v minulosti řešil Soudní dvůr Evropské unie a Výbor OSN pro práva lidí s postižením.

- [Výzkumy ochránce k otázce zaměstnávání lidí s postižením ve veřejném sektoru](#)
- [Reportáž z Tichých zpráv z 14. 11. 2024](#)
- [Diskriminace lidí s postižením podle práva EU \(prezentace\)](#)

ZAJÍMÁ NÁS BUDOUCNOST ASISTENTŮ PEDAGOGA V ČESKÝCH ŠKOLÁCH

Vystoupili jsme v Poslanecké sněmovně na kulatém stole „Budoucnost asistentů pedagoga v českých školách“. Upozornili jsme, že děti s diabetem a psychiatrickým onemocněním nemají ve školách stále potřebnou zdravotní podporu. V případě speciálních škol je problém s nárůstem počtu dětí, které se vzdělávají doma.

- [Tisková zpráva Spoluškola z 24. 3. 2024](#)

VZDĚLÁVÁME KLÍČOVÉ ŠKOLSKÉ ÚŘADY O LIDSKÝCH PRÁVECH

Lektorovali jsme seminář pořádaný zmocněnkyní vlády pro lidská práva, který byl určen pro pracovníky MŠMT, České školní inspekce a Národního pedagogického institutu. Zaměřil se mimo jiné na téma, jako je účinnost

podpůrných opatření, nezbytná zdravotní podpora během pobytu ve škole a ochrana před předsudečným násilím z důvodu postižení.

PŘIPOMNĚLI JSME SI PAMÁTKU DOROTY Š. V DRUHÉM ROČNÍKU NOCI DŮSTOJNOSTI

Znovu jsme se připojili k připomínce osudu Doroty Š., která zemřela v ústavu rukou pracovníka. V naší Kanceláři veřejného ochránce v Brně jsme před pietním setkáním uspořádali diskuzi na téma „Důstojný život pro všechny“. Mluvili jsme o rušení ústavů a potřebě dostupných služeb pro lidi s chováním náročným na péči a riziku nadměrné medikace. Na pražské Noci důstojnosti jsme zdůraznili, že uznání a podporu si zaslouží též rodiče pečující o své děti s postižením.

- [Tisková zpráva z 5. 1. 2024](#)
- [Tisková zpráva z 9. 1. 2024](#)

ZABÝVÁME SE PODPOROU VZTAHŮ A SEXUALITOU LIDÍ S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM

Na konferenci organizace Nebud'na nule, z. s., jsme představili naše doporučení k podpoře vztahů a sexuality lidí s mentálním postižením. Podpora je klíčová pro zachování důstojnosti lidí žijících v zařízeních sociálních služeb. Zlepšuje kvalitu jejich života a pomáhá předcházet sociálnímu vyloučení. Cenné byly příběhy a zkušenosti, které sdíleli lidé s postižením a jejich pečující.

Oceňujeme, že Ministerstvo práce a sociálních věcí vydá doporučení, jak s tímto citlivým tématem pracovat.

OCHRANA PRO LIDI S PSYCHOSOCIÁLNÍM POSTIŽENÍM

Uspořádali jsme dvě setkání s nevládními organizacemi, poskytovateli sociálních či zdravotních služeb, metodiky, zástupci Ministerstva zdravotnictví, lidmi se zkušeností s psychosociálním postižením a pečujícími. Probírali jsme otázky ochrany práv lidí s psychosomatickým postižením, například hospitalizaci bez souhlasu pacienta v psychiatrických nemocnicích. Mluvili jsme o poznatkách z našich návštěv v těchto zařízeních, nové metodice Ministerstva zdravotnictví nebo významné roli nemocničního ombudsmana, který pomáhá pacientům chránit jejich práva v konkrétní nemocnici.

[Metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví ke správnému postupu poskytovatelů zdravotních služeb při nedobrovolné hospitalizaci pacienta](#)

Kulatý stůl Začleňování a uvolňování žáků v tělesné výchově

POJĎME VÍCE ZAČLEŇOVAT A MÉNĚ UVOLŇOVAT ŽÁKY Z HODIN TĚLESNÉ VÝCHOVY!

Pořádali jsme setkání u kulatého stolu, na němž jsme se žáky, učiteli, lékaři, Ministerstvem školství i zdravotnictví, Českou školní inspekcí, akademickou sférou i odbornými organizacemi diskutovali o tom, proč jsou žáci se speciální

ními vzdělávacími potřebami stále příliš často uvolňováni z tělesné výchovy. Nevyužívají se u nich podpůrná opatření tolik, kolik by mohla. Prezentovali jsme předběžné výsledky našeho výzkumu. Ten potvrdil, že stále převládá úplné uvolňování žáků nad tím částečným nebo že posudky lékařů bývají různorodé a nevhodující. Ministerstvo školství proto na setkání ohlásilo vznik metodiky. Všichni přítomni se také shodli, že důležitou a nezbytnou roli hraje osvěta, a to jak škol, lékařů, rodičů, ale také samotných žáků. Jedině tak je možné každému žákovi vytvořit odpovídající podmínky pro zapojení do tělesné výchovy.

[Tisková zpráva z 4. 10. 2024](#)

Setkání k právům lidí s psychosociálním postižením

PORADNÍ ORGÁN SE ZAMĚŘIL NA RŮZNÉ STRÁNKY NEZÁVISLÉHO ŽIVOTA LIDÍ S POSTIŽENÍM

Poradní orgán se v roce 2024 sešel čtyřikrát a věnoval se různorodým tématům, která jsou podstatná pro nezávislý a naplněný život lidí s postižením. Přijal pět zásadních usnesení.

[Usnesení poradního orgánu](#)

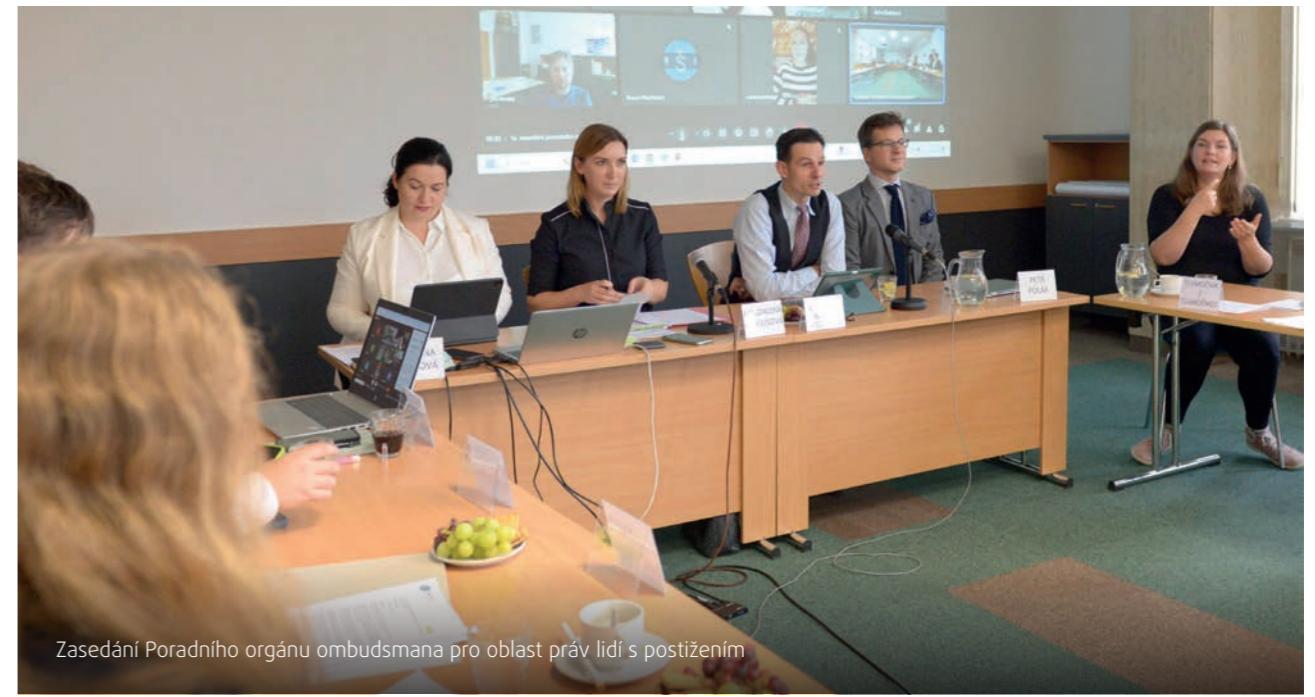
Poradní orgán se zabýval digitální přístupností a upozornil, že je potřeba lidem se smyslovým postižením umožnit získání potřebných informací (článek 9 Úmluvy). Řešil dále finanční zabezpečení (článek 28 Úmluvy). K jednání poradního orgánu jsme přizvali také dvě skupiny sebeobhájců a společně diskutovali o systému posuzování příspěvku na péči. Zejména pro lidi s duševním onemocněním nebo intelektovým znevýhodněním může být získání příspěvku problém. Navíc se nám shodně nelibí nezvýšení příspěvku v nižších stupních a chybějící zakotvení valorizace. Blíže viz str. 6-7.

FACEBOOKOVÁ SKUPINA PRÁVA LIDÍ S POSTIŽENÍM

Facebooková skupina Práva lidí s postižením je stále aktivní. Od loňského roku její počet členů zvýšil téměř o 500 (nyní jich má 1,8 tisíce) a navštívily ji desítky tisíc lidí. Pokud nás chcete sledovat, přidejte se zde: <https://www.facebook.com/groups/319938625441179/>.

První konference sebeobhájců v Hradci Králové

Zasedání Poradního orgánu ombudsmana pro oblast práv lidí s postižením

Poradní orgán projednával také zásadní otázky proměny sociálních služeb a upozornil na to, že stát nadále musí směřovat k podpoře a rozvoji služeb komunitního typu (článek 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením). Poradní orgán se rovněž vymezil proti postupu vlády a upozornil, že projednávaná novela školského zákona negativně dopadne na děti s postižením a jejich rodiny (článek 24 Úmluvy).

[Tisková zpráva z 22. 3. 2024](#)

[Tisková zpráva z 20. 6. 2024](#)

[Tisková zpráva z 10. 10. 2024](#)

SPOLUPRÁCE SE SEBEOBHÁJCI

Pokračovali jsme ve spolupráci se sebeobhájci napříč Českou republikou. Našimi společnými tématy jsou zejména transformace a deinstitucionalizace ústavních služeb, ale také kvalita služeb v komunitě. Sebeobhájci se proto zapojili do přípravy série systematických návštěv chráněných bydlení a podílejí se na přípravě doporučení k deinstitucionalizaci.

Také jsme se účastnili historicky první konference sebeobhájců v Hradci Králové, které jsme udělili záštitu. Sebeobhájce také vzděláváme v oblastech, které je zajímají, a připravujeme pro ně informační materiály ve formátu snadného čtení. Snažíme se tak o lepší podmínky pro zapojení lidí s mentálním postižením nejenom v monitorování práv lidí s postižením, ale také v dalších našich aktivitách.

[Reportáž ČT z 15. 10. 2024](#)

KDO JSOU SEBEOBHÁJCI? Sebeobhájci jsou lidé s postižením, kteří veřejně mluví za sebe nebo ostatní lidi s podobnými problémy. Sdílejí své zkušenosti a zasadují se o zlepšení svého postavení ve společnosti. Aktivně prosazují práva lidí s postižením.

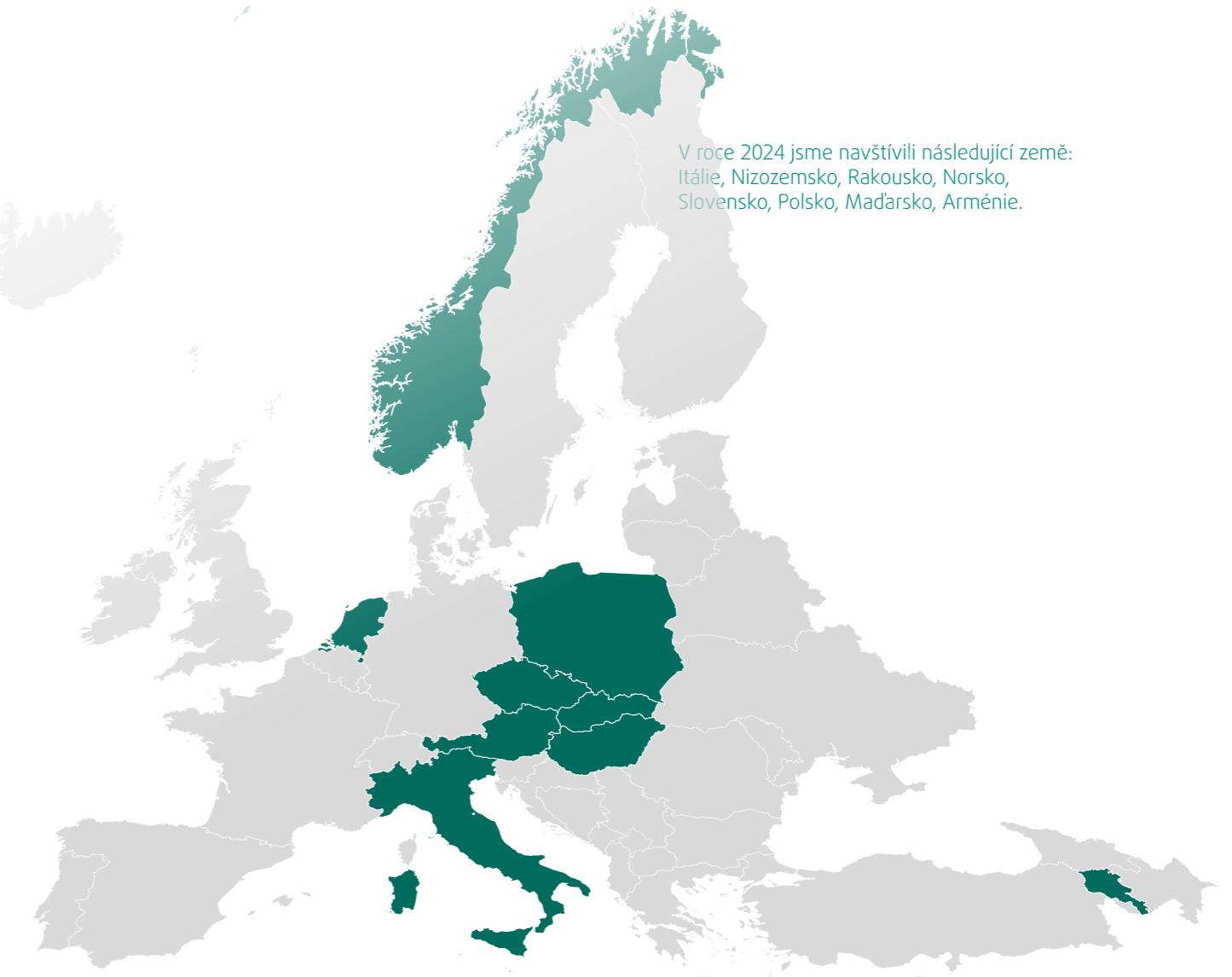
Zahraniční vztahy

SPOLUPRÁCE S MEZINÁRODNÍMI ORGANIZACEMI A SDRUŽENÍMI OMBUDSMANSKÝCH A LIDSKOPRÁVNÍCH INSTITUCÍ

Na počátku roku 2024 jsme poskytli podklady z naší činnosti ke každoroční [zprávě Evropské sítě národních lidskoprávních institucí \(ENNHR\) o stavu právního státu](#) v zemích EU a pro obdobnou [zprávu Evropské komise](#). Informovali jsme především o vývoji návrhu novely zákona o veřejném ochránci práv, která má ombudsmanovi svěřit úkoly NHRI a vytvořit samostatného dětského ombudsmana (viz str. [13-14](#)).

Ombudsman i jeho zástupce jednali s vedoucím české kanceláře Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky UNHCR. Domluvili se na pokračování ve spolupráci na společných témaitech, především na školeních pro lidí ze státních i nestátních organizací, kteří s uprchlíky pracují (viz str. 90).

V roce 2024 jsme navštívili následující země:
Itálie, Nizozemsko, Rakousko, Norsko,
Slovensko, Polsko, Maďarsko, Arménie.

Zástupce ombudsmana se [zúčastnil světové konference Mezinárodního ombudsmanského institutu](#) (IOI) v nizozemském Haagu. Na konferenci vystoupil s příspěvkom, ve kterém představil spolupráci českého ombudsmana s ombudsmany jiných států v případech sociálního zabezpečení s cizím prvkem. Společně s ostatními účastníky se zabýval možnostmi přeshraniční spolupráce ombudsmanů v dalších oblastech, zejména při ochraně životního prostředí.

SPOLUPRÁCE SE ZAHRANIČNÍMI OMBUDSMANY

Na studijní návštěvu jsme [přijali kolegy z kanceláře ombudsmana Ukrajiny](#), kteří pomáhají chránit lidí omezené na svobodě. Jednali jsme o všechnství, podmínkách v psychiatrických zařízeních a o tom, jak efektivně provádět ombudsmanové kontroly v těchto institucích.

Ombudsman a jeho zástupce [přijali ombudsmana regionu Lazio](#), který je zároveň předsedou Národní asociace italských regionálních ombudsmanů. Vyměnili si zkušenosti s fungováním svých úřadů, mluvili o možném získání funkce národního italského ombudsmana a dohodli se na další spolupráci. Na pozvání ombudsmana regionu Lazio se zástupce ombudsmana následně zúčastnil mezinárodní konference ombudsmanů v italském Cassinu. Jejím

tématem byly výzvy, kterým ombudsmani musí při své práci čelit – ochrana lidských práv v době světových krizí, sociální, ekonomické a environmentální otázky i problémy související s digitalizací. Zástupce ombudsmana vystoupil s příspěvkom, ve kterém představil v České republice probíhající deinstitucionalizaci sociálních služeb pro lidi s postižením – překážky tohoto procesu a snahy o jejich překonání.

Ombudsman italského regionu Lazio Marino Fardelli na návštěvě v Kanceláři veřejného ochránce práv

Návštěva kolegů z kanceláře ombudsmana Ukrajiny

Slovenský dětský ombudsman (komisár pre deti) navštívil českého ombudsmana. Na odborném setkání si vyměnili poznatky závislostech dětí a mladistvých na návykových látkách. Mluvili spolu také o přípravách na zřízení dětského ombudsmana v České republice.

Ombudsman se zúčastnil [oslavy stého výročí práv dětí na Bratislavském hradě](#), které organizoval slovenský Úrad komisára pre deti, jehož součástí bylo připomenutí, že 20. listopadu 1959 Valné shromáždění OSN přijalo Deklaraci o právech dítěte a ve stejný den v roce 1989 Úmluvu o právech dítěte.

V září jsme [zavítali do Vídně na setkání s rakouskými kolegy](#) tamějšího Národního mechanismu prevence špatného zacházení, který je stejně jako v České republice součástí ombudsmanové instituce. Na společném setkání jsme si vyměnili zkušenosti a sdíleli dobrou praxi při provádění návštěv zařízení, kde jsou lidé omezeni na svobodě.

Mezinárodní setkání Budujme udržitelnou budoucnost: Ochrana lidských práv a životního prostředí v Budapešti

V prosinci se v Budapešti konalo [setkání ombudsmanů](#) z Česka, Maďarska, Polska, Slovenska a Srbska zaměřené na ochranu životního prostředí a zájmy budoucích generací. Probíhala intenzivní výměna národních zkušeností diskuze o výzvách a příležitostech každodenní praxe ombudsmanových institucí souvisejících s ochranou životního prostředí. Ombudsmani cítí odpovědnost zapojit se do dialogu, který se na vztah mezi lidskými právy, péčí o životní prostředí a udržitelným rozvojem planety zaměřuje. Ve společné deklaraci se shodli na nezbytnosti posílení své role při ochraně zájmů budoucích generací v oblasti životního prostředí a změny klimatu.

V říjnu jsme se zúčastnili pravidelného [summitu ombudsmanů ze zemí V4](#). Při výročním, 20. setkání ve slovenské Smolenici jsme debatovali s kolegy z Maďarska, Polska a Slovenska o lidskoprávních aspektech pandemie, vypořádání se s „dědictvím“ kolektivizace soukromých pozemků, o právu na bydlení a také o současných výzvách a zkušenostech při ochraně práv lidí omezených na osobní svobodě.

NÁVŠTĚVA NORSKA

V rámci projektu [Chránit lidská práva lépe a účinněji](#) (přenos příkladů dobré praxe z Norska do České republiky) jsme v prosinci navštívili řadu institucí a organizací v Norsku, se kterými jsme v tomto projektu navázali partnerství. Tématem projektu byly oblasti rovného zacházení, ochrany práv lidí s postižením, ochrany lidí omezených na svobodě a ochrany práv dětí. Kromě výměny zkušeností při plnění stávajících úkolů ombudsmana byly cílem této setkání také inspirace a příprava na budoucí výkon mandátu dětského ombudsmana.

Navštívili jsme norského ombudsmana pro rovnost. Ten je národním orgánem pro rovné zacházení a nediskriminaci a zároveň sleduje, jak Norsko naplňuje práva lidí s postižením podle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. S ním jsme mohli sdílet nejen zkušenosti národních orgánů pro rovnost (viz str. [113-114](#)), ale také zkušenosti, výzkumy a dobrou praxi při monitorování práv lidí s postižením. Zaměřili jsme se zejména na právo na nezávislý

způsob života a zapojení do společnosti, metodu monitorování práv lidí s postižením a rovné zacházení s lidmi s postižením.

Setkali jsme se také **se zástupkyněmi zastřešujícími organizace pro lidi s postižením (FFO)**. Společně jsme probírali možnosti zapojení lidí s postižením do monitorování naplnění závazků z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a také do vytváření státních politik, které se jich týkají. Navštívili jsme také organizaci ULOBA, která se zabývá nezávislým životem lidí s postižením. Probírali jsme deinstitucionalizaci péče o lidi s postižením (v Norsku již proběhla) a systém poskytování osobní asistence.

Navštívili jsme **Norské ředitelství pro děti**, mládež a rodinu (Bufdir), které zastřešuje tamní systém péče o ohrožené děti. Navštívili jsme i **úřad norské ombudsmany pro děti**, kde jsme zjišťovali, jak přistupuje k výkonu mandátu dětského ombudsmana. O problémech ohrožených dětí a jejich zapojení do hledání řešení jsme mluvili se zástupci neziskové organizace LFB, která sdružuje sou-

časné i bývalé dětské klienty systému péče o ohrožené děti. S neziskovou organizací The European Wergeland Centre jsme mluvili o zvyšování povědomí o právech dětí a o vzdělávání dětí v oblasti lidských práv a demokracie. Navštívili jsme také výzkumné centrum DIPA při univerzitě v Bergenu, které se zaměřuje na mezinárodní srovnání systémů ochrany ohrožených dětí a na dodržování participačních i dalších dětských práv.

Díky partnerství s Bufdir jsme měli možnost navštítit 4 zařízení poskytující ústavní péči o děti s poruchami chování a závislostmi. Zahraniční zkušenost potvrzuje naše závěry o tom, že je třeba přenastavit systém ústavní péče o děti v Česku (viz str. [8](#)). O tom, jak přistupovat ke kontrolám dětských zařízení, jsme jednali **s norskými kolegy z Národního mechanismu prevence špatného zacházení**. V Norsku vykonává tento mandát stejně jako v České republice ombudsman a obě pojetí kontrol zařízení jsou velmi podobná.

Setkání v Norsku s ombudsmanem pro rovnost a antidiskriminaci Björnem Erikem Thonem

Velvyslanec Irská Alan Gibbons na návštěvě v Kanceláři veřejného ochránce práv

SETKÁNÍ S VELVYSLANCI

O své činnosti a možných budoucích úkolech a výzvách po vzniku NHRI a dětského ombudsmana informoval ombudsman [velvyslankyni Kanady](#) a [velvyslance Irská](#).

Pozn.: informace o výše uvedených setkáních a akcích naleznete na našem Facebooku a v tiskových zprávách na našich internetových stránkách v sekci Aktuálně.

12

Média a komunikace

Veřejnost jsme průběžně celý rok oslovovali nejenom na našich kanálech, ale také prostřednictvím médií. Výrazněji rezonovalo téma nezákonných sterilizací, ke kterým se média opakovaně vracela. Problematiku jsme přiblížili například v našem [podcastu Na kávu s ombudsmanem](#). Široce sledované téma bylo rušení kojeneckých ústavů. Zjištění ze svých návštěv jsme shrnuli mimo jiné v [krátkém videu na Instagramu](#). Společnost zajímal také boj za zvýšení příspěvku na péči ve všech stupních. Na Facebooku jsme sdíleli [video rozhovor](#) s naší stěžovatelskou. Zájem médií vzbudil také [případ](#) shrnutý v tiskové zprávě, kdy jsme pomohli neslyšícímu informatikovi a vzdělávací společnost se mu omluvila za diskriminaci a nabídla mu IT kurz zdarma.

Dětem jsme přinášeli novinky, které se jich týkaly, na dětském webu [deti.ochrance.cz](#). Ohlas si získala například [zpráva](#) o tom, jak jsme pomohli čtrnáctiletému chlapci, aby se ho OSPOD zastal v soudním řízení. Lidi s postižením jsme pravidelně informovali o činnosti poradního orgánu ombudsmana pro oblast práv lidí s postižením. Zaujalo také naše [video](#) z Facebooku z návštěvy Skoku do života, které ukazuje přínosnost života v komunitě a opodstatněnost deinstitucionalizace.

Pozornost uživatelů sociálních sítí upoutala také [série videí](#) zveřejněných na YouTube, ve kterých jsme se osobností ptali na očekávanou instituci dětského ombudsmana. Na našich sociálních sítích zaujal také [podcast](#) s přechodnými pěstouny či [shrnutí výzkumu k přístupnosti veřejných budov](#). Zejména na odborných akcích jsme měli úspěch s představením roku 2023 formou [krátkého videa](#).

SOCIÁLNÍ SÍTĚ

f	9 034	lidí sleduje @verejny.ochrance.prav	→ + 7 %*
o	1 747	lidí sleduje @verejny.ochrance.prav	→ + 16 %
in	1 428	lidí sleduje @Veřejný ochránce práv – ombudsman	→ + 177 % téměř 3x více
X	3 314	lidí sleduje @ochranceprav	→ + 4 %
e	500	odběratelů @ombudsman_cz	→ + 31 %

* oproti roku 2023

NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH JSME KROMĚ PŘÍSPĚVKŮ O AKTUÁLNÍCH PŘÍPADECH A DĚNÍ ZVEŘEJNILI TAKÉ NĚKOLIK SERIÁLŮ.

- Romové, pojďte se naučit bránit diskriminaci! ve spolupráci s vládní zmocněnkyní Lucií Fukovou
- Jak se vyhnout diskriminaci na pracovišti a při výběru zaměstnanců
- Přiblížení příběhů našich stěžovatelů z Galerijní tramvaje
- Ombudsman pomáhá také občanům EU – u příležitosti 20 let EU

PODCASTY NA KÁVU S OMBUDSMANEM

Za rok 2024 jsme natočili 16 dílů podcastů [Na kávu s ombudsmánem](#). V prosinci jsme zveřejnili náš 117. díl. Posluchače nejvíce zaujal podcast [Omezení osobní svobody v souvislosti s duševním onemocněním, Co je to vlastně pěstounská péče na přechodnou dobu? či Odškodnění protiprávních sterilizací](#). Hojně poslouchaný byl také díl [Veřejné opatrovnictví pohledem ombudsmana](#) nebo [Nevhodné chování soudních osob](#).

ZPRAVODAJ OMBUDSMANA

Ve dvouměsíčníku [Zpravodaje ombudsmana](#) nabízíme čtenářům výběr zajímavých případů, kterými jsme se v poslední době zabývali. Snažíme se, aby Zpravodaj odrázel pestrost naší práce. Vysvětlujeme v něm, jak pomáháme lidem při problémech s úřady. Představujeme výzkumy a doporučení i naše závěry z návštěv zařízení, kde mohou být lidé omezeni na osobní svobodě.

Přečtěte si náš nový Zpravodaj!

GALERIJNÍ TRAMVAJ

V roce 2024 jsme se po několikáté zapojili do nekomerčního projektu Dopravního podniku města Brna. [Galerijní tramvaj](#) nabízí propagační plochy vozů k představení činnosti organizace cestujícím. V „ombudsmanšké šalíně“ si tak cestující mohli přečíst příběhy těch, kteří se na nás obrátili s prosbou o pomoc.

NOC PRÁVA

Spolu se třemi vrcholnými soudy, Právnickou fakultou Masarykovy univerzity a dalšími institucemi jsme znova vitali návštěvníky i v nočních hodinách. Na [Noc práva](#) dorazili účastníci až z Havířova. Připravili jsme pro ně hra v dílnu Hlavně srozumitelně!, kde se seznámili s pravidly psaní srozumitelných úředních textů. U příležitosti kulatého výročí antidiskriminačního zákona si účastníci zahráli hru Již 15 let bojujeme proti diskriminaci. Největší zájem vzbudily exkurze budovy. Návštěvníkům jsme ukázali, kudy putují podněty stěžovatelů, ale i vychytávky naší zelené fasády.

VELETRH JOBSPIN

Zúčastnili jsme se veletrhu práce a služeb pro cizince v České republice Jobspin. Přibližně stovce příchozích cizinců jsme vysvětlili, co dělá ombudsman a kdy se na něho mohou obrátit. Mnohým dalším jsme ale spoj předali informační leták nebo kontaktní údaje. Na přednášce jsme se pak zaměřili na zaměstnávání držitelů dočasné ochrany s důrazem na prevenci pracovního vykořisťování, ochranu práv zaměstnanců a povinnosti zaměstnavatelů.

ZAPOJUJEME SE

Opět jsme se zúčastnili běhu [Yellow Ribbon Run](#). Vizí této sportovní akce s podtitulem „uteč předsudkům“ je společnost, která dává lidem s trestní minulostí a jejich rodinám druhou šanci na slušný život. Devátý ročník připomněl, jak je důležité umět lidi po výkonu trestu integrovat do společnosti.

Zapojili jsme se rovněž do [Bubnovačky](#) – akce Centra Locika. Bubnovali jsme, aby byl hlas dětí slyšet. Symbolicky jsme tak upozornili na násilí v rodinách.

Přímo v Kanceláři jsme také tradičně přispívali do [Tříkrálové sbírky](#) a akce [Koláč pro hospic](#).

Ani v roce 2024 jsme nevynechali výzvu [Do práce na kole](#), kdy jsme se snažili cestovat do práce ekologicky – na kole či pěšky.

Kancelář veřejného ochránce práv

13

Rozpočet a jeho čerpání v roce 2024

SCHVÁLENÝ ROZPOČET

153 401 TISÍC KČ

V roce 2024 došlo k čerpání nároků z nespotřebovaných výdajů z předchozích let ve výši 9 333 tisíc Kč. Z této částky bylo použito:

- 1 766 tisíc Kč na projekt „Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv“, spolufinancovaný z Norských fondů v letech 2014–2021.
- 7 567 tisíc Kč na výdaje nezajištěné rozpočtem kapitoly (v tom 2 609 tisíc Kč na platy a ostatní platby za provedenou práci vč. příslušenství, 4 958 tisíc Kč na provozní výdaje).

Prostředky státního rozpočtu byly použity k zajištění standardní činnosti Kanceláře při vyřizování podnětů a při plnění dalších úkolů, které ochránci vyplývají ze zákona

- zejména systematický dohled nad zařízeními, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě,
- pomoc obětem diskriminace a občanům Evropské unie a jejich rodinným příslušníkům žijícím v ČR,
- monitorování práv lidí s postižením,
- sledování vyhoštění cizinců.

Dále jsme tyto prostředky využili na spolufinancování projektu z rozpočtu finančních mechanismů.

VYČERPANÝ ROZPOČET

158 206 TISÍC KČ

Ve srovnání se schváleným rozpočtem bylo čerpání na 103,13 %. Z toho:

- 1183 tisíc Kč na financování projektu „Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv“.
- 933 tisíc Kč na financování projektu „Chránit lidská práva lépe a účinněji (přenos příkladů dobré praxe z Norska do České republiky)“.

Překročení rozpočtu výdajů bylo kryto zapojením nároků z nespotřebovaných výdajů. Nároky z nespotřebovaných výdajů byly použity:

- na financování projektu spolufinancovaného z Norských fondů 2014–2021,
- na služby ICT,
- zajištění kybernetické bezpečnosti,
- nákup výpočetní techniky,
- na platy zaměstnanců,
- opravy a ostatní služby.

Personální situace v roce 2024

Ke konci roku 2024 pracovalo v Kanceláři veřejného ochránce práv celkem 168 zaměstnanců, 26 % z nich mělo zkrácený úvazek. Dalších sedmnáct bylo na mateřské nebo rodičovské dovolené.

Pokračovali jsme také ve spolupráci s odborníky, kteří nejsou kmenovými zaměstnanci, ale mohou přispět ke komplexnímu posouzení některých případů. Jejich znalosti jsme využívali zejména při provádění systematických návštěv v městech, kde se nacházejí lidé omezení na svobodě, a při monitorování práv lidí s postižením. Konkrétně jsme spolupracovali například s psychology, dětskými psychiatry, zdravotními sestrami, odborníky na sociální práci a služby nebo s odborníky inkluzivního vzdělávání a v oblasti chování náročného na péči. Do našich aktivit jsme zapojovali také osoby s vlastní zkušenosí s daným tématem – sebeobhájce, pečující i klienty a pacienty nejrůznějších zařízení či osoby s postižením.

Závazný limit počtu zaměstnanců Kanceláře veřejného ochránce práv pro rok 2024 byl 154,33, z toho 0,33 zaměstnance v rámci projektu Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv spolufinancovaného z Norských fondů, tedy Finančních mechanismů EHP a Norska.

Za rok 2024 byl skutečný průměrný přepočtený evidenční počet zaměstnanců 153,11, z toho 0,33 zaměstnance pracovalo v rámci projektu spolufinancovaného z Norských fondů. V roce 2024 jsme měli o 1,22 zaměstnance méně oproti závaznému limitu.

Přímému vyřizování podnětů a výkonu dalších působností ochránce se věnovalo 111 zaměstnanců: 90 v Sekci právní, 17 v Odboru administrativních a spisových služeb a 4 na sekretariátu veřejného ochránce práv a jeho zástupce.

 154,33 → **0,33**

závazný limit počtu zaměstnanců Kanceláře veřejného ochránce práv pro rok 2024, z toho

zaměstnance v rámci projektu [Posílení aktivit veřejného ochránce práv](#) v ochraně lidských práv spolufinancovaného z Norských fondů, tedy Finančních mechanismů EHP a Norska

 153,11 → **0,33**

skutečný průměrný přepočtený evidenční počet zaměstnanců za rok 2024, z toho

 1,22

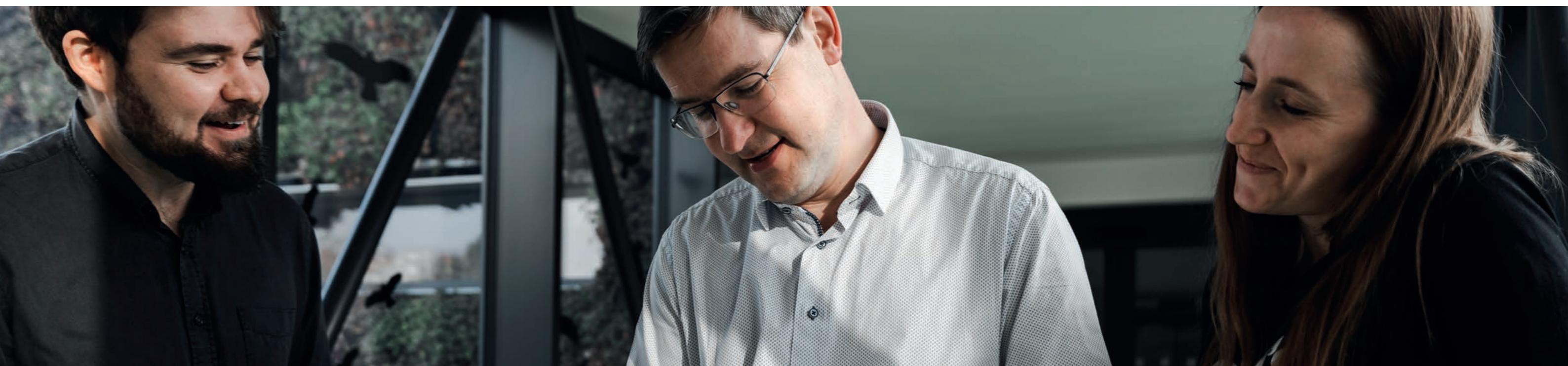
zaměstnance pracovalo v rámci projektu spolufinancovaného z Norských fondů zaměstnance méně oproti závaznému limitu

 111 → **90**

zaměstnanců se přímo zabývalo vyřizováním podnětů a výkonem dalších působností ochránce, z toho

 4

zaměstnanců v sekci právní zaměstnanců v odboru administrativních a spisových služeb zaměstnanci na sekretariátu veřejného ochránce práv a jeho zástupce

Výroční zpráva o poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

[Vložit do hodnocení](#)

Kancelář veřejného ochránce práv je povinným subjektem podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2024 dostala písemně, elektronickou poštou, nebo prostřednictvím datové schránky celkem **91** žádostí o poskytnutí informace podle tohoto zákona. V **66** případech Kancelář informace poskytla, přičemž šlo především o dotazy na zobecněné výsledky šetření ochránce a jeho stanoviska v jednotlivých agendách (armáda, policie a vězeňství; stavby a regionální rozvoj; školství; dopravní přestupy; pomoc obětem diskriminace; sociálně-právní ochrana dětí a OSPOD; žaloby ve veřejném zájmu; ochrana životního prostředí; péče o zdraví; ochrana osob omezených na svobodě) nebo o zaslání Sborníků stanovisek veřejného ochránce práv Vězeňství. Dále se jednalo o statistické informace z oblasti vyřizování podnětů doručených ombudsmanovi či o dotazy na fungování, organizaci

a rozpočet Kanceláře, případně dotazy týkající se působnosti ombudsmana a dotazy k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv.

Žadatelé nepodali žádné stížnosti podle § 16a zákona o svobodném přístupu k informacím. Ve 21 případech Kancelář rozhodla o odmítnutí žádosti o informaci (či její části). Proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti byla podána 2 odvolání.

Zveřejněné žádosti a odpovědi na ně je možné najít na [webových stránkách](#) ombudsmana v sekci povinně zveřejňovaných informací.

91 → **30**

počet přijatých žádostí o informace, to je o **61** přijatých žádostí více než v roce 2023

66 případů, kdy Kancelář informace poskytla

21 vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti nebo její části

§ 18 odst. 1 písm. a) vydaná rozhodnutí o odmítnutí žádosti či její části

§ 18 odst. 1 písm. b) podaná odvolání proti rozhodnutí

§ 18 odst. 1 písm. c) opis podstatných částí každého rozsudku soudu

§ 18 odst. 1 písm. d) výčet poskytnutých výhradních licencí

§ 18 odst. 1 písm. e) stížnosti podané podle § 16a zákona

§ 18 odst. 1 písm. f) další informace vztahující se k uplatňování zákona

21

2

0

0

0

0

Celkový počet podaných žádostí o poskytnutí informací

91

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ZA ROK 2024

Redakční rada

JUDr. Stanislav Křeček
JUDr. Vít Alexander Schorm

Editoři

JUDr. Miroslav Frýdek, Ph.D. et Ph.D.
Mgr. Jana Gregorová
Ing. Mgr. Michaela Vaisová

Foto

Kancelář veřejného ochránce práv, databáze Canva

**Vydala Kancelář veřejného ochránce práv,
Údolní 39, 602 00 Brno v roce 2025**

Grafický návrh, sazba, produkce
PUXdesign

1. vydání

ISBN 978-80-7631-152-7 (online ; pdf)

ombudsman
veřejný ochránce práv